

542
3.
JOH. VOLK. Bechmanns/

Jcti & Antecessoris longe celeberrimi, Consilarii Saxonici, Facultatis
Juridicæ, Dicasterii Provincialis & Scabinatus Assessoris gravissimi,
h. t. Decani spectatissimi,

TRACTATUS
DE
PRIVILEGIIS
MVLIERVVM,

Von den
Weiblichen Frey- und Gerechtigkeiten.

EDITIO TERTIA.

LIPSIAE,

Impensis JOH. MARTINI BVRGKMANNI,
IN COLLEGIO PAVLINO 1712.

124

Small white rectangular label on the left edge.

JOHN YORK

Handwritten text in cursive script, mostly illegible due to fading.

THAT
DE

PRINCE

MILLER

Handwritten text in cursive script, mostly illegible.

Handwritten text in cursive script, mostly illegible.

Handwritten text in cursive script at the bottom, mostly illegible.

14

PRÆFATIO.

Uivis Corpus Juris nostri per transennam saltem inspiciens fatebitur, leges nostras succurrere mulieribus saluberrime, & quidem causam si ponderamus, æquissime. Nec est, ut propterea Legislatores aut errore ductos, aut cupiditate abreptos, aut mulierum persuasione seductos (uti nonnulli injuste Justinianum nostrum Imperat. laudatiss. accusant) dicamus: quis enim non novit earum infirmitatem & imbecillitatem? Et sicuti viris natura corporis & animi robur datum est, tum propter alias causas, tum ut industria, labore, multis denique periculis domos locupletent; ita foeminis imbecillitas & fragilitas natura tribuitur, ut quæ domi sunt, curiosius ipsæ custodiant Francisc. Barbar. *de Re uxor. lib. 2. c. 7.* Ne itaque inopia judicii circumventæ lædantur, *vel, ut ait Imper. ne fragilitate naturæ suæ in repentinam deducantur inopiam, in l. un. §. 15. C. de rei uxor. act.* plerumque enim contra propria commoda laborant. *l. 4. C. de Spons.* ideo æquissima sane ratione Legumlatores singularia quædam ipsis præconcessere, de quibus nunc loco disputationis, ut vocant, Inauguralis differere, animum induxi: Idque ex ratione Jcti Ulpian, *in l. 1. ff. de susp. tutor.* ubi tractationem illius materiæ commendat, quia frequens & pernecessaria est; Nam quod indies de hac materia incidant controver-

sia, testantur uno quasi ore omnes Curia, Aula, Camera, Parlamenta, Rotæ omniaq; Dicastria & judicia, tam inferiora quam superiora, Joach. Wib. *de contract. mulier præm.* Quodpropositum autem cum non sit futilis & puerilis meditatio, quæ nihil ad vitam neq; tuendam neq; ordinandam facit, uti inquit A. Gell. *lib. 10. Noct. Att. cap. 22.* Neque de materia aliqua ineptiore, cujus sub cute, veluti in cancrorum crustis, multum testæ, haud ita multum carnis, multum e litigii, parum succi utilis; sed quæ ex intima Imperat. nostri Justin. Bibliotheca desumta atque inter utilissimas materias numerata est: Ideo sine ulteriora verborum ambage materiam hanc per universum quidem Justiniani Corporis latifundium diffusam, sed pariter utilissimam (quæ propterea non eget commendatione, *uti in simili loquitur Ulp. in l. 1. ff. d. in integr. restit.*) aggredior. Cum autem nauta portu non solvat nisi votis Deo factis, nec agricolæ, nisi vocata Cerere sementem faciant; Idcirco & ego accinctus voluntate prompta hic sequor eosdem. Te itaque, cui terra scabellum, sedes cœlum, qui indigentibus virtus, cœcis lux, errantibus viæ; Te inquam, qui manu tua omnipotentissima ducis nos & dextra tua inexplicabili tenes nos; Te te invoco, ut & hic prudentiæ tuæ efficaciam mihi attribuas, virium magnitudinem submittas, & mentem manumque dirigas, ut salutaria videam, dijudicem, promam.

THESIS I.

an mulieres sint homines?

IN frontispicio hujus disputationis paucis attingendum, nonnullos magni nominis Jctos mulierem hominis appellatione contineri aperte negare quos

quos inter ex Neotericis numerandi etiam sunt Matth. Wesenb. *ad ff. tit. ad L. Cornel. de sicar. n. 5.* & Jac. Cujac. *lib. 6. observ. 21.* duo oracula juris Civ. Cujus negationis basin eliciunt ex *l. 38. §. 5. ff. de pœn.* verba hæc sunt: *qui abortionis aut amatorium poculum dant, et si dolo non faciant, tamen quia mali exempli res est, humiliores in metallum, honestiores in Insulam amissa parte bonorum, relegantur. Quod si eo mulier aut homo perierit, summo supplicio afficiuntur.* Item ex *cap. aliquis 15. x. de homicid.* ubi etiam mulier & homo invicem opponuntur. Deinde hanc quoque sententiam confirmare videtur lingua Gallica, quæ *homme*; Item Italica, quæ *uomo*; & Hispanica, quæ *hombre* virum solum appellat. Verum utut hoc statuant dicti magni Doctores, falluntur tamen, imo ipsis indignus est hic error, uti in specie de Cujacio loquitur Reinhard. Bachov. *ad Treutl. v. 1. disp. 2. tb. 1. lit. c. in fin.* Contrarium enim luce meridiana clarius elucescit ex *l. 152. ff. de verb. signif.* ubi expresse dicitur, hominis appellatione tam foeminam quam masculum contineri. Quod vero attinet *d. l. 38. §. 5. de pœn.* ad illam responderi potest dupliciter: Primo, quod ibi nomen MULIER accipiat pro prægnante, & HOMO pro foetu in utero matris existente; & idem est, ac si Jctus dixisset, capite plectendum esse, qui abortionis poculum dederit, sive ipsa mulier, cui porrectum fuerat, ex eo perierit, sive homo, quem mulier in utero gesserat. Et rectissime ibi foetus generali vocabulo homo appellatur, quia ante partum adhuc incognitum est, utrum foetus conceptus masculini vel foeminini sexus sit. Mart. Benekend. *ad l. 3. ff. de R. J. in dedicat.* Reinh. Bachov. *ad Tr. d. l. Magnif. Dn. D. Christ. Phil. Richter/ Inclyte Facultatis Jurid. Ordinar. Preceptor atq. Patronus meus*

devoto observantia cultu jugiter venerandus, p. 1. decis. 1. n. 20. vel secundo, quod in d. l. homo & mulier sibi opponantur non adversative, sed relative, relatione scilicet facta ad suum subjectum: Poculum enim abortionis ad mulierem, utpote cujus solius munus est concipere & conceptum tueri. l. 14. §. 1. ff. de adul. edict. amatorium vero tam ad virum quam foeminam refertur, & idem est, ac si Paulus dixisset, eum ultimo supplicio afficiendum esse, qui poculum abortionis mulieri, aut amatorium poculum homini, sive foeminæ sive masculo, dederit, & ex eo sive mulier sive masculus, qui sub hominis appellatione continentur, perierit. Mart. Benekendorff. d. l. & hanc interpretationem suadet inserta particula aut, quæ est conjunctio disjunctiva, quarumvis est, ut verba quidem jungant, sensum autem disjungant. Joh. Rudinger. centur. 3. obs. 92 add. Christoph. Besold. in Theff. Pract. verb. oder. Et quamvis Gallorum aliorumque exterorum uti supr. dict. loquendi ratio hisce contrariari videatur, ea tamen hic attendenda non est: siquidem & Austriacis nomen Mensch sumitur pro puella, uti notat Christoph. Besold. in Oeconom. tit. 5. & 6. lib. 1. ff. tb. 18. & licet nomen hominis mulieribus secundum dictos externos negetur, exinde tamen res ipsa negari non potest. Reinhard. Bachov. d. l. vid. Andr. Calner. de Jur. Homin. lib. 1. part. 2. num. 24. & part. 5. n. 7. Gregor. Rolhag. certam. mascul. foemin. aciei viril. c. 4. & 5. Add. Hieron. Treutler. v. 1. disp. 2. tb. 1. lit. c. Reinhard. Bachov. ad Wesenb. tit. de stat. homin. lit. c. n. 2. Erasmi. Ungebaur. Exerc. Justin. 16. quest. 12. in Neg. Frider. Pruckmann. in Tr. ad l. 9. ff. de stat. hom. p. 1. princ. membr. 3. art. 1. Jac. Cramer. disp. 2. tb. 4. Wilh. Ludwel. Excert. ult. thess. 5. lit. e. Hisce generalibus præmissis, propius rem ipsam accedemus.

Cum

Cum autem plurimum conducat antequam ipsam tractationem exordiamur, pauca de significatione ipsius tituli prælibare, docente JCro sapientissimo, uti prædicatur ab Imperat. Just. *in Nov. 97. c. 6. §. 1. in fin.* Ulpiano *in l. 1. ff. de reb. cred.* idcirco & nos quædam de illa præmittemus. Inscriptimus a. hanc disputationem **DE PRIVILEGIIS MULIERUM.** Etymologiam privilegii quod attinet, duplicem illi adscribunt: nonnulli derivant a privare, dictumque putant privilegium quasi privans legem. Matth. Coler. *de Process. Execut. cap. 4. part. 1. num. 3.* Acatius ab Enenkel. *de privileg. lib. 1. c. 1. n. 7. & 10.* Hun. *Encycl. p. 1. tit. 6. n. 1.* idque propterea, quia legi generali derogat, & aliquid contra dispositionem ejus admittit. Verum rectius forsitan alii ab antiqua loquendi ratione deducunt, a privo scilicet & lege: Veteres enim priva dixerunt, quæ nos singula, ait A. Gell. *Noct. Att. lib. 10. c. 10. & Festus in voc. privos: privos privasque antiqui dicebant pro singulis.* Hinc Cato *privas scopulas appellat singulas & unas.* & Cicer. *tantum Majores in posterum providisse, in privos leges ferri noluerunt, id enim privilegium est.* Lib. 3. *de LL. & in Orat. pro dom. inquit: Vetant leges sacrata, vetant XII. tabb. leges privis hominibus irrogari.* Unde & privata dicuntur, quæ uniuscujusque sunt, & iisdem opponitur publicum, quod a populo dicitur, & non uniuscujusque, sed populi est. Christian. Becman. *de Orig. lat. lingu. p. 865. & 877.* Hinc etiam Ulp. *in l. 8. ff. de LL.* ait: *iura non in singulas personas, sed generaliter constituenda sunt.* de qua l. vid. Gothofred. *ad l. 16. ff. d. t. lit. x.* Jac Cujac. *15. obs. 8.* Christ. Besold. *in d. Oicon. ad tit 3. & 4. lib. 1. ff. thes. 4.* Georg. Frantzk. *in Comm. ad ff. tit. d. constitut. princ.* Est itaque privilegium quasi lex priva sive singularis. Georg.

*Etymol.
privilegii.*

Schönborner. 5. *Polit.* 16. vel quasi lex privatis data, ut ait Isidorus in *can. privilegia* 3. *dist.* 3. Add. Reinold. Curicke de *privileg.* c. 1.

III.

Ejurd. Ho-
monym.

Homonymiam privilegii quod attinet. Accipitur hoc vocab. diversimode. vid. Enenkel *d. cap.* 1. *n.* 8. & *seqq.* In jure nostro accipitur vel late vel stricte. In lata significatione privilegium denotat quascunque constitutiones speciales, contra vel præter jus commune aliquid ex singulari causa disponentes, & vel in alicujus favorem, vel in odium. §. 6. *J. d. J. N. G. & C. arg. l. 1. §. 2. ff. d. constit. Princ. l. 9. C. de testam.* privilegia enim non solum pro aliquo, verum etiam contra aliquem ferri possunt. Arnold. Vinnius *ad d. §. 6. n. 5.* quale fuit, quod auctore & rogatore Clodio de Cicerone per aquæ & ignis interdictionem civitate excludendo latum, quod ille nefarium privilegium appellat. in *Orat. pro dom.* Item, si nimium multis personis delinquentibus poenæ exasperentur. *l. 16. §. fin. ff. de pæn.* Georg. Frantzk. *d. tit. d. const. pp. n. 42.* In stricta significatione denotat constitutiones in alicujus saltem favorem constitutas; & iterum dupliciter accipitur, vel pro ipso jure singulari seu speciali, quod contra juris universalis seu generalis tenorem, æquitatis administrandæ causa, alicui prærogativam concedit. *l. 2. ibi: antequam privilegiorum prærogativam C. de decurial. urb. Rom.* vel pro ipsa prærogativa dicto jure singulari seu speciali concessa. *l. 19. pr. ff. d. reb. autb. jud. poss. l. fin. C. de Profess & Med. l. 12. C. qui pot. in pign.* interdum quoque sumitur metonymice, vel pro instrumento, quo privilegia concessa continentur, ut in *l. 17. C. de SS. Ecclef.* vel pro ipsis privilegiariis, ut in *l. 24. §. 2. ff. de reb. autb. jud. l. 17. §. pen. ff. de Excus. tut.* Reinold. Curicke *d. priv.*

de privil. cap. 2. pag. 25. vid. Dn. Joh. Rebhan. Hodeget. Jur. chart. 2. clim. 1. parall. 1. n. 40. p. 64. Hoc in loco accipimus in stricta significatione.

IV.

Explicata Etymol. & Homonymia, pergimus ad originem vocabuli mulieris. Dicta est mulier quasi mollier, a mollitie enim propter sexus imbecillitatem nomen habet. Scip. Gentil. *lib. 1. parerg. cap. 16.* Joh. Nevizan. *Sylv. Nuptial. lib. 1. n. 111.* nam sicuti viri propria sunt virtus & vires & vis, ita mulieris propria est mollities. vid. Christ. Bectman. *verb. virtus.* Hinc Chrysostomus *part. 2. Homil. in Matth. hom. 23. pr. ait:* Sexus mulierum mollis & incautus est. Mollis, quia facile flectitur vel de malo ad bonum, vel de bono ad malum: Incautus, quia non omnia quæ videt & audit, cum sapientia & ratione considerat. Huc quoque pertinet illud Ovven. *lib. 1. Epigram. 70:*

Dicta fuit mulier quasi mollior: Est tamen Eva

Non de carne sui sumpta, sed osse viri.

vid. Frider. Pruckman. *ad l. 9. ff. d. stat. hom. in procem. n. 1.* Martin Benekendorff. *ad l. 1. ff. d. reg. Jur. Sect. 2. membr. 5. n. 311.* Georg. Schönborner / *2. polit. 12. p. (mibi) 158.*

V.

Sumitur nomen mulier in jure nostro etiam vel late *Ejusdem* vel stricte. In lata significatione mulierum appellatio- *Homone* ne etiam virgines, non saltem viripotentes. *l. 13. ff. de V. S.* verum etiam juvenulæ ad virum nondum aptæ continentur. *l. 25. §. 9. ff. d. aur. & arg. l. 81. §. 1. d. leg. 3.* Et naturale vocabulum est foemina, naturalis vocabuli generale mulier; generalis autem speciale virgo, vel nupta, vel vidua, vel quot etiam ætatis nomina accedunt, *inquit* Ter- tullianus *de veland. virgin.* referente Gothofr. *ad d. l. 81. §. 1. d.*

1. *de leg. 3. lit. o.* Scip. Gent. *d. cap. 16.* Mulierum n. nomen
 sexus nomen est, quod non qualitatē sexus sed ipsum se-
 xum denotat. *d. l. 25. §. 9. de aur. & arg. l. 1. C. de rapt. virg.*
l. 14. §. 7. ff. de edil. edict. ibique Gothofr. lit. g. Joh. Gædd.
ad d. l. 13. ff. de V. S. ibique Alciat. Mart. Benekendorff. d. l.
n. 308. add. Joach. Wibel. de contract. mulier. cap. 2. num. 13.
& seqq. Hinc etiam legales prohibitiones, aliaque ad mu-
 lieres pertinentia jura virgines comprehendunt. Gædd.
ad d. l. 13. in princ. axiom. 2. n. 11. Wibel. d. l. n. 16. nisi tamen
 subjectum, vel circumstantiæ qualitatis aliud suadeant.
 Daniel. Moller. *ad Const. Saxon. p. 2. cap. 15. ibidemque Be-*
ned. Carpzov. def. 1. num. 3. In stricto significato mulieris
 appellatione tantum venit ea, quæ virum habet, vel a vi-
 ro cognita est; quoties autem in hac significatione mulier
 accipitur, non tam respicitur ad sexum ipsum, quam ad
 sexus qualitatem & differentiam specificam, ut *in l. 11. §.*
1. ff. de contrab. empt. l. 11. §. 5. de action. empt. l. 13. in fin.
ff. de manum. vind. d. l. 14. §. 7. ff. de edil. edict. Hinc a-
 ctione injuriarum conveniri potest, qui virginem prætex-
 tam mulierem appellat. Gloss. *in l. 15. §. 15. ff. de injur.* unde
 etiam Cicero objurgatus, quod senex virginem duxisset,
 respondit: *cras mulierem reddam.* Hoc in loco latiore
 intelligimus significationem; nisi interdum ratio diversi-
 tatis aliud suadeat: ratio enim moderatur quamlibet di-
 spositionem, non aliter quam frænum equos, & guber-
 naculum frænum Porti. Joach. Wibel. *d. Tr. cap. 3. §. 5.*
num. 46. p. 91. & alias etiam eousque extendenda lex, quo-
 usque sese ratio ejus extendit, cum ratio sit anima legis.
 Jacob. Schultes *ad Modest. Pistor. p. 4. decis. 70. num. 7.* Ti-
 berius Decianus *respons. 50. lib. 1. num. 17.*

VI.

Vocantur hæc privilegia mulierum in jure interdum *Synom.*
 beneficia. *l. 24. §. 2. ff. ad SCt. Vellej. l. 9. § 10. C. eod.* quam- *privil.*
 vis alias in lata significatione privilegia a beneficiis diffe- *mulier.*
 rant, & quidem tanquam genus a specie: nam omne be-
 neficium est quidem privilegium, *c. olim. ubi Canonist. d.*
V. S. Henr. a Rosenthal. Synops. Jur. feud. c. 1. conclus. 7. gloss.
d. sed non contra, omne privilegium est beneficium: sunt
enim privilegia vel favorabilia, vel odiosa, uti sup. tb. 3.
dict. Vocantur etiam quandoque jura potiora. l. 12. §. 1. C.
qui pot. in pign. auxiliaria. l. 2. §. 3. l. 8. §. 8. ff. § l. 2. C. ad
SCt. Vellej. adjutoria. Nov. 134. c. 9. pr. favorabilia. arg. l. 19.
ff. de Rit. nupt. l. fin. in med. C. de dot. promiss. l. 3. ff. de pæn.
It. exceptionum præsidia. l. 29. C. de jur. dot. prærogativæ
l. 30. C. d. t.

VII.

Hiscæ generalioribus de rubricæ significatione præ- *Definit.*
 missis, ipsam aggredimur definitionem. Definimus itaque
 PRIVILEGIA MULIERUM (quatenus scil. privilegium
 accipitur pro ipso jure singulari, quo ipsis aliquid favora-
 bile conceditur) quod SINT JURA QUÆDAM SINGU-
 LARIA, QUIBUS ALIQUID CONTRA LEGES GENE-
 RALES ET COMMUNES IN ILLARUM FAVOREM
 EX SINGULARI CAUSA CONCEDITUR; quatenus ve-
 ro privilegium sumitur pro ipso beneficio, ipsaque præro-
 gativa, eatenus describimus, QUOD SINT BENEFICIA
 MULIERIBUS EX JURE SINGULARI OB SPECIALEM
 RATIONEM COMPETENTIA. Et ita præcipue hic con-
 sideramus.

VIII.

Privilegia alias in genere considerata varie dividun- *Divis.*
 tur, uti videre est apud Dn. Henr. Hahn. *in not. ad Wes. tit.*
B de con-

de constit. P. P. p. 91. Reinold. Curicke de privileg. c. 3 per tot. Dn. Joh. Frider. Böckelmann. Exercit. Pandect. 3. tit. de const. pp. tb. 17. & seq. add. Georg. Franzk. ad ff. d. t. n. 35. & seqq. Hæc autem mulierum privilegia mihi omnia unius esse generis, eaque personalia videntur: siquidem personis, mulieribus scil. ipsisque immediate inhærent, nec illas egrediuntur, aut ad heredes transmittuntur, sed cum ipsis extinguuntur, *uti inf. audiemus.*

IX.

Caus. Effic.

Antequam autem ad alia veniamus, causas prius examinabimus: dignitas enim effectus dependet ex dignitate causæ. Mart. Benekend. *ad l. 2. ff. d. R. J. pag. 8. n. 1.* Est autem Causa efficiens privilegiorum eadem quæ legum, nimir. voluntas. §. 6. *J. d. J. N. G. & C. l. 1. §. fin. l. 3. ff. de constit. PP. vid. l. 1. ff. de censib. l. un. C. de his qui a princ. vac. acc.* Hodie privilegia concedere potest solus Imperator sine Statuum consensu, si scil. ista privilegia non respiciant ad jura Statibus communicata, alias enim ab iis confirmanda sunt. Dn. Bened. Carpzov. *Tr. de L. Reg. cap. 13. sect. 8. n. 15.* Sicut autem Imperator in Imperia, ita Status in suis territoriis concedere possunt privilegia: In illis enim eadem sublimitate gaudent, qua Imperator ipse in Imperio, *secund. tritiss. Dd. axioma.* Mart. Mager. *de Advoc. armat. c. 6. n. 28.* Matth. Wesenb. *conf. 27. v. 1. n. 28. & conf. 148. n. 41. vol. 3.* Andr. Gail. *de P. P. lib. 1. c. 6. n. 10.* Reinking. *de R. S. & E. lib. 1. cl. 5. c. 6. num. 1. & seqq.* Joh. Harppr. *ad §. 10. J. de injur. n. 145.* id ipsum etiam plurimorum Dd. auctoritatibus comprobatur Ludolph. Schrader. *de feud. 2. part. 9. princ. sect. 10. n. 36. & p. 10. sect. 1 num. 33.* add. Reinh. Bachov. *ad Tr. vol. 1. disp. 3. tb. 6. lit. e.* Joach. Wibel. *d. Tract.*

Tract. c. i. num. 4. & seqq. Magnif. Dn. D. Christ. Philip. Richter / *in Tr. de adverb. signif. adverb. 17. clementer. p. 86.* alique plurimi ab his relati. vid. quoque Johan. Georg. Becht. *tr. de salv. conduct. tb. 161.* Dn. Ben. Carpzov. *in Pract. Crim. p. 3. quest. 150. num. 18. & seqq.* Hinc vulgo dici consuevit: *Ein ieder Fürst ist Kaiser in seinem Lande.* Hanc tamen generalem Dd. assertionem non immerito certo modo restringunt Christ. Besold. *disp. pol. 9. de Stat. Reipubl. sub altern. class. 1. tb. 3. 6. & 7. & Heinr. a Rosenthal / de feud. cap. 5. concl. 13. n. 4. & seqq.* ubi vid. add. etiam Joh. Limnæus *de Jur. publ. c. 8. n. 9.* Reinking. *d. l. n. 57. & seqq.*

X.

Causa efficiens igitur est voluntas Legislatoris, & quidem illius penes quem est τὸ κύριον. Talis est in Statu Monarchico Princeps; in Aristocratico Optimates; in Democratico populus. Dn. Joh. Frid. Böckelmann. *Exerc. ad Pand. tb. 30. junct. disp. 4. tb. 19.* Nam & in libera Republ. populus sæpe quem a nexu legum eximebat. Exempla sunt in Q. Fabio Maximo. Liv. *lib. 10. c. 13.* C. Valerio Flacco, Flamine Diali. Idem *l. 15. c. ult.* Bernh. Sutholt. *dissert. 1. aphor. 82.* Nec LL. 12. Tabb. per verba illa: *privilegia ne irroganto;* omnia privilegia vetita erant, sed saltem illa, quæ singulas personas concernunt, non quæ certo generi personarum, veluti mulieribus, minoribus, militibus & similibus conceduntur. Jac. Cujac. *15. obs. 8. & ex eo* Dn. Georg. Frantzk. *ad ff. tit de const. P. P. n. 36.* add. Rittershus. *in Tr. de LL. 12. tabb. class. 2. cap. 2.* Reinold. Curicke. *de privileg. c. 2. p. 176.* De jure autem Civ. horum mulierum privilegiorum in specie causa

Effic. est Imper. noster Justinianus, & hodie omnis, qui in suo territorio jus superioritatis, die Landsfürstliche Obrigkeit oder Oberbottmäßigkeit / habet.

XI.

Causa impulsiva.

Causa impulsiva in genere est æquitas: Mulierum enim genus imbecille est. *l. 2. §. 2. ff. ad SCt. Vellej. l. 23. pr. C. de Nupt. fragile. l. 20. C. de donat. ant. nupt. l. 1. §. 15. C. de Rei uxor. act. l. 3. in med. C. de Præscr. 30. vel 40. ann. l. 12. pr. C. qui pot. in pign. pr. §. quib. alien. lic. vel. non. infirmum. l. 9. ff. de Jur. & fact. ignor. l. 9. ff. de Curat. furios. l. 18. ff. de iur. fisc. l. 1. §. 10. in med. ff. ad SCt. Turpill. l. 1. C. qu. mul. off. tut. l. 5. C. ad L. Jul. Maj. & deceptionibus obnoxium, Nov. 61. c. 1. §. 2. Nov. 97. c. 3. ad fin.* In specie vero singularis favor erga mulieres. *Quis enim* (inquit Imperat.) *earum non misereatur propter obsequia, quæ maritis præstant, propter partus periculum & ipsam liberorum procreationem, in d. l. 12. §. 1. C. qui pot. in pign.* Et harum favorem in jure nostro magnum esse, facile exinde concludere licet, quia nonnulli propterea Justinianum Imp. nostrum, uxorium vocant, quorum ex numero etiam est Reinh. Bachov. *ad Tr. v. 1. d. 2. thes. 1. lit. c.* imo nonnulli eum sugillare, mirisque convitiis immeritum lancinare audent, quasi plus æquo uxorius fuerit, & superbæ uxoris, Theodoræ, arbitrio in quamcunque partem, maxime vero in immeritos foeminarum favores flecti potuerit, veluti Petr. Gregor. Tholos. *lib. 47. syntag. 11. num. 1. & 2.* & inhumanus imperatoris & JCtorum Censor, Laurentius Valla *6. eleg. 36.* ubi quoque Justin. nostrum quovis ἀναλφάβητω Imperitiorum fuisse calumniose statuit, utcunque eum sequatur JCtus alias acutiss. Anton. Faber. *8. Conject. 11.* Nam cer-

te si

te si legere nequisset, nunquam asserere ausus fuisset, se Institutiones legisse & recognovisse, seque semper investigando & perscrutando ea, quæ a Triboniano & aliis viris prudentissimis componebantur, quicquid dubium & incertum erat, emendasse. *S. 6. proem. Et const. Tanta. de confirm. digest. ad omn. pop. in fin pr.* mendacio namque hoc impudentissimo famam suam omnibus prostituisset, Wilhelm. Ludvvel. *Exerc. 1. tb. 2. lit. c.* Ungepaur. *Ex. 1. q. 6.* Similiter falsum esse; quod ei vitio dat Zonaras *Annal. tom. 3.* quod scil. pecuniam temere profuderit, & per fas & nefas acquisiverit, per exaggerationem nempe annuorum tributorum; hoc inquam falsum esse, exinde colligere est, quia plurimis in locis in jure nostro compendia fisci præcidit, bona damnatorum heredibus relinquendo. *Nov. 134. c. ult.* caducorum commoda Aërario adimendo. *t. t. C. de caduc. tollend.* imo ipse in *Nov. 28. c. 4. §. 2.* dicit, bonum Principem turpia lucra non admittere. vid. omnino Agapetus in *Scheda Regia*, cujus testimonium certe omnibus Justinianum calumniantibus altum imponit silentium: cum d. Agap. sit testis Imper. nostri coætaneus, & in conspectu totius orbis de ipso differuerit, docente Christ. Besold. in *pracog. miscell. gener. ad tit. 1. 3. 4. 5. Et 6. lib. 1. ff. thes. 12. add.* Giphani. in *Comment. de Justiniano Imper.* Laudandus potius est Imperator, utpote qui per suam vigilantiam jus civile in novam pulchritudinem & moderatum pervenire compendium præbuit; imo tale opus curavit, quod nemo ante ipsum unquam speravit, neque humano ingenio possibile esse penitus existimavit. *Const. Tanta. in pr. de confirm. Dig. ad omnes pop.* Et exoptandum esset, ut resurgeret hodie Justinianus, qui certe

re absque omni dubio nostrum Corpus Juris ob mutationem Status angustioribus terminis includeret, atque in pauciores libros conferret; quod sane studiosæ juventuti non modicam afferret utilitatem. Utut autem dicti & alii Dd. Justinianum uxorium appellitent, quod certo respectu admitti quidem potest, secundum dicta ipsius Bachov. *d. th. 1. lit. c. vers. mulierem nihil habere. vid. Nov. 8. c. 1. pr.* add. Magnif. Dn. D. Richter / *p. 1. dec. 1. n. 23.* certum tamen est, mulierum privilegia partim justissima ratione ab eo esse introducta, & partim summo jure confirmata. *arg. eorum quæ in princ. huj. thes. dicta sunt, & quæ inf. dicturi sumus.*

XII.

Subjeet.

Subjectum horum privilegiorum constituunt ipsæ mulieres. Et cum Judæi etiam Jure communi Romano utantur, juxtaque illud judicentur atque excipiant. *l. 8. C. de Judæ. Joh. Petr. Surdus. de aliment. tit. 2. quest. 15. n. 47. & seqq. Eberhard. Speckhan. cent. 2. class. 1. quest. 16. n. 9. & q. 18. n. 31. D. Ben. Carpzov. in J. F. p. 3. c. 13. def. 36. n. 4. & p. 4. c. 32. d. 22. num. 4.* eosque als Schirmsverwandte sub nomine subditorum comprehendi in Camera conclusum esse, refert Christoph. Schvvanmann. *obs. Cam. 67. in fin.* add. Joach. Myns. *cent. 5. observ. 6.* Wehner. *in obs. verb. Juden* & quæcunque privilegia civibus Imperii, ut civibus, concessa & attributa sunt, ea quoque Judæis indulta esse, censet Marc. Ant. Natta *conj. 620. num. 8. tom. 3.* & ex eo Dn. Nicol. Myler ab Ehrenbach. *de Jur. Asyl. cap. 10. th. 16.* add. Casp. Klock. *de Aerar. l. 2. c. 62. num. 56. & 61.* Idcirco nullus dubito, quin & illorum quoque mulieres seu Judææ his privilegiis fruantur: legum siquidem Romanarum participes redduntur non tantum in odiosis, sed

sed etiam in favorabilibus. *l. 7. § d. l. 8. C. de Juda. & cali-*
col. Marquard. de Sufanis. de Judaïs & usur. p. 2. c. 1. num. 1.
& cap. 2. num. 1. cum seqq. quod tamen intelligendum de
 materia indifferenti, & Judæis pariter atque Christianis
 applicabili, uti bene limitat Marq. de Sufan. *d. p. 2. c. 5. n. 1.*
& seq. quemque referendo sequitur Joach. Wibel. *de*
contr. mul. c. 2. n. 38. Hinc die Sabbathi ac aliis diebus, qui-
 bus cultus sui referentiam servant, conveniri nequeunt,
 nec illis ipsis diebus Christianos convenire possunt. *l. 13. C.*
d. t. his enim diebus sine molestia esse debent, ne cultus
 illorum inquinari videatur, dicit Jctus Modestus. *in l. 15. §.*
6. ff. de Excus. tut. Neque ab hoc subjecto excludimus her-
 maphroditos, in quibus sexus muliebris prævalet: ex quali-
 tate enim sexus incalescentis diiudicandi sunt. *l. 10. ff. de*
Stat. hom. l. 15. §. 1. ff. de testib. Matth. Wessenb. *ad d. t. de*
Stat. hom. n. 3. Hier. Treutl. *select. disp. v. 1. disp. 2. tb. 1.* Mart.
 Benekend. *ad l. 2. ff. d. R. 7. pag. 152. & seq.* Hinc secun-
 dum prævalentiam sexus etiam ad successionem feudi ad-
 mitti debent. Georg. Obrecht. *de feud. lib. 2. c. 2. num. 72.*
 Henr. a Rosenthal *Synops. iur. feud. c. 1. concl. 15. num. 4. &*
concl. 28. n. 15. & quod hoc ipsum in praxi observetur, testa-
 tur Dn. Ben. Carpzov. *J. C. lib. 2. tit. 1. def. 16.* ad matrimo-
 nium quoque contrahendum, si in iis alterius sexus pars
 gignendæ proli sufficiat, admittuntur; imo etiam si in am-
 biguo sit, adhibito tamen Medicorum consilio. vid. Henr.
 Brouvver. *d. Jur. Connub. lib. 2. cap. 4. n. 2. & 3.*

XIII.

Competunt mulieribus privilegia circa causas tam *Object.*
 criminales quam civiles. Prius proponemus ea, quæ i-
 psis jura favent in civilibus. Ne autem ratione *Objecti*

con-

confuso plane ordine incedamus, & quo minus fastidii hic alicui parere videar, ideo illud dispescam in quatuor §§. quorum in PRIMO proponam. 1. privileg. SCt. Vellej. 2. ætatis. 3. bonorum dotalium & paraphernalium. 4. restitutionis in integrum. 5. de ignorantia juris. 6. privileg. ratione donationis erga liberos. In §. SECUNDO: 1. privileg. alimentorum, tam de iis non præstandis, quam repetendis. 2. tutelæ liberorum. 3. Successionis in bonis mariti intestato morientis. 4. Imperat. Constantini in *l. un. C. quand. Imper. int. pup. vel. vid. vel. al. mis. pers.* 5. de non incarcando. 6. Honoris maritorum. 7. Imper. Justiniani in *Nov. 117. cap. 14.* In §. TERTIO: 1. privileg. in crimine læsæ Majestatis. 2. adulterii. 3. Furti. 4. de non torquendo. 5. de pœnæ executione differenda. In §. QUARTO: 1. privileg. in causa stupri, tam ratione matrimonii contrahendi, quam ratione alimentationis. 2. in stupro violento. 3. denique in causa raptus.

§. I.

Privil.

SCti Vellej.

XIV.

Principem locum tribuimus beneficio SCt. Vellejani, quod est jus a Senatu constitutum, vel decretum patrum. *l. 13. § 19. C. ad SCt. Vellej.* quo mulieribus pro aliis intervenientibus auxilium præstatur, ne inde efficaciter obligentur. *l. 1. l. 2. § tt. ff. § C. ad SCt. Vellej. l. 3. l. 48. ff. de fidejuss. § mand. & hujus SCti ratio redditur expressa in l. 2. §. 2. ff. § l. 22. C. ad SCt. Vellej.* scilicet, ut mulierum imbecillitati, levitati, consiliique fragilitati succurratur. Nonnulli quidem ex *l. 1. §. 1. § d. l. 2. §. 1. ibi: cum eas virilibus officiis fungi § c. obstringi non sit æquum ff. d. t.* hanc rationem assignant: quia intercedere est officium virile, omnium 2. officiorum virilium mulieres sunt incapaces. *l. 2. ff. d.*

R. 7.

R. J. & argumentantur ita a genere ad speciem, veluti Martin. Benekendorff. *ad. d. l. 2. de R. J. sect. 2. m. 5. p. 2. art. 1. n. 3. ibidem* Cagnol. n. 6. Georg. Frantz. *ad ff. b. t. de SCt. Vellej. n. 7.* Verum minus accurate. Nam intercessio proprie non est officium virile: cum & ante hoc SCtum eadem natura intercessionis fuerit, nec tamen tum mulieribus virilia officia permessa erant; & multis adhuc casibus mulieres pro viris utiliter intercedant, cum tamen virilia sive civilia officia ipsis plane sint adempta. Reinh. Bachov. *ad Treutl. v. 1. d. 25. t. b. 1. lit. c.* Dn. Bened. Carpzov. *in Tr. de Jur. foemin. singul. dec. 4. pos. 1. num. 4.* & si intercessio esset officium virile proprie ita dictum, non opus fuisset hoc SCto, quia jam tum aliud remedium ipsis concessum, & de officio virili cautum erat. Nec probatio hujus rationis fundatur *in d. l. 1. §. 1. & l. 2. §. 1. b. t.* in his enim legibus JCtus non argumentatur a genere ad speciem, sed a comparatis, docente Dn. Wolfgang. Adamo Rauterbach/ JCto & Antecessore Tubingensi celebratissimo, *in praelect. ad tit. ff. de SCt. Vellej. §. 1. n. 2.*

XV.

Datur hoc privileg. SCti Vellej. mulieribus, si pro aliis intercesserunt, ne ex suis intercessionibus damnum sentiant, & exinde pauperiores fiant. *l. 21. ff. b. t. de SCt. Vellej. l. 4. §. 1. ff. eod.* Intercedere autem dicuntur, si pro aliis quacunque ratione obligando se reas faciant. *l. 4. C. b. t.* & nihil. interest, si veteres obligationes, quæ scil. in aliis sunt radicatae, in se transtulerint; siue novas, quæ nempe in aliis nondum firmum fixere pedem, susceperint. *d. l. 4. l. 18. C. b. t.* Veteres in se transferunt vel *participative*, quando scil. una cum reis principalibus

Quando
& cur
competat.

C

obstin-

obstringuntur, ipsi quidem rei principaliter, mulieres vero accessorie: veluti si fidejubeant *l. 3. C. l. 2. §. 1. l. 25. §. 1. ff. b. t.* aliis credi mandent *l. 6. §. 7. ff. b. t. vid. l. 32. ff. mand. l. 19. C. de fideruff.* in jure respondeant *l. 26. ff. b. t.* aliena debita constituent. *l. 1. §. 1 junct. l. 28. ff. de const. pecun. exception. vid. in l. 4. §. 1. b. t.* alieno nomine compromittant. *l. 32. §. 2. ff. de recept. arbitr. vel private*, quando scil. rei principales liberantur, & mulieres eorum personas repræsentant: veluti si novent & expromittant. *l. 8. §. 8. ff. b. t.* vel aliorum defensionem suscipiant. *l. 2. §. ult. ff. b. t. junct. l. 2. C. de pact.* Dn. Georg. Frantzk. *d. l. num. 11. §. seqq.* Novas obligationes suscipiunt, si ab initio sese reas constituent; veluti si quis cum alio contracturus mulieris intuitu ipsius fidem recusaverit, & cum illa in utilitatem tamen illius tertii, contraxerit. *l. 19. C. l. 8. §. 14. ff. b. t.* vel si alio modo collusorie obligatio in mulieribus primordium capiat. *vid. l. 12. l. 28. §. 1. ff. b. t.* Dn. Wolffg. Adam Lauterbach. *d. l. num. 8. add. Dn. Frantzk. d. l. n. 16. §. seq.* Novo tamen jure requiritur, ut intercesserint instrumento publice confecto, & a tribus testibus subsignato. *l. 23. §. fin. C. b. t.* si enim, hoc non observato, intercesserint, pro nihilo habentur illarum intercessionem & ipso jure tutæ sunt. *d. §. f. de quo §. vid. Dn. Frantzk. d. l. n. 34. §. 35. Bachov. ad Tr. v. 1. d. 25. tb. 2. lit. b. & quos referendo sequitur Dn. Lauterbach. d. l. n. 9.*

XVI.

Nihil autem interest, cujuscunque illa persona, pro qua intercedunt, sit conditionis. *l. 1. ff. b. t.* sive mas sit si-
ve foemina *arg. d. l. 1. §. 2. ff. b. t. junct. l. 195. pr. d. V. S.*
Magnif. Dn. Georg. Adam Struve / JCrus & Antecess. bujus
Sala-

Salana famigeratissimus. Exerc. 21. tb. 3. sive Pater sive filius. l. 3. l. 8. C. l. 2. §. f. ff. h. t. sive extraneus sive maritus d. l. 2. §. f. Et primo quidem interdictum erat, ne foeminae pro viris tantum intercederent; Postea vero amplissimus ordo hoc interdictum generale fecit, & plenissimae foeminis prospexit, ne pro ullo intercederent. *l. 1. pr. l. 2. pr. & §§. seqq. b. t.* Hodie autem Imperat. noster Justinianus, cum facilius vanis persuasionibus mulieres ab iis, quibus reverentiam & affectionem debent. *l. 14. §. 1. ff. sol. matr. l. 1. §. cum a. C. d. R. U. A.* seduci possint, quam ab aliis, ideo iterum constituit, ut quotiescunque mulier pro viro intercesserit, perinde habeatur, ac si plane nulla intercessio facta fuisset, adeoque ipso jure nulla sit. *Nov. 134. cap. 8. Auth. si qua mulier. C. b. t.* Ex quibustext. Ampliatur hoc privilegium *ratione mariti* (1.) quod mulierum intercessionibus pro maritis pro nullis habeantur, etiamsi post biennium & millies repetierint, (secus est in causa extranei *l. 23. b. t.*) Frider. Pruckmann. *ad l. 9. ff. de stat. hom. p. 2. art. art. 15. limit. 8. n. 34.* Rauchbar. *p. 1. quest. 34. n. 11.* Rittershus. *ad Nov. p. 2. cap. 4. num. 15. & seq.* Matth. Berlich. *p. 2. concl. 19. num. 57.* Joach. Wibel. *d. Tr. cap. 5. n. 4.* Dn. D. Georg. Adam Struv. *d. Exerc. 21. tb. 10.* (2.) extenditur, etiamsi mulieres sese obligatas pro maritis faciant in debitis publicis, id est, fiscalibus *per dd. text. express.* Rittershus. *d. l. n. 17.* Petr. Surd. *cons. 367. n. 6. lib. 3.* licet alias fisci injure magnus favor sit. *vid. l. 28. l. 46. §. 3. ff. de Jur. fisc. l. 2. C. de privil. fisc.* Bald. *in l. 1. C. de hered. vel act. vend.* Fr. Lucan. *Tr. de Jur. fisc.* Dn. D. Struv. *Ex. 50. tb. 33. & seqq.* Ampliat. (3.) etiamsi mulieres in uno eodemque instrumento sese cum maritis principaliter obligaverint. *d. Nov. 134. c. 8.*

*Origo boni
jus SCti
Vellej.*

*Amplia-
tur ratio-
ne mariti.*

1.

2.

3.

- & *d. autb. si qua mul.* Mart. Benekend. *d. sect. 2. m. 5. p. 2.*
art. 1. num. 53. p. (mibi) 305. Dn. Ben. Carpzov. 2. *Resp. 57.*
 Andr. Gail. 2. *obs. 89.* Molin. *de contract. usur. quest. 35.*
num. 288. Ant. Faber. *lib. 4. tit. 21. def. 20. add.* Dn. D. Struv.
Ex. 21. tbes. 11. quamvis alias præsumptio sit, quod, si plures pe-
 cuniam acceperint, proque illa sese obligaverint, singuli
 eorum ratam suam acceperint, & in suam utilitatem ver-
 terint, uti de hoc nostro casu sentit Fabian. de Monte
de empt. vend. q. 38. q. 3. pr. hæc tamen præsumptio hic lo-
 cum invenire nequit: nam recte monet Mart. Benekend.
d. num. 53. hanc præsumptionem veram esse in personis,
 in quibus non præsumitur, quod altera in gratiam alteri-
 us potius, quam sui ipsius id faciat: hoc siquidem in ca-
 su pecuniam totam ad maritum, tanquam potentiorē &
 cui mulier non facile contradicere audet. Georg. Frantzk.
ad ff. tit. de contr. empt. num. 167. pervenisse, recte præsu-
 mitur. Jac. Menoch. *lib. 3. præsumt. 22. num. 2.* add. post
 prælaud. Dd. Wibel. *de contr. mul. d. l. num. 43. & seqq.* Dn.
 Lauterbach. *d. l. num. 7.* vid quoque V Vesenb. *ad ff. tit. de*
 4. *fund. tot. num. 7.* Anton. Hering. *c. 7. n. 402.* Imo (4.) exten-
 ditur hoc privil. etiamsi expresse cum maritis in instru-
 mentis, *extrajudicialiter scil.* confessæ fuerint, pecuni-
 am in utilitatem ipsarum versam esse, *per d. autb.* Conf.
 ibid. Magnif. Dn. D. Richter. *num. 19.* Dn. Henr. Hahn. *ad*
Wesenb. tit. ad SCt. Vellej. n. 9. quamvis alias illarum con-
 5. fessiones ipsis præjudicent. *l. 23. C. ad. SCt. Vellej.* Ampl. (5.)
 etiamsi dispositioni Justinianæ *in d. autb. & Nov.* renun-
 ciaverint. Interpp. *ad d. autb.* Hondedæ. *conf. 45. num. 18.*
 Matth. Berlich. *d. concl. 19. num. 61.* Rauchbar. *p. 1. q. 34. n.*
 6. *12.* Ampl. (6.) etiamsi juramento intercessionem pro mari-
 tis

ris confirmaverint. Rittershus. *d. c. 4. num. 20.* Menoch. *d. præsumpt. 22. n. 8.* Hondedæ. *d. conf. 45. num. 31.* procedit autem hæc ampliatio de Jure Civili. *arg. l. 5. C. d. leg. l. 112. § ult. ff. de leg. 1. vid. Benekendorff. d. l. n. 39.* secus secundum principia Juris Canonici. *c. ex rescripto. 9. Et c. cum contingat. 28. x. de jurejur. c. quamvis. 2. de pact. in 6.* Berlich. *d. concl. 19. num. 63.* Dn. D. Struv. *d. tb. 11.* Wibel. *d. l. n. 46.* (7.) Denique tutæ sunt mulieres, etiamsi pro fratre saltem, vel patre, vel etiam filio mariti intercesserint. Bald. *in d. auth. si qua mul. ibique Salicet.* Benekend. *d. l. pag. 311.* Berlich. *d. concl. 19. num. 67. ubi n. 69. Et seqq.* adhuc alias addit ampliationes.

7.

XVII.

Prolatis hætenus ampliacionibus de intercessionibus mulierum pro maritis subjungemus limitationes. Limitatur autem (1.) Si pecunia, pro qua mulieres sese cum maritis reas fecerunt, in illarum utilitatem versa sit. *d. Nov. 123. c. 8. Et exinde desumpta auth. si qua mulier. C. ad SCt. Vellej.* Berlich. *d. concl. 19. n. 72.* Joach. Wibel. *d. c. 5. n. 162. p. 313.* vid. Magnif. Dn. D. Richter / *in expos. Auth. ad d. auth. si qua mul.* Magnif. Dn. D. Struve / *Ex. 21. tb. 11. Et seqq.* Hinc facile concludere licet, quid obtineat, si mulieres & mariti ex consuetudine aut ex pacto communia bona habeant, tum enim firmiter mulieres obligantur, de qua communione vid. elegant. Dn. Martin. Kiefer. *in disp. inaug. sub præsid. Dn. D. Lauterbach / de societate bonorum conjugal. Tubingæ habitæ,* & Joach. V Vibel. *d. c. 5. n. 110. Et seqq.* hoc enim in casu pecuniam in utriusque utilitatem esse versam, mulieresque in rem propriam fidejussisse censentur. Jac. Menoch. *d. præf. 22. num. 11.* Gail. 2. *obs.*

1.

90. num. 5. ubi ita in Germania servari dicit Gothofr. *ad d. auth. lit. b.* Dn. Caspar Manzius *de fidejussor. c. 3. num. 39. & seq. (2.)* Si mariti uxoribus intercedentibus caveant de indemnitate, ita, ut damnum sentire non possint. Salicet. Balth. *in d. auth. n. 5. vers. quero. arg. l. 2. §. 1. & seqq. l. 4. §. 1. l. 21. pr. b. t.* (3) Limit. si uxores pro maritis solverint. *l. 1. l. 4. l. 9. C. b. t.* Andr. Gail. 2. *obs. 90. num. 7.* add. Dn. Frantzk. *ad ff. b. t. num. 18. & seqq.* aliud enim est solvere, aliud se pro aliis obligare. *vid. §. 1. f. quib. mod. toll. obl. & pr. f. de fidejuss.* (4) quando uxores se obligant principaliter, mariti vero fidejubeant pro illis; veluti si mutuam pecuniam sub fidejussoribus maritis accipiant. *l. 28. ff. b. t.* quod tamen procedit tantum, si non fraude & collusione maritorum hoc fecerint. Ant. Hering. *d. c. 7. n. 430.* (5.) Limit. quando pro marito incarcerando, vel captivo liberando intercedunt. *vid. Joh. Petr. Surd. cons. 367. num. 10. 14. & 17.* redemptio enim captivorum inter alias causas rerum omnium favorabilissimas reputatur. *l. 36. pr. ibi: piissimam administrationem. C. d. donat.* *vid. Andr. Tiraquell. de Leg. Connub. gloss. 8. q. 35. n. 282. & seqq.* Matth. Berlich. *d. cont. 19. n. 84.* plures limitationes *vid. apud Magnif. Dn. D. Richter / ad d. auth. num. 20. & seqq.* Andr. Gail. *d. observ. 90.* Conf. etiam Mart. Benekend. *d. l. n. 76. & seqq.* & de Foro Saxon. Dn. Bened. Carpzov. *de Jur. fœm. singul. decad. 14. per tot.*

XVIII.

Amplia-
tur ratio-
ne extra-
nei. 1.

Ampliatur hoc privileg. ex SCt. Vellej. concessum *ratione extranei* (1) etiam si mulieres non ipsæ, sed per aliam personam, sciente tamen creditore, intercedant. *l. fin. §. pen. ff. b. t.* quod enim quis per alium facit, id ipse fecisse

cisse putatur, per vulg. l. 5. §. 6. ff. de admin. tut. l. 1. §. 12. ff. de vi & vi arm. l. 152. §. 1. de R. J. & alibi pass. (2) etiam si animo intercedendi interrogatæ per errorem falsum responderint. l. 23 l. 26. ff. b. t. (3) etiam si generaliter renunciaverint omnibus privilegiis, omnique legum beneficio, allen und ieden weiblichen oder fräulichen Gerechtigkeiten Andr. Gail. d. obs. 77. n. 8. Matth. Berlich. d. concl. 19. num. 35. quia consensus mulierum de esse præsumitur: cum sua jura & beneficia ignorare censeantur. Ant. Hering de fideiuss. d. c. 7. n. 463. generalis autem renunciatio non trahitur ad ea, de quibus præsumptio est, quod renunci-ans ignoret. Gloss. in l. tres fratres 35. ff. de pact. aut de quibus non cogitavit. Benekendorff. d. membr. 5. part. 2. num. 133. & apponuntur ejusmodi clausulæ renunciationis generalis magis ex consuetudine Notariorum, quam peritia & speciali certioratione de beneficiis ipsis renunciantibus competentibus. Gail. d. l. n. 6 vid. tamen Benekend. d. l. ubi n. 136. 139. & 140. docet, sub renunciatione generali in einem gemeinen Verzug/etiam hujus SCti Vellej. privilegium contineri tribus in casibus: 1. si mulier tutrix omnibus beneficiis sibi competentibus renunciet. 2. quando præcedit enumeratio aliquorum beneficiorum quæ ex singulari favore vel commiseratione concessa sunt, & subjungitur postea clausula vel renunciatio generalis. 3. quando generalis beneficiorum renunciatio est jurata, ubi tamen iterum vid. num. 145. (4) ampl. etiam si pro patre vel pro liberis intercesserint. l. si cum 3. l. si paternam. 8. C. b. t. (5) licet pater filiafam. maritus uxori, vel tutor pupillæ consenserit, quia horum consensus defectum vel imbecillitatem sexus non implet. Valent. Franc. de fidejuss. cap. 2. n. 150.

2.

3.

4.

5.

6. n. 150. post Frid. Pruckmann. *ad l. 9. ff. de stat. hom. p. 2. art. 15. ampl. 2. n. 3.* Casp. Manzius. *d. c. 3. n. 7. (6.)* Licet ipsis indemnitas promissa fuerit. Bald. & Salic. *in l. 1. C. ad SCt. Vellej.* secus tamen est, si ipsis de indemnitate cautum sit, *uti supr. l. b. 17. dict.* satis enim alias adhuc vexari possunt, antequam ipsis ex pacto satisfiat. vid. Benekendorff. *d. l. n. 171. § seq. (7.)* denique ampliat. ut in foro quoque conscientiae tutae sint, si hoc beneficio utantur: quia leges prohibitoriae publica autoritate ob justam rationem factae etiam in conscientia servandae sunt. Manzius *d. c. 3. n. 3.* vid. Ludov. Molina. *de J. & J. vol. 2. n. 1. disp. 540. n. 2. § seqq.* Anton. Hering. *d. c. 7. n. 526. § seqq.* Benekend. *d. l. n. 106.* Joh. Harpprecht. *ad pr. J. de fideiuss. n. 42.* Franc. *d. c. 2. n. 155.* de hujus rationis ratione conf. Joach. Wibel. *sep. laud. Tract. cap. 1. n. 17. pag. 10.* Plurimas adhuc alias ampliaciones uide sis apud Benekend. *d. l. a n. 127. usque ad n. 343.* Casp. Manz. *d. c. 3.* quarum tamen quaedam minus concinnae, quasdam vero in praeced. & conseq. proposuimus.

XIX.

Limitatur. I.

Fallit tamen praedictum privilegium (1) ob mulierum dolum & calliditatem: infirmitas enim mulierum, non calliditas auxilium demit, inquit Jctus Ulp. *in l. 2. §. 3. ff. b. t. & Paulus in l. 30. eod.* actionem enim, quae propter dolum mulieris competit, amplissimus ordo non excludit. *vid. l. 4. l. 6. § seq. l. 11. § 12. ff. l. 1. l. 5. l. 18. C. b. t. add. Frider. Pruckman. ad l. 9. de stat. hom. d. art. 15. n. 8. § seqq.* Anton. Hering. *d. c. 7. n. 423.* Dn. Casp. Manz. *de patrocini. debit. dec. 1. q. 3. n. 16. § de fideiuss. c. 3. n. 16.* Joach. Wibel. *cap. 4. n. 114. p. 239.* Georg. Frantzk. *ad ff. b. t. n. 23. § seq.* Dn. Wolffg. Adam. Lauterbach. *in d. pralect. ad b. t. §. 2.*

num.

n. 6. & ne quod ipsis præsidio est, aliis damno cedat, vel ne quod infirmitatis debeat esse adminiculum, fiat mantellum iniquitatis, dicente Dn. Carpzov. *de Jur. fœm. sing. dec. 4. pos. 1. num. 10.* (2.) Fallit ob acceptum pretium: si scil. ex instrumento, vel alias sufficienter probari potest, mulieres pro intercessione pretium aliquod accepisse. *l. 23. C. b. t.* vid. omnino Ant. Hering *d. c. 7. num. 433.* Joh. Zanger. *de Except. p. 3. cap. 9. n. 44.* acceptatio enim pecuniæ jus alioquin competiturum tollit, uti ex VVesenb. *ad ff. tit. si a par. quis man. docet* Manz. *d. c. 3. num. 18.* quantum autem pretium illud esse debeat, non immerito Dd. cum nihil de eo diserte inveniatur dispositum, Judicis arbitrio relinquunt. vid. Jac. Menoch. *de arbit. Jud. quest. cas. 234.* quem sequitur Frid. Pruckman. *de art. 15. num. 32. & seq.* Ant. Hering. *d. l. n. 435.* Georg. Frantzk. *d. l. num. 24.* Dn. Lauterbach *d. l.* ubi insimul Judicem admonent, ut semper æqui bonique normam ante oculos habeat, priusquam poenam infligat, ne mulieres, unius vel alterius auri acceptatione hoc SCto defraudentur. add. Reinh. Bachov. *ad Tr. v. 1. disp. 25. tb. 4. lit. a in fin.* (3.) amittunt hoc privileg. mulieres perfectæ ætatis, id est, majores 25. annis *arg. l. 8. ff. de legit. tut. l. 32. ff. de minor.* si post biennium secundo intercedant, pro extraneo scil. (secus si pro marito, *uti sup. tb. 16. dix.*) *l. 22. C. b. t.* ex hujusmodi enim temporis prolixitate, cum intra hoc biennale tempus sæpius cogitare & evitare intercessionem possint, eas non pro aliena obligatione sese illigare, sed pro sua propria causa aliquid agere præsumuntur. *d. l. 22.* Casp. Manz. *d. c. 3. num. 17.* & hæc est præsumtio Juris & de jure, docente Menoch. *de presumpt. lib. 3. pres. 21. n. 2.* Valent. Franc. *& fidejuss. d. c. 2. num. 209.*

D

Hering.

- Hering. *d. c. 7. n. 448. § seq.* Benekendorff. *d. m. 5. p. 2. art. 1. n. 239.* repetita autem hæc intercessio non retrahitur ad primam, sed vires demum capita die iteratæ intercessionis. Salicet. *in d. l. 22. Franc. d. c. 2. n. 211.* Benekendorff. *d. l. num. 294.* Matth. Berlich. *d. conclus. 19. num. 8. (4.)* Limit. Dd. si mulieres veteribus debitoribus, pro quibus antea expromiserunt, successerunt, *per l. 8. §. 13 ff. b. t.* Etid. Pruckmann. *d. art. 15. n. 35. § 36.* vid. Ant. Hering. *d. l. n. 443. § seqq.* quamvis Bachov. existimet hunc casum non recte excipi: cum *in d. l. 8. §. fin.* non de muliere fidejuben-
 4. bente, sed expromittente agatur. *ad Tr. v. 1. d. 25. tb. 4. lit. D. (5.)* Limit. si mulieribus intercedentibus per pecunia-
 5. riæ traditionem de indemnitate prospectum sit. Bald. & Salic. *in l. 1. C. b. t.* Pruckmann. *d. l. n. 27. arg. l. 1. §. 1. l. 21. ff. b. t.* vid. Hering. *d. l. n. 440. § 2. seqq. (6.)* Si mulieres
 6. pro aliis quidem intercedant, sed in effectu in utilitatem propriam. *vid. l. 3. l. 16. pr. l. 17. §. 2. l. 21. l. 24. l. 25. §. 1. l. 27. §. fin. ff. l. 2. C. b. t. l. 8. §. ff. qui satisd. cog. Dn. D. Stru-
 ve/ d. Ex. 21. tb. 9.* Dn. Henr. Hahn. *ad Wessenb. b. t. num. 6.* Hinc recte inferitur, si adolescens inops quidam cum puel-
 la quadam viripotente, cui est rerum atque opum suffici-
 entia, sub hac conditione si pro me jam fidejusseris, ducam te in uxorem; sponsalia contrahat, quod talis pu-
 ella ex hac intercessione obligetur, nec hoc privilegio uti possit: revera enim suum negotium gerit. *l. 13. ff. b. t.* vid.
 7. omnino Ant. Hering. *num. 461. d. c. 7. (7.)* Fallit, si mulie-
 res huic beneficio, etiam extra judicialiter & non jurato renunciaverint. *Auib. matri & avie. C. quand. mul. off. tut. Nov. 118. c. 5. l. ult. §. pen. ff. b. t. ibique Gothofr. lit. a. vid. l. pen. C. de pact. & Dd. ad l. 91. ff. de minor. l. 51. C. de Episc. & Cler.*

Et Cler. l. 21. C. ad SCt. Vell. modo perspicue & indubitan-
 ter de eo certioratae sint, quale nimirum illud sit, & qua
 prerogativa suffultum: praesumitur enim foeminas jura
 sua ignorare. l. 25. ff. de probat. vid. infr. tb. 44. Joach. Wi-
 bel. d. c. 5. n. 80. & post cautionem censentur non ex qua-
 dam imbecillitate, sed potius ex deliberata mente suo ju-
 ri renunciassse. vid. Menoch. lib. 3. praesumpt. 82. num. 7.
 Pruckmann. d. art. 15. n. 12. Gail. 2. obs. 77. n. 1. Et seq. Anton.
 Perez. in C. b. t. n. 21. Wibel. d. c. 5. n. 76. Benekend. d. m. 5.
 part. 2. art. 1. num. 204. Et seqq. Anton. Hering. d. c. 7. n. 470.
 Hier. Treutl. in select. disp. v. 1. d. 25. tb. 4. lit. f. Wilh. Lud-
 vvel. Ex. 12. tb. 6. lit. b. Dn. Hahn. in not. ad Wesf. b. t. n. 9.
 Georg. Frantzk. ad ff. eod. num. 29. Magnif. Dn. D. Richter/
 in Expos. Auth. ad auth. si qua mulier. num. 23. Dn. Bened.
 Carpzov. de Jur. foem. dec. 4. pos. 1. Et 2. Caspar. Manz. d.
 c. 3. n. 57. Magnif. Dn. D. Strube / Ex. 21. tb. 10. Dn. Wolffg.
 Adam Lauterbach / in d. praelect. ad d. t. §. 2. num. 6. alique
 plurimi ab his relati, ubi plura de hac renunciatione vi-
 dere licet. De certioratione autem quomodo & a quo fie-
 ri, & facta probari debeat, elegant. disserunt Ant. Hering.
 sap. laud. Tr. de fidejuss. cap. 7. n. 474. Et seqq. Andr. Gail.
 d. obs. 77. Matth. Berlich. d. concl. 19. num. 47. Et seqq. Mart.
 Benekend. d. l. n. 207. Et mult. seqq. (8.) Cessat, si mulie-
 res intercessionem juramento confirmaverint, licet speci-
 aliter de eo non fuerint certioratae. vid. omnino Gail. d.
 obs. 77. num. 10. Benekend. d. l. n. 248. Et seqq. Ant. Hering.
 d. c. 7. n. 507. Et seqq. Dn. Lauterbach / d. l. arg. l. 1. Et auth.
 seq. C. si advers. vendit. juramentum enim loco certiora-
 tionis est, & majori deliberatione quis ad jurandum, quam
 ad renunciandum pervenisse censetur. Hering. d. l. Manz.

d. l. n. 58. & juramentum facit, ut jurans ad minimum in genere de omni juris & legum beneficio cogitaverit, & deliberato renunciaverit *cap ex rescripto 9. x de jurejur.* Mart. Benekend. *d. l. n. 252.* quod tamen nonnulli Dd limitant, nisi mulieres sese enormiter læsas, & in totum, non pro dimidia parte, indotatas reddi, probare possint. *vid omnino* Gail. ubi hanc sententiam bis communem dicit, *d obs.* 77 quem sequitur Benekend. *d. l. num 249.* quæ tamen limitatio displicet Boërio *decis. 23. num 9.* Matth de Afflict, *decis. 311. n 4* aliisque, quos refert Hering *d. c. 5. n. 516.* add. Dan. Moller. *ad Const. Elect. August. 16 p. 2.* ubi hanc limitationem in foro Saxon. non observari testatur, cui tandem etiam ob firmas rationes ad stipulatur Hering *d. l.* vid. de hac except. etiam Reinh. Bachov. *ad Tr. d disp.* 25 *tb 5. lit. c.* Fallit (9) Si mulieres intercessionibus juramento confirmaverint. *arg d. c. 9 x de jurejur. junct. c. 28 eod.* Georg. Frantzk *ad ff. b. t. n 27. § seq.* Dn Struv. *d. tb. 10.* an vero mulieres jurato intercessionibus ac renunciationibus suas confirmaverint, si dixerint: *An Eydes statt und beyhm Wort der ewigen Warheit; It. bey Fürstlichen / Gräfflichen oder Adelichen Ehren / Treuen und Glauben /* eleganter tractat. D Ben Carpz. *J. F. p. 2. cap. 16. def. 5. § 6.* add. Dn. Frantzk. *ad tit. ff. de jurejur. a num. 13. usq; ad n. 30.* Dn D. Struve / *Ex. 17. tb. 11. § seqq.* Joach. VVibel. *de contr. mul. cap. 5. num. 1-3. § seqq. p. 300.* (10.) Limitat, si mulieres 25. annis majores pro qualibet alia muliere dotem pollicitæ sint, vel sponderint. *l. fin. C. b. t.* ex favore enim dotis tanquam piæ causæ hoc privilegium removeretur. *12. d. l. f. C. b. t.* vid. Anton. Hering. *d. c. 7. num. 453.* nam dos in se pietatem habet.

l. 23. §. 2. ibi : relinquitur pietatis causa. ff. de condict. indeb.
 & cum pia causa in jure æquiparatur. 2. *feud. 9. §. 1. (11.)*
 Cessat, si se obnoxias pro certa quantitate fecerint ob ma-
 numissionem servi *l. pen. C. b. t.* ubi Imper. Just. ait: *Satis*
enim acerbum est, & pietatis ratione contrarium, domi-
num servi, qui credidit mulieri &c. & libertatem servo im-
ponere, & famulum suum perdere, & ea minime accipere,
quibus fretus ad ejusmodi venit liberalitatem. Frid. Pruck-
 mann. *d. art. num. 31. (12.)* Tacet hoc SCtum, si mulieres
 apud minorem pro alio non existente solvendo interces-
 serint. *l. 12. ff. de minor.* tunc enim privilegium ætatis po-
 tentius est Vellejano. *d. l. 12. vid. l. 32. ff. b. t.* Magnif. Dn.
 D. Christoph. Philip. Richter / *p. 2. dec. 76. num. 95.* Fallit et-
 iam (13.) si creditore ignorante intercesserint, puta, si e-
 mant, conducant, mutuum accipiant creditore ignoran-
 te aliis esse tradituras : alioquin enim (*inquit Paulus*) ne-
 mo cum foeminis contrahet, quia ignorari potest, quid
 sint acturæ, *in l. 11. ff. b. t. vid. l. 4. l. 19. §. 5. l. 27. ff. l. 10. pr.*
C. eod. Wesenb. *ad. ff. b. t. n. 6.* si vero creditorum ignoran-
 tia sit vincibilis, puta si cum mulieribus non ab initio con-
 trahant, sed alienam obligationem in eas transferant, dif-
 ficulter ipsis succurritur : quia tunc non possunt non scire
 eas intercessisse ; creditores itaque hoc in casu oportet
 esse curiosiores. *l. 17. §. 1. ff. b. t.* Reinhard. Bachov. *ad*
Tr. d. disp. 25. tb. 5. lit. d. & e. (14.) Deficit, si mulieres æta-
 te majores pro aliis, sive extraneis sive maritis, solverint.
l. 1. l. 4. l. 9. C. b. t. l. 8. §. 5. ff. eod. aut aliis donent. *l. 4. §. 1.*
ff. b. t. ubi JCtus rationem subjungit, quia facilius mulier
 se obligat, quam alicui donat. Nam natura avaræ sunt
 mulieres. *l. 16. in fin. C. de don. ant. nupt.* Hinc si aliquid
 D 3 donant,

11.

12.

13.

14.

15. donant, contra naturam lexis facere dicuntur. *l. 33. §. 1. ff. de donat. int. vir. & ux. & vice miraculi est. Gloss. in l. 34. ff. de N. G. add. Georg. Frantzk. ad. ff. b. t. n. 18. & seqq. Dn. D. Strube / Ex. 25. tb. 9. Dn. Lauterbach / d. §. 1. n. 10. Addunt denique (15.) limitationem in mulieribus Illustribus, quæ ipsæ territoriis præfunt, & regalia vel Jurisdictionalia ponunt. Conan. *Commentar. Jur. Civ. lib. 1. cap. 16. col. 2.* Brandmüller *in manu duct. ad Jus Canon. & Cin. p. 594. vid. omnino Ant. Hering. saepe citato c. 7. num. 517. & seqq. Dn. Johan. Otto Tabor. ad C. J. A. tit. de SCto Vellej. n. 22. Dn. Bened. Carpzov. de Jur. fœm. dec. 5. pos. 1. & 4. Joach. Wibel. de contr. mul. cap. 4. n. 9. & seq. pag. 202.**

XX.

*Effectus
hujus pri-
vil. ex SCto
Vellej.*

*Datur
mulieri.
us l.
condictio
indeb.*

Ratione extranei principalis vis atque effectus hujus privilegii, quod mulieribus ex SCto Vellej. competit, consistit in eo, ne mulieres ob suas intercessionem efficaciter obligentur. Hinc si revera de illarum intercessione constat, eo nomine nulla contra eas actio in personam petitiove in rem conceditur. *l. 2. §. 1. ff. b. t. arg. l. 9. ff. de jurejur.* Si vero dubitatur, competit illis exceptio hujus SCti Vellej. Dn. Georg. Frantzk. *ad ff. b. t. num. 31. l. 6. l. 23. ff. b. t. l. 8. l. 18. C. eod.* Dn. Lauterbach / *d. l. n. 13.* quam opponere possunt etiam post sententiam. *l. 11. ff. ad SCt. Maced. vid. Pruckmann. d. art. 15. ampl. 6. num. 7. Coler. de process. execut. c. 1. num. 136. & seq.* Si vero ex suis intercessionibus contra SCtum factis aliquid errore juris vel facti solverint, datur illis (1.) condictio indebiti. *l. 40. ff. de condict. indeb. l. 24. §. 2. l. 31. ff. b. t. Ben. Carpzov. J. F. p. 2. c. 15. def. 7. num. 16.* exceptione enim perpetua tutæ sunt. *d. l. 40. l. 26. §. 3. d. t. Casp. Manz. de fidejuss. c. 3. n. 10. & quamvis*

vis alias regulariter id, quod respectu nudi juris naturalis est debitum, respectu vero juris civilis indebitum, solum repeti nequeat *d. l. 26. §. 12. vid. elegant. Dn. D. Struve / Ex. 18. v. 34.* fallit tamen in naturaliter quidem debitis, civiliter vero indebitis, si jus civile naturalem obligationem simpliciter reprobaverit, uti in nostro casu *d. l. 40. & d. l. 26. §. 3. l. 16. §. 1. ff. b. t. Bachov. ad Tr. v. 1. d. 22. tb. 4. lit. a. ad fin. vid. omnino Georg. Frantzk. ad ff. tit. de condict. indeb. n. 43. Magnif. Dn. D. Struve / d. l. tb. 35. & seq. Dn. Lauterbach / in prelect. ad d. t. §. 1. n. 8. & quamvis etiam regulariter ignorantia Juris conductionem indebiti denegat. l. 6. l. 7. C. de condict. ind. l. 9. C. ad L. falcid. l. 10. C. de jur. & fact. ign. Zöel. in Comment. ff. b. t. n. 14. Dn. Struve / d. Ex. 18. tb. 40. Bened. Carpzov. J. F. p. 2. c. 28. def. 20. Dn. Johan. Strauch / ad 50. decis. Just. Ex. 6. c. 1. n. 27. & seqq. Henr. Bocer. class. 2. disp. 8. tb. 18. lit. b. fallit tamen & hoc in mulieribus. l. 9. C. b. t. junct. l. 9. ff. de iur. & fact. ign. Cluden. Tr. de cond. indeb. c. 1. n. 56. Georg. Frantzk. d. l. n. 35. Dn. Struve / d. l. Lauterbach / d. l. n. 9. Joach. Wibel. c. 3. §. 5. n. 55. p. 92. (2.) Vi hujus privilegii datur ipsis rei vindicatio l. 39. §. 1. ff. de rei vend. si scil. pignora ex suis intercessionibus dederint. l. 32. §. 1. ff. l. 7. C. b. t. vid. Val. Franc. de fidejuss. c. 2. Anton. Hering. d. cap. 7. corrue[n]te enim principali, quod hic est mulieris intercessio, corrui[t] quoque accessorium, veluti pignus (accessorium enim imitatur naturam sui principalis, per reg. vulg. pignus autem contractus accessorium esse, nullus dubito. Schwartzenthal / de pignor. c. 1. n. 2. add. Wibel. d. tr. c. 5. n. 18. n. 277. vid. omn. Benekend. d. tr. ad l. 2. de R. J. p. 349. Nihil autem interest, siue ipse creditor adhuc pignus possideat,*

3.
Replica-
tio.

deat, sive jam distraxit. *d. l. 39. §. 1. de R. V. d. l. 32. §. 2. (3.)*
Datur illis replicatio, ut in casu *l. 17. §. 1. l. fin. §. 2. ff. b. t.*
Anton. Hering. *d. c. 7. n. 393.*

XXI.

Privileg.
etatis.

Haftenus de privilegio intercessionis. Paucis etiam proponemus privilegia, quæ mulieribus competunt propter nuptias, quorum PRIMUM locum obtinet privilegium ætatis. Definit autem Jus nostrum civile pubertatem in mulieribus anno 12. in maribus vero 14. *l. 3. C. quand. tut. vel Cur. eff. des. pr. §. quib. mod. tut. fin.* plenam pubertatem in mulieribus anno 14 in masculis demum 18. *l. 40. §. 1. ff. de adopt. l. 1. §. 3. ff. de postul. l. 14. §. 1. de aliment. leg. l. 57. de re jud.* plenam ætatem in illis anno 18. in masculis vero 20. *l. 1. pr. §. 1. C. qui ven. etat. Nov. Leon. 28.* Cura foeminæ biennio citius puberes pronuncientur, anxie Dd. inquirunt, uti videre est apud Tiraq *de leg. Connub. num. 38.* Joh. Harpprecht *ad pr. §. de Nupt.* Matth. Stephan *disp. ad Inst. lib. 1. tb. 66.* Bodin. *4. de Republ. c. 2.* Hillig. *13. cap. 19. b.* nobis placet ratio Christoph. Besoldi, *dicentis*, id ex eo pervenisse, quod Legislatores putaverint ad complexum maritalem majus requiri robur in mare, quam in foemina illumque magis lassari & citius foemina satiari, citiusque immodico Veneris usu in morbos incidere, *in dissert. jurid. polit. de subject. tb. 39. §. seq. §. in discurs. de Nupt. c. 8. n. 4. p. 37.* Foeminæ enim in concubitu prædicamentum passionis, mates vero actionis subeunt, docende Arist. *lib 5. de animal.* Mich. Scot. *lib. de secret. nat. cap 1. §. seq.* Levin. Lemn. *de occult. nat. mirac.* add. Jacob. Cujac. *ad tit. C. ad L. Jul. de adult. §. in Nov. 22. p. 160.* Arn. Vinn. *ad pr. §. quib.*

J. quib. mod. tut. fin. n. 3. Georg. Rolhag. *incert. masc. fœm. aciei vir. c. 7.* Quamvis alium terminum non tamen unum eundemque posuerint Philolophi Quorum Princeps definit in masculis annum 16. in fœminis vero 18. *lib. 7. polit. 16.* Plato in masculis 30. in fœminis 20. *lib. 5. de Republ.* Hesiodus etiam in masculis annum 30. in fœminis vero 15. vid. Henn. Arnisæ. *Tr. matrim. c. 2. sect. 3.* At jus Canon. quoque nullum certum præfixit terminum, sed potius ex potentia procreandi hanc rem æstimat. *c. puberes 3. c. de illis 9. de de spons. impub.*

XXII.

Ex hoc ætatis privilegio possunt (1) mulieres citius masculis contrahere matrimonium. *pr. J. de Nupt. l. 4. ff. Possunt eod. l. 10. ff. de cond. & dem. l. 3. C. quand. tut. vel cur. eff. citius ma-*
dis. l. pen. ff. quand. dies leg. per ante dict. ration, non ta-
 men jubet aut præcipit Imperator noster, sed permittit *trimon. inire;*
 saltem, et post completum duodecimum annum matrimonium inire possint. Nam quamvis hæc Imper. definitio & Medicorum ac Physicorum autoritate fulciatur, uti dicit Arnold. Vinn. *ad pr. J. de Nupt. num. 2.* non tamen contemnenda est prædictorum Philosophorum doctrina cum ex illo demum tempore accipiant vires justas atque validas. *Sit ergo doctrina Philosophorum nupturientibus instar consilii, sanctio autem imperatoria lex permissiva,* uti eleg. loquitur & docet Dn. Ben. Carpzov. *d. Tract. dec. 1. pos. 1. n. 14.* (2.) Possunt maturius testamentum condere. *l. 5. ff. qui test. fac. poss.* Magnif. Dn. D. Christ. Phil. *Possunt Richter / p. 1. dec. 27. num. 30. Carpzov. J. F. p. 3. c. 6. def. 7. citius testam. condere;*
 ubi anno duodecimo completo fœminas in foro quoque Saxon. testari posse, contra Matth. Coler. testatur. (3.) Pos-
 sunt

Citius veniam ætatis impetrare. *l. 2. §. 1. C. de his qui veniam ætatis impetrare.* vid. Arnold. Vinn. *ad pr. §. de Curat. num. 1.* & 2. Magnif. Dn. D. Georg. Adam *Struv.* Exerc. 8. *thes.* 53. Pruckmann. *ad l. 9. ff. de stat. hom. p. 2. princ. art. 18.*

4. (4.) etiam citius a tutela (secus in cura *pr. l. de curat.*) liberantur. *pr. l. quib. mod. tut. fin. d. l. fin. C. quand. tutor. vel tutela liberantur. n. 3. ibique Joh. Rebhan. in Hodeg. Jur. tb. 2. clim. 1. parall. 4. num. 25. p. 173.* ubi eleganter disputat de inspectione habitudinis corporis, cujus meminit Imperator *in d. pr. §. d. l. fin.* add. Donell. *c. 3. comm. 13.* Possunt etiam (5.) regulariter in civilibus citius testimonium dicere. *arg. l. 3. §. 5. l. 18. cum l. seq. in fin. ff. de testib.* Prosper. Farinac. *lib. 2. oper. crimin. dice-min. tit. 6. q. 58. num. 1. & seqq.* Dixi in civilibus: in causis enim criminalibus minor 25. annis testis esse prohibetur. *l. 20. ff. de testib.* nisi (1.) veritas aliter haberi non possit. Dn. Ben. Carpzov. *Pract. Crim. p. 2. quest. 114. num. 42. arg. l. 5. §. 6. C. de repud.* quando vero dicatur, veritatem aliter haberi non posse, docet Id. Carpzov. *J. F. p. 1. c. 16. def. 73.* (2.) nisi agatur de probanda rei innocentia; idque propter favorem defensionis. Dn. Carpzov. *d. quest. 114. n. 43. & quest. 115. n. 74. & seq.* (3.) nisi agatur de crimine læsæ Majestatis. *l. 10. §. 1. de quest.* Andr. Dalner. *de Jure homin. lib. 2. membr. 2. n. 27.* Dixi quoque regulariter: non enim indistincte foeminae, etiam si majores, testimonium dicere queunt: Testes namque esse nequeunt (1.) in testamentis solennibus. *§. 6. Inst. de testam. l. 20. §. 6. qui test. fac. poss.* rationes diversas vid. apud Joh. Zanger. *de quest. & tort. c. 3. num. 24. & seq.* Wilh. Ludvvell. *Exerc. 7. tb. 8. lit. e.* Arn. Vinn. *ad d. §. 6. n. 2. ibique Joh. Harprech. n. 4. & Institu-*

stitutist. commun. Reinh. Bachov. *ad Tr. v. 2. d. 10. tb. 4. lit. f.* Bened. Carpzov. *de jur. fœm. dec. 9. pos. 7. num. 5. & seqq.* (2.) in probanda investitura feudi. 2. feud. 32. circ. fin. ibique feudist. vid. Henr. a Rosenthal. *Synops. Jur. feud. c. 12. concl. 18. n. 5.* Georg. Obrecht. *de feud. lib. 4. c. ult. n. 144.* Hermann. Vultej. *de feud. lib. 2. cap. 3. num. 15.* Mager. *de Advoc. arm. c. 18. num. 65.* Andr. Gail. *lib. 2. obs. 50. num. 6.* Dd. Comm. *ad tit. de testib.* Non tamen prohibentur testes esse in criminalibus, quod de Jure Civ. expeditum est, per l. 3. §. 5. l. 18. ff. *de testib.* ibique Gothofr. *lit. a.* Matth. Wessenb. *ad ff. d. t. num. 3.* Carpzov. *d. quest. 114. num. 40.* Joseph. Mascard. *de probat. lib. 2. concl. 762. n. 14.* licet non omni exceptione majores sint. Dn. Wolffg. Ad. Lauterbach / *de differ. Jur. Comm. & Wurttenb. tb. 59. n. 1.* Gilhaus. *in arbor. jur. civ. p. 2. c. 6. art. 1. n. 88.* De Jure tamen Canon hanc assertionem negant Matth. Berlich. *p. 3. concl. 5. n. 26.* Prosper. Farinac. *de testib. q. 59. c. 1. num. 1. & seqq.* Mascard. *d. concl. 762. n. 1. & seqq.* Joach. Wibel. *de contr. mul. cap. 4. n. 120. p. 242.* Treutler. *v. 2. disp. 5. tb. 8. lit. E.* Rittershus. *de differ. jur. Civ. & Can. lib. 5. c. 21.* Carpzov. *d. quest. 114. num. 39.* idque per c. *forus in fin. de V. S. & c. mulierem. c. 33. q. 5.* Sed his non obstantibus adhuc contrarium defendimus cum Reinhard. Bachov. *ad Tr. d. lit. e.* ubi ad oppositos Dissent. textus respondet, quem vide sis. Fundata autem est nostra sententia in c. 33. ext. *de testib. & c. ex eo. caus. 15. q. 2.* ubi ipsa juris civilis verba approbantur; & hanc sententiam in Practica fori Saxon. observari, testatur ipse Dn. Carpzov. *d. l. n. 40.* Quamvis autem, *uti hactenus dictum,* de jure Civ. regulariter pubertas in mulieribus incipiat post completum 12. annum, aliud tamen obtinet in lega-
Privileg.

in legat. aliment. to, quo ad pubertatem usque alimenta relicta sunt: Tunc enim Imperat. pietatis intuitu rescripsit, ut pubertas in mulieribus ad annum 14. extendatur. *l. 14. §. 1. ff. de alim.*
in delictis. & cibis. leg. Et hodie quoque in materia delictorum ratione pubertatis cum masculis pari passu ambulare, docent Dn. Bened. Carpzov. p. m. *in Pract. Crim. quest. 143. n. 26.* & Magnif. Dn. D. Richter / *p. 1. dec. 1. n. 56.*

XXIII.

*Privileg.
dotis &
quidem
Ratione
constitu-
tionis.*

SECUNDO propter nuptias datur mulieribus privilegium dotis: cujus certe favor ubique est uberrimus, siue spectemus illius constitutionem, siue conservationem, siue repetitionem. Ratione dotis constitutionis mulieribus singulariter cautum est I. quod ab illis, quorum sunt in potestate, necessario dotari debeant; adeo ut recusantes ad hoc, implorato officio Judicis, compelli possint. *l. 19. ff. de R. N. l. fin. C. de dot. promiss.* Andr. Gail. 2. obs. 95. num. 1. Reinh. Bachov. *ad Tr. v. 2. disp. 7. tb. 2. lit. b.* Bened. Carpzov. *J. F. p. 2. c. 42. def. 12. num. 2.* Henric. Brouvver. *de Jur. Connub. lib. 2. c. 24. n. 29. ad fin.* Magnif. Dn. Georg. Adam. Struv / *Ex. 30. tb. 3.* Hinc si filius mutuo pecuniam acceperit, ut eam pro dote sorori daret, pater actione de in rem verso tenetur. *l. 17. ff. ad S. Ct. Maced.* & nihil interest, siue pater ad nuptias libere consenserit, siue immemor propriæ juventæ & cupidinum juvenilis ætatis, non fecerit ea, quæ officii, pietatis & voti cujuslibet patris sunt, per Judicem coactus fuerit. vid. Henric. Brouvver. *d. c. 24. num. 23. 24. & seq.* Joh. Nevizan. *sylv. nupt. lib. 2. n. 36. p. 222.* Reipublicæ enim interest, dotes mulieribus constitui. *l. 1. ff. sol. matr. l. 2. ff. de jur. dot.* Dn. Carpzov. *J. F. p. 2. c. 15. def. 21. n. 8. & part. 3. c. 39. def. 18. n. 3.* nam dotem
 si non

si non habeant, non facile nubunt; si non nubunt, non sunt matrimonia; si non sunt liberi homines, non sunt cives; si non sunt cives, non est quoque civitas: civitas enim est civium multitudo, inquit Anton. Hering. *de fideiuss. cap. 7. num. 454.* Nec refert, Parentes an sint primi an secundi gradus: nam & avus paternus neptem, quam in potestate habet, dotare tenetur. *l. 6. ff. de collat. l. 7. §. f. l. seq. ff. de in rem vers.* vid. Bachov. *d. disput. 7. tb. 3. lit. a. II.* Cautum est, quod non saltem patres, verum etiam matres (non quidem regulariter: quia paternum, non maternum est officium. *l. fin. C. de dot. promiss.*) dotem illis constituere teneantur; si scil. iusta & probabilis, vel legibus expressa adsit causa. *l. 14. C. de iure dot.* puta, si filia a patre ad inopiam redacto dotem consequi, & ita sine ea honestam nubendi conditionem invenire nequeat. vid. omnino. *l. 19. §. 1. C. de Heret. Conf. Dn. Ben. Carpzov. de Jur. fœm. sing. decad. 5. pos. 1. num. 14. & seqq.* vel si pater plane mortuus & filia nihil habeat, unde conditionem nubendi habere possit. Bachov. *d. lit. a. III.* quoque cautum est, quod dictæ personæ dotes constituere debeant congruas; dos autem congrua dicitur, quæ dignitati mariti & facultatibus patrimonii proportionata est. *l. 60. l. 69. §. 5. ff. de iur. dot. l. 43. ff. de leg. 3.* Matth. Wesenb. *ad ff. tit. de iur. dot. num. 5.* Carpzov. *J. F. p. 2. c. 35. def. 3. & p. 2. c. 46. def. 17. num. 4. & def. seq. num. 6.* Magnif. Dn. D. Richter / *decis. 69. n. 17.*

XXIV.

Ampliant nonnulli Dd. hunc dotis favorem, eumque etiam in filia emancipata locum habere contendunt. Hieron. Treutl. *v. 2. disp. 7. tb. 2. lit. d.* Joh. Petr. Surd. *de aliment.*

aliment. tit. 9. q. 1. aliique. Verum rectius forsan alii (1.) *Limitat.* limitant, filiamque emancipatam parentes dotare debere pernegant, idque *per l. 19. ff. de R. N. l. fin. C. de dot. promiss. l. 5. §. 12. l. 44. ff. de jur. dot.* vid. Reinh. Buchov. *ad Tr. d. lit. D. Ant. Perez. in C. de dot. promiss. n. 6.* Urgent quidem Dissent. inprimis verba generalia *d. l. fin. C. de dot. promiss. ibi: paternum esse officium.* Verum Respond. (1) quod hæc verba non sint dispositiva, sed relativa: In relatis autem semper continetur id, quod fluit ex relato; atqui relatum ipsum habetur *in d. l. 19. de R. N.* ubi iis tantum, qui liberos in potestate habent, necessitas imponitur. (2.) quod *in d. l. fin.* non agatur de necessitate, sed potius de æquitate: Statim enim subjicitur: *liberalitas itaque patris &c.* si autem ex liberalitate dos datur, certe non potest dici, quod detur ex necessitate; in necessitatibus enim nemo liberalitatem exercet. *l. 18. ff. de adim. vel transf. leg.* Ergo non necessarium, sed potius quod pietati & effectui paterno est conveniens, officium *in d. l. fin.* intelligitur. (3) quod *in d. l.* non agatur de hac quæstione principaliter: an pater dotare teneatur; sed an in dubio de suis, an vero de filia bonis dotem constituiſſe videatur. Præferendi igitur sunt textus, in quibus hæc quæstio principaliter tractatur, & ex his explicandi sunt illi, in quibus tantum incidenter & minus principaliter tractatur. Urgent Dissent. etiam argumentum ab alimentis *per l. 5. §. 1. & 12. ff. de agnos. & al. liber.* Verum argumentum ab alimentis ad dotem procedit non affirmative, sed negative. *arg. auth. licet. C. de natur. lib. junct. l. 8. C. eod. Arn. Vinn. lib. 2. c. 14. select. quæst. Henr. Brouvv. d. l. 2. c. 24. n. 37.* Sublimitatur tamen prædicta limitatio, si filia emancipata egeat, &

& propterea honestam nubendi conditionem invenire
haud possit, tunc enim pater officio Judicis ad hoc adigi
potest. Bachov. *ad Tr. d. lit. d.*

XXV.

Ampliant quoque nonnulli Dd. hunc favorem do-
tis, & filiam etiam locupletem, quæ aliunde habet, unde
seipsam dotare possit, a parentibus dotari debere statuunt.
Andr. Gail. 2. *obs. 95. n. 14.* Ant. Perez. *in C. d. t. n. 8.* Schön-
borner / 1. *pol. 7. pag. 55.* Verum rectius iterum alii (2) li- Limit. 2.
mitant, & Parentes ad dotandam filiam propria bona, unde
sibi dotem constituere possit, habentem, non compelli
posse, docent *arg. l. 5. §. 7. ff. de agnosc. & al. lib. arg. l. 22.*
§. pen. in fin. ff. ad SCt. Trebell. arg. l. 9. ff. de in rem vers.
Magnif. Dn. D. Christoph. Philip. Richter. / *de adverb. si-*
gnif. adverb. abunde 9. cessat enim ratio, ut scil. filia inve-
niat conditionem honestam nubendi, *ex l. 19. ff. de R. N. vid.*
Ben. Carpz. *J. F. p. 2. const. 42. def. 13.* Magnif. Dn. Georg.
Adam. Struve / *Ex. 30. tb. 3.* Dissent. quidem sententiam
suam stabilire volunt *per l. f. C. de dot. promiss.* Verum alia
quæstio est, an Pater promittere & dotem dare cogatur; alia
v. si ultro promiserit, quibus ex bonis, an ex suis, an filiæ hoc
fecisse præsumatur: non de priori, sed de posteriori agi-
tur *in d. l. fin. vid. omnino Reinh. Bachov. ad Treutl. v. 2.*
d. 6. tb. 2. lit. c. Neque juvat Gail. ejusque asseclas, quod
locupleti filiæ etiam debeatur legitima: maxima n. diffe-
rentia est inter dotem & legitimam; hæc siquidem patre
demum mortuo debetur, dos vero eo vivente datur. Henr.
Brouvv. *d. c. 24. num. 37.* & legitimam ut liberi habeant, na-
turalis & civilis ratio suadet, dotem vero, ut conditionem
nuben-

nubendi inveniant. Bachov. & ex eo Bened. Carpzov. *dd.*

- Limit. 3.** *ll.* Limitat. (3.) in filia naturali, *per l. 41. §. 11. ff. de leg. 3.* ubi pater filiae naturali non nisi obligationis jure debitum praestare tenetur, & *per l. 8. C. de natur. lib.* uti patri licentia tantum datur, non vero necessitas imponitur. Bachov. *d. tb. 2. lit. b.* Dn. D. Strube / *d. tb. 3.* utut pater tali filiae alimenta praestare teneatur. *autb. licet. C. d. t.* Carpzov. *J. F. p. 2. c. 10. def. 18. §. 21.* nam in *tbef. prox. preced. in fin.* jam diximus, argumentum ab alimentis ad dotem non affirmative, sed negative procedere: Hinc limitat. hic favor
- Limit. 4.** (4.) in filia ingrata, seu quae tale quid, ob quod exheredari posset, admisit, quia hanc parentes alere non tenentur. *arg. l. 5. §. 11. ff. de agnosc. §. alend. lib. ibique Gothofr. lit. p.* Dn. D. Strub / *d. Ex. 30. tb. 3. §. tb. 76.* & (5.) in filia haeretica. *vid. l. 19. cum §. 1. C. de haeret.* Hieron. Treutl. *ibidemque* Bachov. *d. tb. 2. lit. e.* qui autem liberi haeretici dicantur, disce ex iis, quae tradit Matth. Wesenb. *in C. d. t.* & Erasmi. Ungepaur. *in Comm. super Decretal. tit. eod.* Cessat (6) hic dotis favor in filia contra familiae honestatem indigno viro nubente. Andr. Gail. *d. l. 2. obs. 95.* Joh. Schneidw. *in §. 29. J. de action. n. 84. §. seq.* Gothofr. *in not. ad l. 19. ff. de R. N. lit. b.* Ben. Carpzov. *J. F. p. 2. c. 42. d. 12. n. 4.* Cessat denique (7) in filia parentes in nassam æris alieni totos conjectos, vel facultatibus suis plane exutos habente: parentes enim tunc ipsa impossibilitate filiam dotare prohibentur. *l. 10. §. 14. in fin. l. 25. §. 1. ff. quæ in fraud. cred.* Carpzov. *de Jur. foem. dec. 5. pos. 1. n. 37.*

XXVI.

Quid si filia sit dives,

Diximus in *princ. tbef. preced.* quod pater filiae propria bona habenti dotem constituere non teneatur. Aliud tamen

tamen obtinet, si pater filiae propria bona habenti, quæque ipse administrat, simpliciter dotem constituerit: tunc enim ex singulari privilegio non de filiae, sed ipsius patris bonis constituisse, dicendum est. *l. fin. vers. utramque igitur. C. de dot. promiss. add. l. 3. §. fin. ff. de iur. dot.* Imo etiam si pater, se dotem ex suis & filiae bonis fecisse dixerit, tamen ex singulari quoque privilegio de suis tantum, nisi penitus sit inopia textus, *ut inquit Imperat. fecisse censetur. d. l. fin. vers. ubi autem. Bachov. d. thes. 2. lit. C.* De dotis constitutione etiam notand. quod dos quoque incerta ab extraneo (secus, si ac ipsa uxore. *l. 1. C. de dot. prom. ibiq. Gothofr. lit. g.* cessat enim tunc favoris ratio, quia scil. jam invenit conditionem nubendi) promissa valeat, idque tum ob mulierum favorem, ne scil. indotatae maneant, tum ob *l. 3. C. d. t. vid. Bachov. ad Tr. d. disp. 7. tb. 4. lit. D. & ad Wesenb. tit. de iur. dot. num. 5.* Notand. tamen, quod maritus ob dotem promissam, postea vero non solutam uxorem domo expellere nequeat. Vid. Bachov. *d. disp. 7. tb. 5. lit. e. Dn. Struv. Tract. de vind. priv. cap. 8. aph. 1. n. fin. & in Synt. Jur. Civ. d. Ex. 30. tb. 7. Henr. Brouvver. de iur. connub. lib. 2. c. ult. num. 23.*

Pater v. dotem simpliciter constituerit.

Si dos incerta promissa.

XXVII.

Circa dotis conservationem ejusque securitatem multum quoque juris mulieribus tribuere LLtores. Et certe constante matrimonio haud exigium favorem videmus in eo, quod (1) mulieribus, si videant maritos substantia sua prodigaliter uti, succurratur per sequestrationem rei dotalis. *l. 22. §. 8. vers. sin vero dotem. ff. sol matr.* sequestrationis enim justam causam præbet metus dilapidationis bonorum. *l. 21. §. ult. ff. de appell. c. ult. de sequestr. poss. & fruct.*

Privilegi dotis ratione conservat. 1. De sequestratione rei dotalis.

2.
De reten-
tion.

3.
De repe-
tit.

Erasm. Unge. *ib.* n. 7. Magnif. Dn. D. Georg. Ad. Struss /
Ex. 21. *ib.* 50. (2) quod ipsis succurratur per retentionem,
si scil. maritis bona sua non ut homines frugi decet, admi-
nistrantibus, dotem nondum realiter dederint. *arg. l. 24. ibiq.*
Gothofr. *lit. M. ff. sol. matr. arg. l. 24. C. de divorc.* Ben.
Carpz. *de iur. foemin. singul. dec. 5. posit. 2. n. 36.* Ant. Fab. *in C. lib. 5. tit. 14. def. 4. n. 26. & seq.* & (3.) quod ipsis subveniatur
per dotis repetitionem, vid. laudat. Carpzov. *J. F. p. 1. c. 28. def. 69.* add. Joach. Wibel. *de contract. mul. §. 1. num. 39.* si
scil. evidentissime appareat, maritorum facultates ad do-
tis exactionem non sufficere. *d. l. 24. ff. sol. matr.* vel, si ma-
riti substantia sua male uti inchoaverint. *Nov. 97. cap. 6. ad fin. pr.* puta, si plus annuatim impendant, quam habent
expeditu. *arg. l. 3. §. 1. ff. ubi pupill. educ.* vel neque tempus,
neque finem expensarum habeant. *l. 1. ff. de curat. fur.*
vel si mulieres illud ipsum alias sufficienter probent. Ant.
Hering. *de fidejuss. c. 6. n. 184.* Carpzov. *J. F. p. 2. cap. 24. def. 11. n. 4.* prout etiam in Camera receptum est, teste Barthio
in select. Camer. sent. in praejud. de 6. Octobr. anno 1539. lit. c.
His tamen in casibus consultum etiam est maritis, ut scil.
si mulieribus de dote idonee caverint, dotem retinere, vel
promissam concidere queant; sin vero non sufficienter,
sed aliquo tantum, id est, quantum meritorum ino-
pum facultates admittunt, caverint, possint mulierum
dotes apud honestos viros deponere & pro ferendis matri-
monii oneribus usuras accipere *c. per vestras x. de donat. int. vir. & ux. ibique* Erasm. Ungepaur. *in Comment. num. 6.*
Ant. Hering. *d. c. 6. n. 192. & 2. seqq.* vid. Andr. Gail. 2. *obs. 83.* Notandum autem, quod hic etiam admittatur cautio
fidejussoria, contra communem Jur. Civ. regulam, qua
dici-

dicitur: pro dotis conservatione uxori a marito fidejussor dari nequit; ob rationem, ne cui credenda se mulier existimavit, ejus fidem dotis nomine suspectam habere videatur. *l. 1. § 2. C. ne fidejuss. dot. dent. vid. Ant. Hering. d. c. 6. n. 104. & seqq. Bened. Carpzov. J. F. p. 2. c. 42. def. 17. & fundatur hæc cautionis fidejussoriæ datio in d. cap. per vestras 7. x. de don. int. vir. & ux. Ant. Hering. d. c. 6. n. 184.*

X XVIII.

Constante quoque matrimonio magnus favor circa dotis conservationem elucescit ex eo quod mulieres maneant dominæ rerum dotalium. Intricatissima quidem hæc est quæstio ob diversissimos juris textus. Hinc in diversissimos etiam opinionum anfractus abeunt Dd. quorum quisque sua adamantina jactat. Aliud statuit Hugo Donell. *lib. 64. comm.* aliud Herm. Vultej. *ad pr. J. quib. alien. lic. § 1. disc. schol. penult.* aliud Francisc. Hotomann. *ad d. pr. d. t.* aliud Perenott. *2. animadv. c. 2.* aliud Joh. Robert. *3. sent. 18. § 3. animadv. 9.* aliud Vaud. *2. var. quest. 3.* uti videre est apud Arium Pinel. *ad l. 1. C. de bon. matern. p. 3. n. 12. & seqq.* Arnold. Vinn. *ad d. pr. J. quib. alien. lic. num. 2.* & Bened. Carpzov. *de Jur. fæm. decad. 5. pos. 3. & J. F. p. 2. c. 42. def. 19.* Nos necessarium ducimus ut prius agamus de ipsa materia objectiva dotis, qua exposita, sententiam nostram subjungemus. Dantur autem in dotem res omnes, corporales & incorporales. *l. 2. C. de O. & A. l. 7. §. 2. ff. de jur. dot. l. 17. C. eod. l. 13. ff. de hered. petit. mobiles & immobiles, quæ in commercio sunt. l. 34. & seqq. ff. de Jur. dot. fungibiles & non fungibiles: res fungibiles sunt quantitates, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt pr. J. quib. mod. re. contr. oblig. Georg. Frantzk. *ad ff. tit. de R. C.**

An mulieres rerum dotal. sine domina?

num. 17. Johan. Rebhan. *Hodeg. Jur. cb. 2. dim. 3 par. 2. n. 10.*
 Dn. D. Strube / *Exerc. 16. tb. 14.* non fungibiles sunt species. vid. Matth. Wefenb. *ad ff. tit. de R. C. num. 11.* & ex eo Joh. Rebhan. *d. l. n. 20.* Hæ autem species in dotem datæ sunt vel æstimatæ vel inæstimatæ. *l. un. § 9. C. de R. U. A. l. 5. l. 10. C. l. 10. pr. & §§. seqq. l. 14. 16. 17. §. 1. l. 18. ff. de Jur. dot. & alibi pass.* æstimatæ iterum sunt vel taxationis, vel venditionis gratia. Species æstimatæ taxationis *sive interritimen- ti* causa in dotem dantur; ut constet, quanti res sint, si soluto matrimonio restitui debeant, ut in casibus *l. 96. §. 7. ff. de Jur. dot. l. 21. C. eod. l. 50. ff. sol. matr. l. 1. C. de fund. dot.* venditionis vero gratia æstimantur cum in finem, ut accipiens eas res eo pretio æstimatas habeat emptas. *l. 10. §. 4. & 5. l. 16. ff. de iur. dot.* quæ venditio in dubio, si æstimatio circa dotis constitutionem adhibeatur, præsumitur *d. l. un. §. 9. C. de R. U. A. l. 10. C. de Jur. dot.* Didac. Covarruv. *pract. quest. 28. num. 1.* Gothofr. *ad l. 16. ff. de J. dot. lit. Z.* Frantzk. *ad ff. tit. de evict. num. 70.* Carpzov. *J. F. p. 2. c. 17. def. 16. princ.* Hisce præmissis respondemus ad dictam quæstionem distinguendo: (1) inter dominium revocabile & irrevocabile. Hinc quando dicitur, mariti esse dominium rei dotalis. *pr. J. quib. alien. lic. l. 9. §. 1. in fin. l. 75. ff. de iur. dot. l. 23. C. eod. l. 13. §. 2. ff. de fund. dot.* & quod hujus intuitu possit percipere fructus. *l. 7. ff. d. J. dot. per regulam in l. 12. §. 3. in fin. ff. ad exhib. tam naturales l. 10. §. 3. ff. de J. dot. l. 7. §. 12. sol. matr. quam civiles d. l. 7. §. 2. & 10.* Item, quod ab ipso dos ante nuptias data non secus nuptiis conditione repetatur. *l. 7. §. 3. ff. de J. dot.* quod dominium præsupponit. *l. 1. §. 1. ff. de condict. tritic. §. 14. J. de act. vel, quod ipsi detur rei vindicatio. l. 9. C. de rei vindic.*

1.
 Respond.
 distingu.

dic. quæ etiam soli domino competit. *l. 23. pr. & pass. in ff. & C. de Rei vind.* vel, si quando marito alii effectus juris dominici proprii attribuuntur; veluti, quod jubere possit servum dotalem heredem institutum, hereditatem adeat. *l. 58. sol. matr.* quod possit servum dotalem manumittere. *l. 21. ff. de manumiss. l. 3. C. de Jur. dot.* Item, quod dominium dotis ad ipsius transeat successores universales. *l. 1. §. 1. ff. de fund. dot. l. 62. ff. de A. R. D.* vid. plur. apud Johann. Harpprecht. *ad pr. §. quib. alien. lic. num. 12. & seqq.* Hæc omnia intelligenda sunt, quod maritus re ipsa quidem habeat dominium, verum constante saltem matrimonio, & ita dominium tantum revocabile: Si enim matrimonium solutum fuerit, morte scil. aut divortio (quod frequenter apud Romanos fiebat, uti apparet *ext. t. ff. & C. de divort. l. fin. C. ad SCt. Vellej.*) tunc dos iterum redit ad uxorem, quam propterea dominium habere irrevocabile dicimus, & ad maritum dotis hominium sola legum subtilitate abiisse, apud mulierem vero naturaliter mansisse, ait Imper. *in l. 30. C. de J. dot.* Hinc etiam Ictus Tryphon. dicit: *quamvis in bonis mariti dos sit, mulieris tamen est, in l. 75. ff. de J. dot. & Ulp. in l. 3. §. 5. mulieris proprium patrimonium vocat. ff. de minor. add. l. 16. ff. de relig. & sumpt. l. 14. ff. ad L. falcid. l. 4. ff. de collat. l. un. §. 14. C. de rei ux. act.* unde etiam d. Ulp. de fundo dotali, quasi de re aliena, differit *in l. 7. §. 12. ff. sol. matr.* Firmo ergo stat thalo, quod maritus dominus, dominiumque rei dotalis habere dicatur, respectu habito ad matrimonium adhuc dum subsistens, & propterea revocabile saltem; mulier vero domina, dominiumque rei dotalis habere dicatur, respectu habito ad futurum matrimonii eventum. Confer. Georg. Frantzk. *Tr.*

de laudem. c. 22. num. 20. & seq. Arnold. Vinn. ad d. pr. f. quib. alien. lic. n. 2. Bened. Carpzov. d. const. 42. def. 19. Dn. D. Struße / Ex. 30. tb. 12. & seq. D. Henr. Hahn. ad Wes. tit. de Jur. dot. n. 7. add. B. Dn. Ludwel. Exerc. 6. tb. 12. lit. 6. Nec novum est in jure nostro, ut res aliqua ab eventu nominetur, *vid. l. 5. C. de bon. qua lib. l. 6. l. 8. ff. de grad. & affin. l. 5. ff. de testib.* Sic Adam quoque a futuro eventu conjugem suam Evam, id est, matrem viventium appellavit. *Genes. 3. versic. 20.* Procedunt autem hæc, quæ diximus, si marito res in dotem datæ fuerint inæstimatæ, vel æstimatæ quidem, sed taxationis causa; Sin vero res in dotem datæ fuerint æstimatæ & quidem venditionis gratia, uti in dubio præsumitur. *sicuti paulo sup. in hac tb. dix. per l. un. §. 9. C. de R. U. A.* tunc omnino dominium acquiritur marito plenissimum & irrevocabile. *l. 10. C. l. 10. §. 4. & seqq. l. 16. ff. de J. dot. d. l. un. §. 9. Ant. Faber. in C. lib. 5. tit. 7. def. 43. num. 1. Joh. Rebhan. d. cb. 2. clim. 2. parall. 2. n. 27. add. Gothofr. ad l. 30. C. de J. dot. lit. n.* maritus enim hoc in casu locò emptoris est *ad. text.* Hisce quidem non immerito quis objiciet *l. 30. C. de jur. dot.* ubi Imperator mulieribus etiam ratione rerum æstimatarum (*quas tamen pleno & perpetuo jure ad maritum transire jam probavimus. & probatur insuper per l. 5. C. d. t.*) soluto matrimonio vindicationem concedit, illasque earum quoque dominas naturaliter mansisse pronunciat. Ad hanc Dd. varie respondent, & Salicet. Cum Gloss. mirabile hoc appellat. *in d. l. 30. Reinhard. Bachov. ad Tr. v. 2. de J. tb. 10. lit. b. & Arn. Vinnius. ad pr. f. quib. al. lic.* putant, Justinianum, *in d. l. de rebus æstimatis* sic locutum esse, coloris saltem suæ constitutioni quærendi causa, qua mulieribus plenissime consulere,

fulere, illisque contra manifestam juris rationem hoc remedium vindicationis concedere voluit. Quo facit, quod etiam Judices eos laudet, qui (& hoc contra principia juris) pro rebus quoque antidotalibus rei vindicationem dederint, *in Nov. 61. c. 1. §. 1.* Bachov. *d. l.* ubi ex Bart. Salic. & aliis *ad d. l. 30.* addit, ad absurditatem aliqua ex parte evitandam, hoc intelligendum esse de rei vindicatione utili saltem. add. Vinn. *d. l.* inter quam tamen & directam nihil amplius differentiae superest. *l. 47. ff. de N. G.* Nihil autem inter est, res aestimato datae mobiles sint, sive immobiles Dn. Strub / *Ex. 30. tb. 21.* vid. omnino Bachov. *d. disp. 7. tb. 9. lit. c.* Vinn. *ad d. pr. num. 1.* Interdum quoque non potest fieri, ut mulier maneat domina, maritus vero saltem quoad effectum fiat dominus; veluti si actiones & jura in dotem cedantur, quae a persona in personam transferri nequeunt, e.g. si mulier usumfructum sibi constitutum in dotem cedat, tunc enim, quia ipsum jus ita infixum, ossibusque, uti Dd. loquuntur, inhæret ipsius personae, ut ab ea avelli nequeat. *l. 66. ff. de iur. dot. l. 38. ff. de usufr.* marito tantum exercitium hujus ususfructus acquiritur: sic etiam, si mulier hereditatem in dotem intulerit. *l. 13. §. 10. de hered. petit.* maritus eam consequitur, uti emptor hereditatis laudat. Dn. Strub / *d. Exerc. 30. tb. 11.* quo in casu hæres, venditor scil. quia semel hæres extitit, semper hæres manet. *l. 88. ff. de hered. instit. l. 2. C. de hered. vel act. vend. & exercitium saltem actionum directarum ad emptorem transfert, qui inde fit procurator in rem & utilitatem suam l. 8. C. de ber. vel act. vend.* Conf. Georg. Frantzk. *ad ff. tit. de hered. vel act. vend. n. 16.* Dn. Strub / *Ex. 23. tb. 74.* Bachov. *ad §. 1. J. de us. & habit. ibique Arnold. Vinn. n. 1.*

Ex

quos ma-
ritus acci-
piat fru-
ctus.

Ex hujus quæstionis resolutione apparet etiam I. quos maritus ex re dotali accipiat fructus, faciatque suos: omnes scil. *l. 7. pr. ff. l. 20. G. de J. dot.* tam naturales. *l. 10. §. 3. ff. d. t. l. un. §. 9. C. de rei ux. act.* quam civiles. *l. 7. §. 10. sol. matr.* quod enim ex re mariti fit, ad ipsum etiam pertinet, *per reg. Comm. in l. 12. §. 3. ff. ad exhib. l. 49. in f. ff. de rei vind.* Intelligendum tamen h. e. (1) ratione fructuum, quos maritus accepit constante matrimonio: ante n. vel post percepti, doti accrescunt. *l. 38. §. 12. ff. de J. dot.* vid. Henric. Neuenhan/ *de Jur. & priv. viduit. membr. 3. sect. 8. lit. d. p. 69.* Cessat enim tunc ratio, onera scil. matrimonii, propter quæ dos constituitur. *l. 76. ff. d. t.* ubi autem non est complexus rationis, ibi etiam non debet esse nexus dispositionis, *per tritiss. l. 31. ff. ad L. Aquil. l. 9. §. 7. verſ. & licet. de J. & f. ignor. l. 108. de V. O.* Decian. *cons. III. n. 10.* (2) intelligendum hoc est de rebus, quæ fructuum nomine veniunt. Hinc partus ancillarum dotalium inæstimatarum maritus non lucratur. *l. 10. §. 2. ff. de J. dot. l. un. §. 9. C. de R. U. A.* partus enim in fructu non est. *l. 28. §. 1. ff. de usur. §. 37. J. de R. D.* maritus quidem fit dominus matris & conseq. etiam partus, tanquam accessorii; Verum dominium saltem habet revocabile, & finito matrimonio uxori rem principalem cum hoc accessorio restituere debet. *per d. rat. in d. §.*

quid, si
maritus
in fundo
dotali
thesau-
rum inve-
nerit?

37. Unde etiam maritus thesaurum in fundo dotali inventum non in totum lucratur, sed dimidiam partem soluto matrimonio uxori restituere tenetur, quia thesaurus non inter fructus computabitur. *l. 7. §. 12. ff. sol. matr.* Idem obtinet in alluvione. *l. 10. §. 1. ff. de J. dot.* aliisque, quæ fructuum nomine non veniunt, docente Magnif. Dn. D. Georg. Adam. Struv / *Ex. 30. tb. 13.* Appa-

Apparet II. ex præcedentis quæstionis decisione, ad ^{ad quem} quem spectet, si casus fortuitus acciderit, periculum dotis: ^{pertineat} ad maritum scil. interdum, interdum v. ad mulierem. Ad ^{periculum} maritum, si in dotem data fuerit quantitas. *l. 42. ff. de jur. dot.* vel species æstimata, non attenta distinctione, utrum venditionis vel taxationis gratia facta sit: si enim priori modo æstimata fuerit, maritus ejus dominium acquirit irrevocabiliter, & vera contrahitur venditio. *l. 10. §. 4. de J. dot. l. 16. eod. Carpzov. J. F. p. 2. c. 42. d. 21. Georg. Frantzk. ad ff. tit. de evict. n. 73.* in qua certissimum est, quod periculum ad emptorem spectet. *§. 3. J. de empt. vend. l. 7. l. 8. ff. de peric. & comm. rei vend.* etiamsi mulier eas in usu habeat. *l. 51. ff. sol. matr. l. 69. §. 8. ff. de J. dot.* si vero posteriori modo, taxationis scil. causa, æstimato data fuerit, quamvis tunc maritus dominium saltem revocabile habeat, & propterea speciei debitor sit. *l. 21. C. d. t. l. 50. ff. sol. matr.* certum autem est, quod debitor speciei ejus periculum non sustineat. *l. 23. ff. de V. O.* limitatur tamen hæc regula, nisi debitoris culpa, mora, vel pactum intervenerit. *c. fin. x. depos. vid. Arn. Vinn. ad §. 2. J. quib. mod. re contr. obl. n. 6.* quia igitur in hac taxatione hoc simul tacite inter partes conventum esse videtur, ut maritus re perempta ejus æstimationem præstet. *l. 21. ibi: diminuta vel deperdita C. de J. dot.* merito quoque ad ipsum spectare dicitur periculum: cum *secund. comm. juris regulam*, æstimatio transferat periculum. *l. 1. §. 1. ff. de æstimat.* Hinc etiam, si marito res simpliciter & non æstimata, vel taxationis gratia æstimata bona fide data fuerit, ob evictionem ejus contra mulierem nulla datur actio. *l. 69. §. 7. ff. junct. l. 1. C. de J. dot. vid. Georg. Frantzk. ad ff. tit.*

tit. de evict. num. 522. & seqq. inprim. n. 531. Magnif. Dn. D. Georg. Adam. *Strub / d. Exerc. 30. tb 10.* Hinc generaliter inquit *Ictus: interest viri, res non esse aestimatas, idcirco ne periculum rerum ad eum pertineat, in l. 10. ff. de J. dot. & Imper. aestimatarum rerum maritus quasi emptor & commodum sentiat, & dispendium subeat, & periculum expectet, in sep. all. l. un 3. 9. C. de R. U. A.* Ad mulierem vero spectat periculum, si res dotales in aestimato datae fuerint. *d. l. 10. pr. de J. dot.* Dn. Henr. Hahn. *ad Wesenb. d. t. n. 7.* non obstante, quod constante matrimonio maritus illarum fit dominus, *per jura sup. tb. 28. alleg.* nam periculum quidem domini est. *l. 9. C. de pign. Act.* sed tum demum, nisi ejusdem rei sit debitor, tunc enim periculum creditoris (*mulieris*) est, *per sup. d. l. 23. ff. de V. O. Conf. Georg. Frantzk. ad ff. tit. de peric. & comm. rei vend. n. 10. & seqq.* Nihil autem interest, res dotales in aestimatae mobiles fuerint siue immobiles. *d. l. 10. pr. & §. 1.* Dn. Ben. Carpzov. *d. c. 42. def. 19. in fin. & def. seq.* cujus tamen ratio ibi subjecta nimis generalis & haud sufficiens esse videur.

XXXI.

quam culpam praestet maritus in dot.

Elucescit III. ex haftenus dictis, quam maritus circa res dotales praestare debeat culpam. Demonstravimus namque, quomodo maritus sit dominus, & quas res dotales in suis habeat bonis: eandem ergo diligentiam, quam dominus rebus adhibet suis, in illis quoque praestare debet. *l. 17. ff. J. dot.* nimirum mediam, quae Graecis vocatur μέση ἐπιμέλεια, cui opponitur culpa levis. Arnold. Vinn. *ad §. 2. J. quib. mod. re contr. obl. n. 9.* Conf. Magnif. Dn. D. *Strub / Exerc. 19. tb. 15. & mult. seqq.* Praestat nimirum maritus in rebus dotalibus, in aestimatis scil. dolum, culpam

pam latam & levem. *d. l. 17. l. 18. §. 1. l. 25. §. 1. l. 66. ff. sol. matr.*
 Carpzov. *J. F. p. 2. c. 42. d. 19. n. fin.* absolute quidem in *dd.*
text. ponitur verbum *culpa*; Verum ex usu juris culpa levis
 indigitatur, uti complusculis locis videre est *l. 11. ff. de N. G.*
l. 5. §. 3. ff. de in lit. jur. l. 5. §. 2. ff. commod. l. 23 ff. de R. J. l. 11. l. 25.
§. 16. ff. famil. Erisc. l. 1. §. 35. J. de pos. §. 3. J. de obl. quæ re contr.
§. ult. J. de societ. l. 3. §. 1. ff. naut. caup. stap. & alibi pass. nisi ta-
 men subjecta materia repugnet, ut in *§. 6. J. de susp. tut.*
 Conf. Bachov. in *Comm. Inst. ad d. §. 6.* Frantzk. *Exerc. 3.*
quest. 8. Ex. 11. quest. 7. n. 13. non vero maritus præstat cul-
 pam levissimam. Christ. Besold. *Tr. de cas. fortuit. c. 8. sect.*
23. Suevius ad l. 23. ff. de R. J. reg. 3. ex. 5. Bocer. ibid. c. 4. n. 101.
& seq. cum hic utriusque versetur utilitas. *d. l. 5. §. 2. ff. com-*
mod. l. 23. ff. de R. J. Dn. Henr. Hahn. ad Wes. de J. dot. num. 9.
 Ita autem ad culpam levem obstrictus est, ut ne pacisci pos-
 sit, ut causam solummodo præstet, idque propter favorem
 dotis. *l. 6. ff. de fund. dot. secus enim alias est. d. l. 5. §. 2. comm.*
l. 1. §. 6. ff. de pos. d. l. 23. de R. J.

XX XII.

Dotis repetitionem quod spectat, illam undiquaque *Ratione*
 privilegiis munitam esse, nullus non, cui de meliore luto *dotis re-*
 finxit præcordia Titan, de jure fatebitur. De jure qui- *petit.*
 dem Digestorum mulieri ad dotem repetendam compe-
 tit saltem privilegium personale. *l. 19. ff. de reb. autb. iut.*
possid. alias l. 4. de privil. cred. cujus vi chirographariis qui-
dem præferebatur, hypothecariis vero postponebatur. l. 9.
C. qui pot. in pignor. & hoc privilegium personale competit
etiam uxori, uti Dd. loquuntur, putativæ. l. 22. §. fin. ff. sol.
matr. Item sponsæ, quæ scil. spe futuri matrimonii dotis
 nomine aliquid dedit, & id nuptiis non secutis repetit. *l.*

17. §. fin. & l. seq. ff. de reb. aut b. jud. Postea vero Imper. Justinianus, quo mulieribus plenius consultum fit, constituit, ut uxor ratione dotis in omnibus mariti bonis tacitam habeat hypothecam, in l. un. §. 1. C. de rei ux. act. cum quo concordat Fürstl. Württ. Land R. p. 2. tit. 8. §. Desgleichen sein auch den Weibern ihrer Ehemänner Haab und Güter / umb ihre zugebrachte Heyrath Güter / stillschweigend hypothecirt und verpfändet. § p. 1. tit. 75. Joach. Wibel. de contract. mul. §. 1. n. 34. Dn. Wolffg. Adam. Lauterbach / in Tr. de differ. jur. comm. & Württ. ad d. tit. 75. tb. 95. & seq. & sequenti anno, quia illis nunquam satis proptet causas supra tb. II. notatas consultum putavit, utq; in omnem eventum securæ sint, cum hac qualitate auxit, ut omnes creditores, etiam anteriorem expressam hypothecam habentes, antecedat, in l. 12. C. qui pot. in pign. Certant quidem & concertant Dd. de hac posteriori prærogativa, uti videre est apud Joh. Harpprecht. ad §. 4. J. quib. mod. re contr. n. 261. & seqq. ubi in utramque partem infinitos cumulat Dd. Et communis fere Schola in Negativam abiit, an recte? dubito: quod enim mulier creditores anteriorem etiam expressam hypothecam habentes antecedat, probare videtur non solum generalis in d. l. 12. §. 1. subjecta ratio, ubi Imper. ait: *Quis enim earum non miseneatur propter obsequia, quæ maritis præstant, propter partus periculum & ipsam liberorum procreationem;* Verum insuper hoc etiam perspicue apparet (I.) ex generalitate verborum, non tantum d. l. 12. in pr. ibi: *contra omnes & c. habeant privilegia, & creditores alios antecedant, licet fuerint anteriores;* sed etiam Nov. 109. c. 1. ibi: *ut etiam prioribus creditoribus præponatur & c.* ubi quidem Dissent. captant verbum privilegium,

An mulieres etiam expressam anter. hypothecam habentib. præferantur?

um, sed frustra. vid. Dn. Bened. Carpzov. *J. F. p. l. c. 28. d. 65. n. 7. (2.)* ex principio *d. l. 12. ibi: assiduis mulierum additionibus inquietati sumus, per quas suas dotes deperditas esse lugebant, & ab anterioribus creditoribus substantias maritorum detentas &c.* quod certe minus recte ita explicatur: mulieres Imperatorem inquietasse propter tacitas tantum hypothecas: quam facile enim eludi posset hæc constitutio; v. g. si fiscus vel alii, quibus hypotheca tacita a lege concessa, expressa sibi prospexerint. (3.) *ex Nov. 97. c. 4.* ubi mulieri præfertur saltem ille, qui ad militiam emendam credidit: Exceptio autem in casibus non exceptis confirmat regulam, *per vulg. (4.)* per argumentum firmissime concludens *ex Nov. 97. c. 3.* ubi mulier præferri dicitur illi, qui specialiter credidit in rem emendam, & sibi expressa conventionem de hypotheca prospexit, qui tamen sine dubio omnibus creditoribus non tantum tacitam, sed etiam expressam anteriorem hypothecam habentibus antefertur. *l. 7. C. qui pot. in pign. (5.)* ex eo, quia hæc ipsa distinctio, hypothecæ scil. tacitæ & expressæ, in hoc puncto prælationis Juri civili plane incognita, & purum purum figmentum est, uti vocat B. Dn. Frantzk. *ad tit. qui pot. in pign. num. 52.* eadem enim hic est vis taciti quam expressi, nec majorem vim legis constitutio habet in constituendo pignore tacito, quam voluntas in pignore privato, *per l. 2. C. de iur. fisc.* ubi expresse dicitur, si maritus, priusquam uxori res suas pro dote obligaverint (*non dum enim isto tempore uxor tacitam hypothecam habebat*) cum fisco contraxerit, fiscum causam pignoris prævenisse. *l. 8. C. qui pot. in pign.* ubi dicitur, Rempubl. præferri fisco, si prior hypothecam accepit. Ergo a contrario sensu,

sensu, si postea accepit, non præfertur. Vid. Reinhard. Bachov. *ad Tr. v. 2. d. 24. th. 6. lit. e.* & ex eo laudat Frantzck. *d. l. n. 30.* ubi pluribus hanc sententiam defendunt, & ad contraria quoque respondet Bachov. *d. disp. 24. th. 7. lit. b.* add. Bened. Carpzov. *d. def. 65.* Matth. Berlich. *p. 1. concl. 65. n. 6. seqq.* Joh. Harpprecht. *ad d. §. 4. §. quib. mod. re contr. n. 26. § seqq. § ad §. 29. § de act. n. 7. § seqq.* Ant. Fab. *lib. 13. conj. 11.* eandem etiam amplectitur Dn. Henr. Hahn. *ad Wesf. tit. de privil. cred. n. 4. p. 755.* Georg. Frantzck. *d. l. 52.* Dn. Wolffg. Adam Lauterbach / *de diff. Jur. Comm. § Wurt. d. l.* Arnold. Vinn. *ad §. 29. § de act. n. 3.* Ben. Carpvoz. *de Jur. fœm. dec. 5. pos. 5.* ubi *n. 31.* recte subjungit, quod nec propterea Imperator noster, quia hoc privilegio juri anterioris hypothecarii non parum præjudicavit, ipsique ita injuriam intulit, iniquitatis argui possit: nam licet videatur, quædam injuriæ species, si nude & simpliciter consideretur, quatenus scil. anterioris hypothecarii conditio deterior redditur; attamen hanc injuriæ speciem exsuperat favor dotis, cui publica quodammodo implicata est utilitas. *l. 1. ff. sol. matr. l. 2. ff. de §. dot. l. 18. de reb. autb. jud.* cujus intuitu sæpius jus privatorum mutatur. add. Bachov. *d. lit. t.* & ita quoq; in hac ipsa prælationis materia lex fiscum, etiam pignora *antiora* habentibus, quoad tributa & primipilatus administrationem præfert *l. 1. C. de priv. fisc. l. 3. C. de primipil.* Dn. Hahn. *d. l. n. 5. vers. sponsa.* Item, eum, qui sumptus funeris *Leichkosten* / fecit *l. 45. ff. de relig. § sumpt. l. fin. § p. C. de jur. delib.*

XXXIII.

quid moribus de

Utut hanc nostram sententiam eleganter ex Juris civil. dispositione prælaud. Dd. defendant; Contrarium tamen

men complurimis in locis receptum, imo singulariter sanc- ^{bac quæst.}
 citum est, ut nimirum mulieres creditoribus tacitam tan- ^{obtimeat.}
 tum non etiam expressam hypothecam anteriorem ha-
 bentibus præferantur. Joach. Mynsing. 4. obs. 13. quidem
 scribit, quod inclytum Judicium Camerale secundum no-
 stram, ceu jure civil. veriore sententiam judicaverit;
 Verum contrarium attestatur Andr. Gail. 2. obs. 25. n. 10. ubi
 ait: *nec memini in Camera ab ea opinione (contraria scil.)*
meo tempore unquam recessum fuisse. Et autor decis. seu
 præjud. Cam. tom. 3. verb. *hypotheca* inquit: *Quamvis Myn-*
sing. affirmativam in observ. mordicus tueatur, tamen pro
negativa in Camera pronuntiatur. In Foro Saxon. adest
 lex publica Electoral. Ord. Proc. Jud. tit. 43. § part. 1. const.
 28. vid. ibid. Dan. Moller. n. 33. Dn. Carpzov. def. 93. ubi hoc
 refert præjud. So werden der Wittben ingesambt die be-
 melte 50. Gulden/ so der Ehemann in dotem empfangen/ vor
 allen andern seinen Gläubigern/ so auff seinen Gütern nicht
 ältere ausdrückliche Verpfändung erlanget/ vor voll billich
 bezahlet V. X. B. Item etiam in Foro Würtenb. obser-
 vari, in tbes. preced. diximus, ubi add. Besold. disp. 1. t. b. 149.

XXXIV.

Diximus in t. b. 32. privileg. saltem personale com-
 petere etiam mulieri putativæ, imo & sponsæ, per l. 22. §. f.
 sol. matr. § l. 17. §. cum l. seq. de reb. aut b. jud. Verum, cum
 jura mulierum Jure Novo pinguiora facta sint, per d. const.
 in l. 12. C. qui pot. in pign. dubitatur, num etiam ad illas quo-
 que d. Nova constitutio extendenda sit? Stricte quidem ^{an nova}
 si velimus loqui, hoc negandum videtur: Imperator e- ^{constit. in}
 nim in dicta constitutione hypothecam legalem concessit ^{l. 12. C. qui}
 saltem ^{pot. in}
 pign. exten-

adenda ad uxores putativ. & sponsas? saltem uxori ratione dotis, putativa autem uxor, quæ scilicet justam se uxorem putat, cum non sit justa, in casibus lege non exceptis uxoris nomine non venit. *vid. l. un. ff. und. vir & ux. l. 1. §. fin. ff. pro dot. & cum illa matrimonium contractum non censetur: siquidem ubi injustum matrimonium, ibi nulla uxor, nulla dos intelligitur. §. 12. f. de nupt. l. 3. ff. de f. dot.* Ergo nec privilegiaria hæc constitutio ad illam extendenda. Nam privilegia in legibus exorbitantibus (qualis est *d. l. 12.* quia proprie ab orbita, h. e. communi & lata via juris divertit) non sunt amplianda. Georg. Frantzk. *ad ff. tit. de Legib. num. 57. & seq.* neque ob identitatem rationis. *c. 9. x. de privil. clement. 1. de cens. exaction. l. 1. §. 2. ff. de const. P. P. §. 6. f. de f. N. G. C. ibiq. Arn. Vinn. n. 3. l. 14. ff. de leg. privilegiorum enim virtus siue efficacia, inquit Frantzk. d. l. num. 58. non omnino & essentialiter in ratione, sed potius in voluntate concedentis posita est. vid. l. 27. ad fin. C. de testam.* Et eadem etiam responderi possunt ad sponsam: cum nec hæc ante sacerdotalem benedictionem proprie uxor, & res ipsius in dotem data proprie dos dicatur. *l. 20. C. de donat. ant. nupt. l. 3. ff. de f. dot.* recte ergo etiam privilegium dotis cessabit: non entis enim nullæ sunt qualitates. *l. 22. ff. quand. dies leg.* Bened. Carpzov. *f. F. p. 2. c. 24. def. 5.* ubi hisce formalibus refert præjud. *Die weil ihr aber dennoch selbst den berichtet / daß eurer Tochter Bräutigam vor der Priesterlichen Copulation, und also vor vollzogener Ehe / verstorben / etc. So hat sich auch eure Tochter in des Bräutigams Gütern einiges Juris tacitæ hypothecæ nicht zu erfreuen.* Restringit quidem hoc Dn. Hahn. *ad Wesf. tit. in quib. caus. pign. vel hypoth. tac. ad sponsam de futuro.* Verum, quod idem dicendum

cendum sit de sponsa de præsenti, nō est quod dubito Sponsalia siquidem de præsenti non sunt verum matrimonium. Vacillat quidem in hac quæstione Dn. Bened. Carpzov. *p.m.* & mox hanc, mox illam amplectitur sententiam; sed *in* ^{*an Sponsalia de præsenti sine verum matrim.*} *J. C. def. 130. & 134.* recte Negativam defendit ubi sponsalia de præsenti a matrimonio differre docet (1.) *denomina- tione*, quod omnibus patet. (2.) *definitione*: sponsalia enim sunt promissio *l. 1. ff. de Sponsal.* at non matrimonium. *vid. §. 1. J. de patr. potest.* (3.) *causa efficiente*: in matrimonio enim requiritur consensus matrimonialis, in sponsalibus saltem sponsalitiis. (4.) *Subjecto*: nam intra tempus luctus sponsalia contrahi possunt, non vero matrimonium. *l. 10. §. 1. ff. de his qui not. inf.* (5.) *forma & sine*: sponsalia fiunt, ut obligentur partes ad matrimonium contrahendum; matrimonium vero est vinculum indissolubile sobolis procreandæ gratia, (6.) *Effectu*: per sponsalia vinculum fit inter sponsum & sponsam; per matrimoniū vero ipsum jus corporis statim transfertur. Unde *l. a causa Effic.* argumentor: ubicunque non est affectio conjugalis & consensus matrimonialis, ibi non est verum matrimonium; Atqui in sponsalibus de præsenti talis non est: Sponsalia enim contrahentes consentiunt tantum ut sponsus & sponsa, & ut fiant conjuges; matrimonium veto contrahentes ut vir & uxor, & ut jus corporis sui transferatur, quod hodie demum fit in ipsa sacerdotali benedictione, uti patet ex ipsa formula benedictionis, qua sacerdos interrogat: *Wolt ihr sie zu eurem ehelichen Gemahl haben?* non vero *habt ihr sie genommen.* Conf. elegant. Henr. Brouvver. *de Jur. Connub. l. 2. c. 27. per tot. in prim. n. 17.* II. *a forma*: ubicunq; non est vinculum animorum indissolubile

lubile sobolis procreandæ gratia constitutum, ibi non est verum matrimonium; Atqui in de sponsalibus non est vinculum indissolubile sobolis procreandæ, sed matrimonii contrahendi gratia, quia teste experientia non solum malitiosa desertione vel adulterio, uti matrimonium, sed etiam ob inimicitias & alias ob causas dissolvuntur, uti docent Magnif. Dn. D. Christoph. Philip. Richter / *p. 1. dec. 8. n. 9. § 13.* Carpzov. *7. C. d. l. 2. def. 176. § seqq.* Sua sponte inde sequitur, quod nec ad sponsam de præsentī d. nova constitut. *in l. 12.* pertineat: cum nec illa uxoris nomine proprie veniat. Stat ergo, quod uxori putativæ & sponsæ, sive de futuro sive de præsentī jus tacitæ hypothecæ non competat, sed privilegium saltem personale. *arg. l. 27. C. de testam.*

XXXV.

Verum enim vero licet hoc per dictas rationes juris ita recte defendi possit, ad mentem tamen Imper. Justiniani si respiciamus, certe vix ac ne vix quidem ipsis privilegium tacitæ hypothecæ denegare possumus: siquidem illa ipsa ratio, quæ in uxore proprie sic dicta Justin. movit, obtinet etiam in putativa & sponsa, favor. scil. dotis propter Reipubl. interesse. *l. 17. §. 1. l. 18. ff. de reb. aut. jud.* Respondent quidem Dd. hanc ipsam solam rationem non movisse Imperat. sed periculum partus, & obsequium maritis præstandum. *d. l. 12. C. qui pot. in pign.* Quod verum quidem est; sed videamus etiam rationem *in Nov. 97. c. 3.* (ex quo c. privilegium *d. l. 12.* confirmari antea *ib. 32.* dixim.) allegatam, ubi Imp. *ad fin.* ita loquitur: *infirmi- tatem namque muliebris naturæ satis novimus &c.* Quæ ratio certe generalis est, & de uxore putativa & sponsa æque intelligi potest,

potest, ac de uxore proprie sic dicta. Deinde, si dictas rationes *in d. l. 12.* penitus consideramus, sunt magis causæ impulsivæ & positæ (quibus cessantibus, non statim, *ut vulgo traditur*, cessat ipsa dispositio) quàm finales & naturales: alias enim mulieres steriles vel improles hoc privilegio nunquam gauderent, contra mentem tamen Imperatoris, uti elegant. docet Dn. Hahn. *ad Wesf. tit. de privileg. cred. n. 5.* add. Reinhard. Bachov. *ad Tr. d. tb. 7. lit. b. vers. Et in matrim. putativo, Et vers. etiam in sponsa.*

XXXVI.

Ita autem hoc prælationis privilegium mulieribus competit ut nihil intersit, licet res, *ut Imperat. loquitur*, dotales non amplius extent, sed quocunque modo vel dissipatæ vel consumptæ sint, modo re ipsa fuerint parti mariti datæ. *d. l. 12. §. 1. C. qui pot. in pign.* Requiritur ergo ut re ipsa, id est, actualiter dotem annumeraverint: promissa enim non sufficit. Henric. Newenhan / *de Jur. Et priv. viduit. membr. 3. sect. 8. p. 72.* Debet igitur mulier, si hoc prælationis privilegio uti vult, probare, dotem realiter esse illatam, ad cuius tamen probationem non sufficit ipsa confessio mariti: hujus enim confessio sibi saltem ejusque heredibus præjudicat, non v. creditoribus *l. 2. C. de dot. caut. non num.* & merito pro suspecta habetur. Dn. Ben. Carpz. *J. F. p. 1. c. 28. d. 72. & in def. 74.* Subjungit præjud. Dnn. Scab. ita conceptum: P. P. So ist Sie für allen Dingen etc. Weil Sie nicht mit des Mannes Erben / sondern mit den Creditoribus zuthun hat / solches ihr einbringen anderer Gestalt / dann durch des Mannes Quittung / und wie recht / entweder durch gerichtlichen Schein / oder Zeugen

*Ratione
hujus privileg. prælationis
nihil interest, seu
res adhuc extet sive
consumpta sit.
Requir.
autem ut
actualiter
annumeretur.*

dar zuthun und zuerweisen schuldig De dote confessionata
 plura dicere supersedeo. Eleganter illam examinat per
 ampliat. & limitationes laudat. Carpzov. *d. c. 28. def. 73. &*
seqq. & in Tr. de Jur. fœm. dec. 5. pos. 6. Dionys. Gothofr.
an marit. in not. ad d. l. 12. §. 1. lit. x. Dn. Hahn. *ad Wes. d. n. 5.* Hoc sal-
 confessio tem ex Carpz. addo: quod mariti confessio proficua omni-
 pro sit mu- no mulieribus sit, si nec reliqui creditores fortiori docu-
 lieribus, si mento debiti numerationem probare possint: in hoc enim
 reliqui casu, quia mulieris & reliquorum creditorum eadem est
 creditor. ratio, merito mulier tanquam favorabilior, præfertur. *arg.*
non for- l. 70. ff. de Jur. dot. l. 1. ff. sol. matr. add. Andr. Gail. libr. 2.
tiora ha- obs. 81. n. 2. & seqq. Hinc ita sententiam pronunciarunt Dnn.
 beant do- Scab. Lips. Es were dann / daß die andern Creditores ihre
 cumenta. Forderung und würckliches darlegen anderer Gestalt auch
 nicht / als durch des Schuldners Bekäntnuß und Hand-
 schrift erweisen und beylegen möchten; Auff den Fall hette
 sich bemelte eure Pflegfrau des juris prælationis auch auff
 vorgelegte ihres Mannes bloße Quittung zuerfreuen /
 W. R. W. apud Carpz. *d. l. def. 76.*

XX XVII.

Præferri autem aliis creditoribus (*inquit Imper.*) in
 hypothecis tunc censemus, cum ipsa mulier de dote sua
 experiatur, *cujus solius* providentia hoc induximus, in §.
 29. *J. de act. & in Nov. 61. in fin.* aliis enim omnibus præter
 mulierem, hujusmodi privilegia, neque ex antiquo dedi-
 mus, neque nunc damus. Patet inde (1.) hoc privilegium
 personalissimum esse, nec ad heredes transire, per *l. 196. de R.*
persona. is. J. l. 12. cum l. seq. ff. sol. matr. ac in terminis terminantibus
 respondet Imper. in *Nov. 91. pr.* Ad heredes dico, sed in-
 tellige extraneos; quorum nomine hic omnes veniunt,
 exce-

exceptis liberis. Et quamvis liberi quoque respectu habito ad heredes suos, matri pro extraneis habeantur. § 3. *J. de hered. qual. & diff.* attamen propter summam conjunctionem non prorsus extraneorum loco, sed ex jure sanguinis ad instar suorum habendi sunt. Hinc est, quod liberi tam patris quam matris, tam avi paterni quam materni hereditatem non aditam, æque sicut sui, ad posteros suos transmittant. *l. un. C. de his qui ant. apert. tab. her.* Unde etiam Imp. noster Justinianus, Legislator æquissimus disertissime hanc ipsam, quam matribus dedit prærogativam ad liberos extendit *in d. l. 12. §. 1. vers. exceptis. C. qui pot. in pign. & d. Nov. 91. in med. pr. Arn. Vinn. ad d. §. 29. J. de act. n. 5.* Ex quibus textibus recte inferri potest, hoc ipso, quod hoc privilegium prælationis ad heredes transit, regulam communem: privilegia scil. personalia ad heredem non transire. *d. l. 196. ff. de R. J. non inverti:* ad liberos enim transit non *qua simpliciter heredes*, & jure hereditario; sed *qua liberos heredes*, quatenus scil. Imperat. hoc ipsis propter jus sanguinis materni specialiter concessit. vid. Bachov. *d. t. b. 7. lit. b. vers. hoc privileg. etiam mulierum liberis. & lit. d. in fin.* & ex eo Carpzov. *p. 1. c. 28. def. 96. Georg. Frantzk. lib. 1. res. 14. n. 52.* ubi argumenta Dissent. Ant. Fabri, (*¶ Cui alias acutissimi ingenii ac judicii, quo encomio ipsum dignatur laud. Carpzov. J. F. in præfat. lib. 8. conject. 13.* eleganter examinant, illaque ad nihilum redigunt. Diversa itaq; sunt jus, scil. privilegii, heredibus concessum, & jus in heredes transitorium. Nec novum in jure nostro est, ut privilegia parentibus indulta, & sic personalia, etiam liberis concedantur: Sic Professorum privilegia, quamvis

An mulie-
res hoc
prælat.
privilegi-
um ascen-
dentibus
cedere
possint?

personalia sint, tamen ex iis quædam ad uxores & liberos extenduntur. *l. 6. C. de profess. & Med.* Item, privilegia Clericis de immunitate concessa ad uxores quoq; & liberos eorundem porriguntur. *l. 2. §. 4. C. de Episc. & Cler.* Annon ergo mulieres hoc privileg. prælationis heredibus suis ascendentibus vel collateralibus, quos modo *extraneos* vocavimus, cedere possunt? quod ex præcedentibus facillime Negatur. Hinc illud axioma: quod non est ad heredes transmissibile etiam non est cessibile, per *l. 42. ff. de admin. & peric. tut. ibiq. Dd. l. 19. §. 1. ff. de reb. aut b. jud. Mol- ler. lib. 1. semestr. 15. n. 5. Carpzov. d. c. 28. def. 95. n. 6. Frantzk. d. resol. 14. n. 7. ubi tamen n. 50. hoc ita intelligendum esse ait, quod privilegium cedi non possit, ut post mortem demum cedentis allegetur; sed huic restrictioni contrariatur generalis ratio in *d. l. 42.* subjectæ, ubi generaliter dicitur, ideo privilegium pupillo concessum procuratorem in rem suam, vel ejus heredem non habere, quia personæ, quæ meruit favorem, non causæ succurritur; Imo loquitur *d. l. 42.* de tali quoque casu, quo privilegium ante mortem cedentis allegari posset: affirmat n. Jctus, quod tutori, qui procurator in rem suam factus, hoc privilegium denegetur; quomodo autem procurator in rem suam diceretur, nisi a pupillo constitutus fuisset? Conf. Matth. Berlich. *p. 1. concl. 65. n. 108.* Hæc tamen, quæ diximus de heredibus ascendentibus & extraneis, restringunt Carpzov. *d. c. 28. def. 99. & de jur. fœm. dec. 5. pos. 5. n. 30.* & Matth. Berlich. *d. concl. 65. n. 111.* ad solum prælationis privilegium; ipsam vero tacitam hypothecam tanquam jus reale ad heredes transire, docent. Prætereundem autem hic non est, quod hoc prælationis privilegium ad eos*

tan-

tantum liberos porrectum sit, qui ex eodem matrimonio, ex quo dos petitur, procreati sunt *d. l. 12. §. 1. vers. exceptis.* Hinc denegatur hoc privilegium liberis, quos uxor ex alio habuit marito, hi enim nihil juris habent in rebus prioris mariti, contra quas scilicet hoc privilegium *d. vers. exceptis.* *ibi: contra paternos res &c.* concessum est.

Datur tantum liberis qui ex eodem matrim. ex quo dos petitur, nati sunt.

XXXVIII.

Patet (2.) hoc privilegium hypothecæ qualificatæ mulieribus competere saltem ratione dotis: Ita enim *inquit Imp. in d. §. 29. §. de act. cum ipsa mulier de dote sua expe- riatur.* Cessat igitur in bonis paraphernalibus. *d. l. 12. Andr. Gail. 2. obs. 92. n. 2.* non tamen in his quoque prorsus legum beneficio destitutæ sunt: datur enim ipsis horum intuitu in bonis maritorum, quamvis non hypotheca qualificata, tamen simplex. *l. fin. C. de pact. convent. l. 29. C. de jur. dot.* cujus vigore chirographariis & hypothecariis, sive tacitam sive expressam posteriorem habentibus præferuntur, propter reg. in hac mater. *tritiss.* qui prior est tempore, posterior est jure. *Joach Myns. cent. 5. obs. 4. n. 3.* ubi attestatur, hoc ipsum Summum Imperii Tribunal practicasse. *Matth. Berlich. d. concl. 65. n. 63. & seqq. Carpzov. d. c. 28. def. 86.* Cum autem bona paraphernalia dupliciter accipiantur, vel *late* pro omnibus mulieris bonis, quæ extra dotem habet sive marito dederit, sive non, in quibus de Jure civ. uxore prohibente maritus plane nihil juris habet *l. 8. C. de pact. convent.* *Johan. Ruding. observ. Jur. Camer. & Sax. cent. 2. obs. 12. n. 9.* vel *strictè*, pro iis tantum bonis, quæ marito extra dotem tradidit, exclusis istis, quæ sibi reservavit, *l. fin. C. d. t.* alias bona receptitia dicuntur, de quibus *vid.*

2. Competit hoc privil. pralat. tantum rat. dotis, quid in bonis paraphernalibus.

vid. Joach. Wibel. *de contr. mul. cap. 3. §. 8. n. 29.* Quæritur ergo, an hic in lata, an vero stricta significatione accipiantur? Quod strictè, pro iis scil. quæ extra dotem maritus accepit, accipienda sint, ipsa suadet ratio, quia in his tantummodo maritus habet administrationem. *vid. d. l. fin.* Et in dubio bona mulieris non dotalia, sed paraphernalia censentur, *secundum Dd. commun. sententiam.* Georg. Frantzk. *lib. 2. resol. 5. n. 76.* Jac. Menoch. *l. 3. pres. 8. add.* Dn. D. Struy, *Exerc. 30. tb. 6.* dotis enim constitutio facti est. *l. 1. C. de dot. caut. non num.* & propterea non præsumitur, sed probanda erit. *l. 12. §. 2. ff. de capt. & postl. revers. l. 3. §. fin. de publ. in rem act.* Anton. Fab. *in C. lib. 5. tit. 7. def. 18. n. 2.* Andr. Gail. *2. obs. 82.* & dos sine matrimonio esse nequit. *§. 12. J. de Nupt. l. 3. l. 48. ff. de J. dot. l. fin. C. de donat. ant. nupt. l. 24. C. de nupt.* matrimonium vero sine dote subsistere potest. *l. fin. C. de repud.* de dotis probatione videri potest Bened. Carpzov. *J. F. p. 2. c. 16. def. 11. & p. 1. c. 28. def. 87.* ubi etiam docet, sub verbo *Heyraths Gut* / non bona paraphernalia, sed dotalia saltem intelligi, quia id, quod moris est, observatum esse censetur, *per l. 31. ff. de edil. edict.* Hinc ita pronunciarunt Dnn. Scabin. Lips. *Ob gleich unter dem Wort Heyraths Gut allein das Ehe-Geld und nicht die paraphernalien oder was die Frau sonst ihrem Mann zubracht / zu verstehen etc.*

XXXIX.

*Quid in
munerib.
nuptial.*

An vero munera nuptialia, quæ vulgo *Hochzeit-Geschenke* / & Saxonibus infer. *Brauttassel-Gelder* vocantur, dotis nomine veniant, quærere lubet? Si expresse in dotem sunt data, res caret dubio: Si vero simpliciter saltem tempore nuptiarum marito data sunt, aliud dicendum

dum videtur, per regulam: quia bona mulieris in dubio paraphernalia non dotalia censentur, *uti in tb. preced. dict.* Sed hoc non obstante, nihilominus ea dotalia censer, & conseq. ratione illorum mulieri privilegium hypothecæ qualificatæ competere putamus, quia prædicta regula cessat, si conjecturis probari possit, bona dotis causa data esse, *arg. l. 9. ff. de jur. dot.* quam conjecturam hic inducit sola mentio nuptiarum, & postea tempus contracti matrimonii. Ant. Faber. *d. def. 18.* & ex eo Carpzov. *d. c. 28. def. 88.* Et hæc procedunt, si nuptiæ impensis mulieris factæ sint. Quæriur autem, si utriusq; & sponsi & sponsæ factæ sunt? Hoc in casu cujus conjugum lucro munera cedant, jamdudum controversum fuit, & Bartol. *in lib. 10. §. 5. ff. de vulg. & pup. subst. n. 4.* distinctionem fecit inter dona amicorum cognatorumque sponsi & sponsæ, & sponsi amicorum dona sponso; sponsæ vero amicorum dona sponsæ cedere statuit; Verum quid respondet Barthol. ad dona extraneorum, qui nullius conjugum cognati sunt? Rectius ergo Dn. Carpz. hic ad intentionem donantium respiciendum esse, qui cum procul dubio tam sponso quam sponsæ dona offerant, recte de hinc utrisque bona communia, ac inter eos dividenda esse existimat *per l. 10. ff. de donat. J. F. p. 3. c. 22. d. 1.* quam sententiam etiam æquissimam judicat Dn. Hahn. *ad Wes. tit. de Jur. dot. n. 11. ad fin.* ex quo apparet, quod & hoc in casu mulier ratione partis suæ dimidiæ privilegium prælationis habeat. Carpzov. *J. F. p. 1. c. 28. def. 88. n. 4. & seq.* ubi in Scab. Lips. ita pronunciatum tradit: Da ewers Ehemannes Gläubiger in seinen Gütern nicht ältere ausstrücklicher (idq; propter *p. 1. c. 28. & ord. proc. Jud. tit. 43. vid. sup. tb. 33.*) Verpfändung oder sonsten bessere Be-
S **rech**

rechtigkeit erlangt hetten etc. So würde euch vor denselben
 ewer eingebracht Guth zusamt dem halben Hochzeit Ges-
 schencke / so viel ihr dessen beweisen möchtet / billich bezahlet.
 W. X. W.

XL.

*Datur mu-
 lieribus
 Jus prae-
 lationis a
 tempore
 promission.*

Notandum tandem ratione rerum dotis nomine ve-
 nientium, quod Jus praelationis mulieribus respectu illa-
 rum detur in bonis maritorum etiam a tempore promif-
 sionis, id est, quamprimum hodie per benedictionem sa-
 cerdotalem uxor marito copulata est vid. Bened. Carpz.
J. F. p. 2. c. 24. def. 1. Andr. Gail. 2. obs. 84. n. 3.

XLI.

*Quid in
 donatio-
 nibus pro
 pter nupt.*

In donationibus propter nuptias quoque, de quibus
*vid. §. 3. J. de donat. ibique. Comment. §. l. 20. C. de
 donat. propter nupt.* mulieres privilegiatae sunt; Non
 quidem eo modo, quo ratione dotis, non scil. re-
 spectu habito ad jus praelationis; sed quoad jus tacitae
 hypothecae. *l. 12. §. 2. C. qui pot. in pign. & id æquissima sa-
 ne ratione: memor enim fuit Imper. illius Ulpiani: me-
 lius scil. esse favere repetitioni, quam adventitio lucro l.
 41. §. 1. ff. de R. J. Joh. Schneidvv. ad §. 29. J. de act. n. 60. Se-*

*Quid in
 reb.
 constante
 matrimo-
 nio per
 leg. fidei-
 commiss.
 & c. acqui-
 sitis, &
 marito
 traditis.*

custamen est in foro Saxon. ubi pragmatica lege sanc-
 tum est, ut mulier propter hanc donationem inter chi-
 rographarios saltem referantur. *Ord. Proc. Judic. tit. 43. §.
 So wollen wir etc. Carpzov. d. p. 1. c. 28. def. 91. & p. 2. c. 14.
 def. 6.* Gaudent porro eodem tacitae hypothecae jure ra-
 tione rerum, quas constante matrimonio per legatum,
 hereditatem, fideicommissum & mortis causa donatio-
 nem acceperunt, & marito (non quidem in dotem: nam
 matrimonio quoque jamjam contracto mulier dotem
 constituere potest *l. 20. C. de don. propter nupt.*) dederunt:

hæ

hæ enim ad bona paraphernalia referuntur; merito ergo etiam illorum jure gaudent, *de quo sup. tb. 38.* Hinc si istiusmodi bona paraphernalia adhuc extant, uxori præ omnibus aliis creditoribus restituenda sunt, non quidem jure prælationis, sed jure dominii, quo repetens bona sua omnibus, etiam privilegiatis, antefertur. *l. 7. §. 2. ff. de pos. l. 8. C. ad exhib. Joh. Mich. Beuth. Tr. de jur. pralat. p. 1. c. 31. l. 24. §. 2. ibi vindicari ff. de reb. autb. Jud. vid. Bachov. ad Tr. v. 2. disp. 24. tb. 7. lit. b. vers. aut apud maritum deposuerit. § lit. g. vers. ult. Carpzov. d. c. 28. def. 86. n. 7. add. ead. const. def. 13.* Idem dicimus de aliis bonis, quæ mulieres operis suis artificialibus paraverunt, & postea maritis tradiderunt. Mulieris quidem est culinæ præesse, lanam & colum tractare, aliaque munera levicula obire, ne in domo mariti vivat otiosa, ibique stet tanquam truncus, aut corpus mortuum. *vid. Paul. de Castro in l. 7. n. 10. ff. sol. matr.* Hinc ex officio quoque marito operari tenetur. *arg. l. 48. §. 1. ff. de oper. libert. vid. Joh. Nevizan. Sylv. nupt. lib. 4. n. 19.* Verum hoc de operis obsequialibus intelligendum esse, recte docent Gutierrez. *lib. 2. q. 120. n. 3.* & Henr. Neuenhan / *de Jur. & priv. vid. memb. 3. sect. 18. lit. d. p. 140.* vel mutuis, quæ conjuges sibi invicem debent. *Carpzov. J. F. p. 2. c. 25. def. 15. num. 5.* Unde, si mulier aliquid ex chirurgia vel alia industria opera acquisivit, veluti si obstetricum munere functa sit (quæ scil. curam gerit mulierum signatarum id est, prægnantium. *l. 1. ff. de ventr. insp. de qua vid. l. 9. ff. ad L. Aquil. l. 1. §. 1. & 2. ff. de extraord. cogn. l. 2 ff. de Carb. Edict. quod officium publicum mulieribus contra l. 2. ff. de R. J. est concessum, cum foemineo judicio optime expediatur. Mart. Benckendorff. ad d. l. 2. fall. 2. m. 1. p. 2. art. pag. 106.) vel per artem*

sericam aliquid lucrificerit, hocque postea marito dedit, idem, *uti diximus*, tribuimus privilegium, ut scil. in bonis mariti ratione horum bonorum, tanquam paraphernalium, juxta tacitæ hypothecæ habeat: Jure enim communi, quicquid uxor operis suis, artificialibus scil. acquirit, id sibi retinet. Garz. *de Acquisit. Conjug.* n. 72.

XLII.

*Quid in
reb. tem-
pore nun-
dinarum
vel disces-
sus mulie-
ribus do-
natis ob-
tineat.*

Hic quærere lubet, quid juris mulieres habeant in bonis, ipsis a convictoribus vel aliis hospitibus tempore vel nundinarum, zum *Jahrmärkte* / vel diei natalitii am *Geburts-Tage* / vel discessus zum *Valet* / donatis? Item in illis, quæ uxoribus tempore puerperii in *Rindbette* / oder in *die Wochen* / uti quorundam locorum consuetudinem vidi, donatæ sunt? Hic idem respondemus, quod supra *l. b. 39.* ad intentionem scil. donantium respiciendum esse: qui cum in nostris propositis quæstionibus æque marito, ac mulieri donare voluerint, idcirco iterum dicimus, hæc bona inter illos esse communia, ac propterea dividenda: Etenim priori in quæstione mulieri dono offeruntur respectu administrationis rerum familiarium, quia autem hæc administratio pertinet ad operas œconomicas, quas marito præstare tenetur. *arg. l. 48. ff. de oper. libert.* ideoque donantes ad maritum quoque respexisse dicendum est. Munera siquidem uxori intuitu mariti ejusque operarum donata censentur. *arg. aut. b. in donatione C. de sec. nupt.* Joh. Garz. *de conjug. acq.* n. 2. add. Dn. Carpzov. *J. F. p. 3. t. 25. def. 14. n. 4.* ubi sententiam Dnn. Scab. hisce refert formal. *Es wird aber der Wittben / wofern sie zu ihrem einbringen kiesen / alles dasjenige / so sie an baarem Geld etc. ihr auch zur Dankbarkeit in Erwägung und Ansehung*

hung ihres Mannes geleisteten Dienste und Mühsal-
 tung geschenkt worden / billich entrichtet und ausgeantwor-
 tet / **B. N. W.** Similiter se res habet in quaestione po-
 steriori: dona n. puerperæ offeruntur in signum benevo-
 lentiaæ atque lætitiæ ob partum recenter natum, & eo ipso
 etiam ad maritum respiciunt, adeoque utrique conju-
 gum, secundum mentem donantium donatum censetur.
 Ex quibus jam sua sponte sequitur, quo jure uxores ratio-
 ne horum bonorum gaudeant: Nimirum quia illorum
 dimidia pars mulierum fit propria, & bonis illarum annu-
 meratur paraphernalibus, si scil. maritis dederint, conse-
 quenter etiam respectu dimidiæ partis in bonis mariti jus
 tacitæ hypothecæ habent. Nec aliud dicendum puto, *Quid in*
 ratione rerum, quas maritus uxori die nativitatis Christi *rebus*
 donat, was der Mann der Brauen zum heiligen Christ oder *die nati-*
 Neuen Jahr schencket: cum hanc donationem universæ *vitæ*
 Germaniæ observantia approbet, teste Ben. Carpz. *Christi do-*
natis. *J. F. p.* 2. c. 13. d. 20. tunc a. hoc in casu, sicut & in præcedentibus,
 idem dicendum puto, si uxor ratione harum rerum dona-
 tarum administrationem marito concesserit: alias n. perti-
 nent non ad res uxoris paraphernales, (in quibus saltem
 hoc jus tacitæ hypothecæ locum habet. *lib. 29. C. de J. dot.*)
 sed receptitias, quas uxor sibi soli reservat, & in quibus
 maritus nullum plane sibi vindicat jus.

XLIII.

Pergimus ad alia mulieribus faventia jura; Et qui- *facilius*
 dem primo, quæ ipsis circa beneficium restitutionis in in- *datur mu-*
 tegrum competunt. Notum enim est, mulieribus jura *lieribus*
 præ aliis succurrere solere. Sebast. Medices. *Tr. de conserv. benefici-*
um restit. *possess. gloss. 2. p. 2. n. 199. & seq.* & licet mulieres regulariter *in integr.*
 ob

ob solum sexum non restituantur, cœteris tamen paribus
facilius restituantur, quam masculi. Andr. Tiraquell. *Tr.*
de Leg. Connub. lib. 1. n. 27. Sfort. Oddus. *Tr. de restitut. in in-*
tegr. p. 1. quæst. 10. art. 6. n. 35. Judices igitur, ut faciles sint in
infringendis mulierum contractibus, quia facilius quam
viri decipiuntur, monet Joach. Wicel. *de contr. mul. §. 7.*
n. 212. vid. Pantschmann. *lib. 2. quæst. 5.* Hinc levio-
que ex metu in integrum restituantur: metus enim ex af-
fectu & qualitate patientis æstimandus est. *l. 3. ff. ex quib.*
caus. mai. in integr. Matth. Wesenb. *ad C. tit. quæ vi met.*
caus. n. 6. natura autem fœminæ timidiores sunt maribus.
Matth. Wesenb. *ad ff. tit. quod met. caus. n. 3.* Andr. Gail.
2. obs. 93. n. 19. Hinc mulier, si vi metuve mariti sui contrahat
vel intercedat, aut semet suaque bona obliget, nihil agit,
ac obligatio ista pro non facta habetur, *per l. 1. §. 21. §. 3.*
ff. quod met. caus. Unde etiam, si probet mariti minas &
verbera præcessisse, ei non nocet, quod emptorem sollici-
tavit, ut secum contraheret, quia credendum est potius
per vim & metum id fecisse, quam animo contrahendi,
uti coram Sabaudia Senatu contigisse testatur Ant. Faber.
in C. lib. 4. tit. 21. def. 23. Hinc etiam quamvis metus reve-
rentialis non sufficiat ad rescindenda sponsalia, *per l. 22. ff.*
de R. N. ibique Hothofr. lit. t. Gail. *d. obs. 93. n. 22.* attamen,
annon audienda sit filia, quæ queritur se nimia erga pa-
trem reverentia inductam sponalibus consensisse, jam
autem quia animus abhorret, non posse consentire futuris
nuptiis, prudentiæ Judicis committendum recte putat
Henric. Brouvver. *de Jur. Connub. lib. 1. cap. 17. num. 16.* in-
primis, si ex tenellæ virginis juniori ætate imbecilli cor-
poris

poris aspectu, iudiciiue infirmitate; patris ex aduerso omnibus nota austeritate & impotenti animo, forte appareat, filiam nimia reverentia ita se subiecisse patri, ut repugnante animo, verbis tantum nuprias promiserit. *arg. l. 1. §. 5. & 6. ff. quar. rer. act. non detur. Brouv. d. l.*

XLIV.

Melior deinde etiam est conditio mulierum, quam masculorum, in eo, quod in quibusdam casibus ipsis jus *Licet mulieribus quibusdam in casibus jus ignorare.* ignorare permissum sit. *l. 9. ff. l. fin. C. de Jur. & fact. ign.* Hinc mulieres tum demum incesti poenam incurrunt, si incestum jure Gent. prohibitum admiserint: nam si sola juris nostri observatio interveniet, ab incesti crimine excusantur. *l. 38. §. 2. ff. ad L. Jul. de adulter.* Magnif. Dn. D. Christoph. Phil. Richter / *p. 1. dec. 1. n. 25. in fin.* Johan. Harpprecht. *ad §. 1. J. de Nupt. n. 16.* Et neque in SCtum Turpillian. incidunt, si desistant ab accusatione invalida. *l. 1. §. 10. ff. ad SCt. Turpill.* neque legata amittunt ob juris ignorantiam, si sibi aliquid adscripserint. *l. 15. §. 5. ff. ad L. Cornel. de fals.* unde etiam, licet domus vel fundus illius, qui in eo monetam adulterinam per incuriam & negligentiam formari passus est, fisco vindicetur. *l. 1. C. de fals. mon. arg. iii. Const. Carolin.* mulieres tamen, licet falsam monetam in suis fundis per negligentiam cudi patiantur, eos tamen non admittunt. *d. l. 1. C. de fals. mon.* Dn. Richter / *d. dec. 1. n. 30. ubi n. seq.* docet exinde etiam quosdam Dd. inferre, quod licet nemini rem suam propria auctoritate, quamvis errore ducto, occupare liceat, quin poenam *l. 7. C. und. vi* incurrat, mulieres tamen, quæ sibi licere putantes id faciant, a poena excusentur. plures casus, in quibus mulieribus jus ignorare permissum est, vid. in *l. 1. §. fin.*

fin. ff. de edend. l. 2. §. fin. ff. de jur. fisc. l. 22. §. 2. ff. sol. matr. l. 23. ff. ad SCt. Vellej. l. 8. §. 2. ff. qui satisd. cog.

XLV.

*privileg.
ratione*

*donat. er-
ga liberos. revoc. donat.*

Privilegiatae etiam sunt mulieres ratione donationis. Possunt enim liberis suis omnibus indistincte, res tam mobiles quam immobiles, efficaciter donare. *l. 3. C. de ga liberos. revoc. donat.* quod tamen secus est in maritis, qui, si filiis suis in familiae sacris adhuc constitutis aliquid donaverint, regulariter donatio ipso jure nulla est. *l. 11. C. de donat. l. 25. C. de donat. int. vir. & ux. l. 1. 13. C. de colla. Matth. Wesenb. ad ff. tit. de donat. n. 4. Andr. Gail. 2. obs. 38. n. 1. & seqq.* pater enim & filius pro una eademque reputantur persona. *l. fin. C. de imp. & aliar. subst. §. 4. l. de inut. stipul.* Hinc si pater filiofam. donat per promissionem, ideo donatio nulla est, quia pater sui ipsius esset debitor, quod tamen esse non potest: inter patrem enim & filium nulla subsistit efficax obligatio. *l. 50. ff. ad SCt. Treb. l. 31. §. 2. ff. de donat. Ant. Faber. de Error. pragm. dec. 41. err. 2. & 3. & ex eo Carpzov. J. F. p. 2. c. 12. d. 22. n. 3.* si vero per traditionem, ideo inutilis atque manca est, quia pater sibi ipsi donaret: nam quicquid filius a patre, vel ex rebus ipsius acquirit, id cedit peculio profectitio, & conseq. patri, quia hoc pleno jure patri acquiritur. *§. 1. l. per quas person. cuiq. acqu. l. 79. ff. de acquir. vel omitt. hered. l. 10. ff. de A. R. D. vid. Dn. D. Georg. Ad. Strub. Ex. 40. tb. 17.* quia a. hæ prædictæ rationes in sexu foemineo cessant, merito ipsis liberis suis hanc donandi potestatem attribuimus. *arg. l. 32. ff. ad L. Aquil. l. 6. §. 2 ff. de jur. patron.* Imo hoc jus mulierum singulare fulget textu expresso in Nov. 117. c. 1. ubi Imperat ita scribit: *sancimus igitur licentiam esse matri & avia,*
ali-

aliisq. parentibus &c. filio vel filia &c. donare. Putat quidam Joh. Vaudus *l. 8. quest. iur. c. 4. in fin.* per *d. Nov.* etiam Parentibus sexus masculini hanc donandi facultatem concessam esse; Verum contra mentem Imperatoris: non enim verbum, parentibus, ibi simpliciter captandum, & secundum *l. 51. ff. de V. S. l. 10. §. 5. de in jus voc.* intelligendum, sed potius ex antecedentibus & consequentibus interpretandum est de parentibus foeminini generis: loquitur enim textus de filiofam. a matre aut extraneo, non vero a patre, herede instituto. Deinde confirmatur hæc interpretatio doctrinalis per vulgatum illud *Dd.* Lex posterior generalis non abrogat legem priorem specialem: specialiter siquidem in *l. 11. C. de donat. l. 25. C. de donat. int. vir. & ux.* constitutum est, quod pater filiofam. donare nequeat, non ergo tacite & generaliter has leges Imperatorem abrogare voluisse, præsumendum est. *Henr. Bocer. Tr. de donat. c. 3. num. 5.* quemque refert & sequitur *Carpzov. d. p. 2. c. 12. def. 23.*

XLVI.

Non immerito insuper mulieres gloriari possunt ratione beneficii alimentorum, quo gaudent in iis tam præstandis, quam repetendis. Mulieres enim tum demum liberos suos alere tenentur, si pater sit inops, aut mortuus, aut liberi alias non habeant, unde vitam vivere possint. *l. 5. §. 2. & 4. l. 8. ff. de agnosc. & al. lib. aut b. si pater C. de divort.* Matth. Wesenb. *ad ff. tit. de agnosc. & al. n. 4.* Bened. Carpz. *J. F. p. 2. c. 10. def. 19. & 21. n. 5.* Magnif. Dn. D. Strube/*Exerc. 30. tb. 75.* Imo, si quid patre divite superstitie hoc nomine præstiterit, actione negot. gestor. repetere potest. *d.*

K

l. 5.

§. 11.

Privileg.]

de non

alendis

liberis.]

l. 5. §. 14. ff. de agnosc. & al. lib. & nec defendere vellem
 sententiam Didac. Covarruv. in epit. sponsal. p. 2. cap. 8. §. 6.
 n. 13. Matth. Coler. p. 3. dec. 176. n. 9. Johan. Nevizan. sylv.
 nupt. n. 26. p. 335. aliorumque statuentium, matrem ad
 alimentorum subministrationem per triennium obstri-
 ctam esse, l. 9. C. de patr. potest. Hanc enim legem de ali-
 mentis lactis intelligendam, recte docet Ben. Carpz. J. F. p.
 4. c. 27. def. 6. n. 4. in Pract. Cr. p. 2. q. 68. & in Tr. Jur. fæm.
 sing. dec. ult. pos. 8. num. 15. quia infantes quondam ante tri-
 ennium non solebant mamma depelli, ut loquitur Go-
 thofr. ad d. l. 9. lit. n. Si tamen mater aliquid alimentorum
 nomine expenderit, ab ipso marito repetere potest. vid.
 Henric. Neuenhahn / de Jur. & priv. vid. sect. 21. p. 170. non
 autem a liberis eorumve heredibus: intuitu etiam pietatis,
 & ex affectione materna hoc fecisse præsumitur. l. 11. C. de
 N. G. quæ tamen præsumptio pietatis fallit (1.) si mater
 statim in principio protestata sit, se non donandi, sed repe-
 tendi animo filium alere. l. 34. ff. de N. G. Reinh. Bachov.
 ad Tr. v. 1. d. 10. th. 3. lit. b. ad fin. (2) si mater librum ra-
 tionum confecerit: eo ipso enim animum declarat, quod
 velit repetere. d. l. 34. ad fin. quia non verbis solum, sed
 ipso facto etiam voluntas declaratur. Andr. Tiraq. de no-
 bilit. cap. 6. n. 9. vers. ex quo notat. Bened. Carpz. d. c. 10.
 def. 22. & seq. (3.) si bona ac negotia liberorum admini-
 straverit, & fructus perceperit: tunc enim de fructibus,
 non de substantia sua, per fortiores præsumptionem ali-
 menta suppeditasse creditur. laud. Carpzov. Tr. de Jur.
 fæm. dec. 2. pos. 7. num. 24. Hisce igitur modis eliditur præ-
 dicta affectionis maternæ præsumptio add. Dn. D. Strub.
 Ex. 7. tb. 54. Hinc (quod obiter notand.) patet, quod, si
 ma-

mater filio propria bona non habenti. vid. Dn. Carpzov. *J. F. p. 3. c. 11. def. 19.* simpliciter sumptus studiorum causa, vel ad consequendum titulum Doctoratus, Notarii, Magistri, vel ad emendos libros præstiterit, illos ab eo repetere non valeat. *arg. d. l. 11. C. de N. G.* imo hos sumtus nec conferre filius teneatur. *l. 1. §. 16. ff. de collat. l. 50. ff. famil. erisc. arg. d. l. 11.* Magnif. Dn. D. Christoph. Phil. Richter. *ad autb. Habita. C. ne fil. pro patr. disp. 5. p. 86. n. 7.* Nobiliss. Dn. Præses in elegant. *Tract. de privilegiis Studiosor. cap. 7. n. 9.* Conrad. Olemann. *ad Hub. Giph. de antinom. Jur. Civ. disp. 1. n. 36. & seq.* Bened. Carpzov. *d. c. 11. def. 17.* ubi tria addit præjudicia, quorum ultimum ita conceptum: *p. p. Diejenigen Unkosten aber / so aufs Studiren gewendet worden / möget ihr in gemeine Erbschafft zu conferiren / beständiger Weise nicht angehalten werden / W. R. W.* adeo, ut nihil intersit, licet mater hos sumptus uni ex filiis ex communibus bonis post mortem patris subministraverit, docente Matth. Berlich. *decis. 8. num. 3.* & ex eo Magnif. Dn. D. Strub. *Ex. 37. tb. 29.* Limitat quidem hoc Dn. Carpz. *d. c. 11. def. 20.* nisi mater vel alius, qui sumptus suppeditat, eos in libello peculiari consignaverit, cui tamen optimis rationibus dicam scribit Magnific. Dn. D. Christ. Philip. Richter. *in d. elegantiss. Tr. ad autb. Habita. d. p. 86.* quem sequitur Magnif. Dn. D. Strub. *d. l.*

XLVII.

Superbire quoque possunt mulieres ob privilegium ratione tutelæ liberorum concessum. Singulari enim favore mater 25. annis major & Avia ad tutelam liberorum ex Nov. dispositione admituntur. *Nov. 118. c. 5. & exinde desumpta Autb. Matri & Avia. C. quando mul. tut. off. vocatur*

tur alias a Dd. tutela materna, legitima & quidem extraordinaria seu irregularis; It. singularis & anomala. Benckendorff. *ad l. 2. ff. de R. J. p. 967.* Legitima dicitur, non quod cœteræ essent illegitimæ, sed κατ' ἐξοχήν, quia immediate ex lege descendit, nec factum hominis desiderat: ex lege dico, & quidem ab Imper. Justiniano demum lata, quæ est *d. Nov. 118. c. 5.* Reinh. Bachov. *ad Tr. v. 2. d. 8. th. 3. lit. e.* Huic quidem resistere videtur. *l. 6. ibi: si ea legitima liberorum tutela suscepta &c. C. ad SCt. Tertull.* ex qua apparet, hanc tutelam etiam ante legem Justiniani, & sic de Jure Cod. fuisse legitimam; Verum si *d. l. 6.* secundum analogiam Juris explicamus, aliud omnino dicendum erit: Jure enim Digestorum matri tutela non immediate ex sola lege defertur, sed illam specialiter a Principe impetrare debet *l. fin. ff. de tutel.* quod Jure Cod. non mutatum. *l. 2. C. quand. mul. tut. off.* Ubi in princ. dicitur: *mætres, quæ amissis viris &c. tutelam postulaut.* & in med. *ut mulier, si ætate major, tunc demum petenda tutela ius habeat &c.* ex quibus patet, quod jure quoque Cod. hæc tutela sit dativa, non vero legitima: nam si matri immediate a lege permetteretur, superflue peteret a Principe. arg. *l. un. C. de thesaur.* Respondeo ergo ad *d. l. 6.* quod ibi vocab. *legitima*, intelligendum sit non ratione causæ Efficientis, sed ratione modi constituendi tutelam, quatenus scil. opponitur tutelæ non testamentariæ, sed illegitimæ, quæ nempe non secundum modum in *d. l. 2.* expressum, est suscepta, quam interpretationem doctrinalem confirmat. *l. 6. C. in quib. caus. pign. tac. const.* ubi eodem modo hoc vocab. explicatur, quæque lex cum *d. l. 6. C. ad SCt. Tertull.* ejusdem authoris refert nomen. Maximo autem privi-

privilegio mater & avia in hac gaudent tutela (i.) propter
 jus prælationis: aliis enim tutoribus, legitimis & dativis,
 licet magis idoneis, præferuntur. *d. N. 118. c. 5. & d. autb. non*
 tamen testamentariis, quos scil. pater testamento consti-
 tuit, nam voluntatem & electionem defuncti Imperator
 ob libertatem ultimarum voluntatum matri præferri vo-
 luit. *de autb. matri & avia C. quand. mul. tut. Ben. Carpzov. Ex-*
J. F. p. 2. c. 11. def. 11. in fin. Diximus matrem præferri legiti-
 mis, quod intellectum volumus de tutoribus legitimis col-
 lateralibus, non vero ascendentibus. *per d. Nov. c. 5. ibi: hoc*
enim servantes, omnibus a laicre cognatis proponuntur. Ma-
 gnif. Dn. D. Strub. *Ex. 31. lb. 26.* ex quo textu apparet, Im-
 peratorem nostrum Jus Codicis, quo omnes legitimi, tam
 in linea recta quam collaterali, matri aviaq; præferuntur.
l. 2. l. 3. C. qu. mul. tut. off. non in totum mutare voluisse, quia
 hanc Novell. constitut. expresse restringit ad legitimos a
 latere junctos; ex quo sequitur, quod jus Codicis quoad
 ascendentes in suo maneat vigore. Et quamvis *in d. c. 5.*
& d. autb. exprimatur particula, solis; hæc tamen nihil
 in contrarium facit: dictiones enim taxativæ casus simi-
 les, vel similem aut majorem rationem habentes non ex-
 cludunt, *per text. in clem. ex vi de paradiso. vers. cum a. de*
V. S. arg. l. 1. §. ff. si mens. fals. l. 12. C. de præd. min. l. 1. §. 2.
ff. si is, qui test. lib. Joh. Rudinger. *observ. 13. cent. 1. n. 2.* Dn.
 D. Richter. *Tr. de adverb. signific. adv. 21. solum lit. S.* At in
 ascendentes major militat ratio, quam in testamen-
 tariis: major enim præsumptio affectionis est in avo pa-
 terno, quam in tutoribus testamentariis Reinh. Bachov.
ad Tr. v. 2. d. 8. lb. 3. lit. d. ubi etiam ad Bartoli, Baldi, alio-
 rumque Dd. *in d. autb.* rationem a successione desum-

i.
*Præfertur
 mater in
 hac tutel.
 omnibus
 aliis tuto-
 ribus. Ex-
 ceptis te-
 stamenta-
 riis.*

ptam, eleganter respondet. consentit Bened. Carpzov, *d. cap. 11. def. 13.* cuius tamen subjectæ rationes alio plane tendunt, & ad eum casum faciunt, pupillus in patris sui mortui potestate fuerit, de hoc tamen dubitare frustra- neum esset. Matri autem aviæque ita concessa libero- rum tutela, ut ab ea nec patris nuda prohibitione exclu- di possint. Hier. Treutl. *v. 2. d. 8. tb. 3. lit. a.* Wilhelm. Lud- wel. *Exerc. 3. tb. 4. lit. d.* nam in *d. Nov. 118. c. 5.* copulati- ve requiritur: & patris voluntas & eiusdem electio: quan- docunque autem duo copulative requiruntur, non suffi- cit unum tantum intervenire. *l. 5. ff. de condit. instit. l. 5. ff. de C. & demonstr.* Dn. D. Richter / *laud. tract. lit. c. adv. copulative 46.* Deinde principiis juris repugnaret, si hoc beneficium matri ipso jure quæsitum, a marito nuda pro- hibitione auferri posset. *l. 11. ff. d. R. 7.* Carpzov. *de jur. fæ- min. dec. 2. pos. 1. n. 20. & seq. ad d.* Bachov. alias dissent. *d. th. 3. lit. a. vers. an maritus testam. ubi in fin. ita scribit: Pla- ne si evidentia rei matri patrocinetur, eam admitti posse con- cefferim haud invitus.* Plurimum (2) privilegii habent

In matris
est arbi-
trio, an
tutelam
suscipere
velit.

mater & Avia ratione arbitrii: in illarum enim stat arbi- trio, an hanc tutelam suscipere velint, nec ne *Nov. 94. c. 1. & d. Nov. 118. cap. 5. vers. bis enim solis.* Henr. Rosenthal. *synops. jur. feud. cap. 12. concl. 10. num. 23.* Paul. Christianæ. *decis. Belg. 195. n. 4.* Ludvv. *d. l. Joh. Schneidevv. ad pr. 1. qui test. tut. dar. n. 10.* unde a Dd. vocatur voluntaria, per *l. 1. C. qu. mul. tut. off.* Item permissiva. Ant. Faber. *in C. lib. 5. tit. 21. def. 1. num. 4.* quod tamen secus est in reliquis tutoribus, qui regulariter etiam invitati ad tutelæ administrationem, tanquam munus publicum. *pr. 1. de excus. tut. l. 2. §. 2. ff. qui pet. tut.* Vid. Arn. Vinn. *ibid.* compelluntur. *l. fin. pr. C. de ad-*

admin. tut. Præterea (3.) maximam singularitatem hoc 3.
 tutelæ privilegium habet in eo, quod matri concedatur, *Nihil ob-*
 etiam si liberorum suorum creditrix vel debitorum existat *est, etiam*
d. N. 94. pr. & cap. 1. Joach. Wibel. d. Tr. c. 3. §. 5. n. 11. p. 85. in *si mater*
 quo iterum maxime discrepat ab aliis: ob hanc enim qua- *debitrix*
 litatem regulariter alias nemo ad tutelam admittitur. *Nov. trix sit.*
62. c. 4. & §. Auth. minoris debitor. C. qui dar. tut. vel cur.
Carpzov. d. c. 11. def. 17. Ludvvel. d. Ex. 3. tb. 6. lit. d. Requi-
 ritur tamen, si mater vel avia hanc tutelam suscipere ve-
 lit, ut (1.) futuris renunciaret nuptiis, *d. Nov. 118. c. 5. quod Debet ta-*
 olim mediante juramento fieri necessum erat. *l. 2. C. quand. men 1. fu-*
mul. off. tut. sed a Justin. remissum. Nov. 94. c. 2. autb. sa- *turis nu-*
cramentum. C. d. t. Dixi nuptiis futuris non secundis: *prius re-*
 nam quomodo mater naturalis secundis potest renuncia- *nunciare.*
 re nuptiis, cum nondum primas habuerit? quæ tamen
 etiam liberorum suorum naturalium tutrix esse potest. *l.*
5. C. d. t. atque nuptiis primis renunciare debet. *Nov. 22.*
cap. 40. ad fin. Etenim hæc renunciatio non in odium se-
 cundarum nuptiarum, sed potius in favorem liberorum
 requiritur: nam illa non impedit facultatem matrimonii
 contrahendi, sed hoc tantum operatur, ut mater post-
 modum ab hac tutela repellatur. Vid. Dn. Wolffg. A-
 dam Lauterbach. *in disput. de Tutor. Honorar. tb. 16. (2.) 2. SCto*
SCto Vellej. & quidem inter gesta, uti dicitur in d. Nov. 118. Vellej.
c. 5. id est, coram actis Judicii. Bened. Carpzov. d. c. 11. def.
14. n. 5. Conf. Martin. Benekendorff. ad l. 2. ff. de R. J. p. 962.
& aliquot seqq. non tamen mater ab hujus tutelæ recupe-
 ratione excludi potest, si quasi nuptura eam deposuerit,
 postea autem non nupserit Joach. Myns. *cent. 3. observ. 83.*
 Joh. Harpprecht. *ad pr. l. qui test. tut. dar. n. 16.* quamvis
 spon-

sponsalia celebraverit: nuptiis enim non contractis de-
 mum ab ea depellitur. *aut sacramentum. C. quand. mul.*
tut. off. Nov. 94. c. 2. Wilh. Ludvv. de exe 3. tb. 4. lit. d.
Ben. Carpzov. sæpe laud. Tr. de Jur. fœmin. dec. 2. pos. 1. n. 42.
 Notandum autem est, legem deferre hanc tutelam matri
 & aviæ secundum ordinem, ita ut primo matri, tanquam
 gradu proximæ, & postmodum aviæ, & propter generali-
 tatem textus, tam maternæ quam paternæ deferatur. *d.*
auth. Matri C. d. t. utraque autem post fatum matris con-
 currente, neutra præfertur, sed pariter ad tutelæ admini-
 strationem admittendæ sunt. *arg. l. 9. ff. de leg. tut. & d.*
Nov. 118. c. 5. junct. cap. 2. Matris vero appellatio hic stri-
 cte & proprie accipitur, nec comprehendit novercam, a-
 mitam, materteram, vel similes personas, quæ etiam qui-
 dem matris nomine veniunt, sed improprie. §. 7. *l. de nupt.*
l. 39. ff. de R. N. neque sub appellatione aviæ continetur pro-
 avia. *arg. d. Nov. c. 5.*

XLVIII.

*Privileg.
 successio-
 nis.*

Neque otiosus fuit Imper. noster circa partes mu-
 lierum ratione successionis. In conjugum quidem suc-
 cessione ante omnia ponderanda sunt pacta dotalia, vel
 testamenta inter illos confecta; his vero deficientibus pri-
 marium sibi vindicat locum consuetudo aut statuta loci.
 Etsi neque pacta dotalia, neque consuetudo aut statuta
 loci aliquid singulare de hac successione disponant, Ali-
 lum est Nov. constitut. Justinianeæ. Hieron. Treutl. v. 2.
d. 16. tb. 6. lit. b. Ben. Carpz. J. F. p. 3. c. 20. def. 1. Dn. Struv. Ex.
38. tb. 39. Favorabiliter autem Imp. in Nov. 53. c. 6. pr. ita
 inquit: *videmus quosdam cobarentes mulieribus indotatis,*
deinde morientes, & filios quidem ex lege vocatos ad pater-

nam hereditatem, mulieres autem licet decies millies in statu legitima conjugis manserint, attamen eo quod non sit facta neque dos neque antenuptialis donatio, nihil habere valentes, sed in novissima viventes inopia, &c. Voluit nimir. Justin. sexui foemineo & hoc quoque casu succurrere, ut si quis per affectum solum & sine dotalibus acceperit uxorem & usque ad mortem cum ea vivens, præmoriatur locuples, *Uxor in-* uxor vero laboret inopia, tunc uxor tribus vel pauciori- *ops ad* bus liberis, sive ex ea, sive ex alio matrimonio natis, exi- *quartam* stentibus, ad quartam totius hereditatis admittatur; qua- *heredita-* tuor vero vel pluribus liberis viventibus, ad partem viri- *tis partem* lem, id est, quantam quisque liberorum accipit; ita tamen, *admitti* ut ejusdem matrimonii liberis proprietatem suæ partis *debet.* servet, illaque utatur saltem jure ususfructus; his vero non extantibus, vel si nullos habuerit, & concurrat saltem cum ascendentibus vel collateralibus, potietur etiam dominio. *Nov. 117. cap. 5. & ex hac desumpta auth. præterea.* C. und. vir. & ux. Joh. Schneidevv. ad pr. 3. de ber. quæ ab *int. def. sub. rubr. de success. int. vir. & ux. n. 14. ibique.* Joh. Harpprecht. n. 480. Matth. Wessenb. ad ff. tit. und. vir. & ux. 7. 3. Dn. D. Georg. Adam Strub / d. Ex. 38. tb. 38. Ben. Carpzov. d. c. 20. def. 15. Abrogatum quidem hoc esse per *Nov. Leonis. 106. notat Gothofr. ad d. Nov. 117. c. 5. ubi uxori hujus portionis dominium adjudicatur, deque illo, ut pro lubitu statuatur, conceditur, modo liberis salvam retineat falcidiam; Verum dubito, an d. Nov. 117. c. 5. per d. Nov. Leon. 106. derogatum sit.* Novellæ enim Leonis mo- *An Nov. Leon. ad* ribus nostris ad causarum decisionem nihil habent au- *causar.* thoritatis. Cujac. 17. obs. 31. quin ne Leonis quidem ætate *decisionem* unquam obtinuisse videtur, notat ipse Gothofr. *ad Nov. Leon. alleg. poss.*

Leon. proœm. lit. b. & quatenus hæ Novell. in æquitate & ratione fundantur, eatenus multum illis tribuitur, sanctioni tamen nihil. *Christ. Besold. dissert. de libr. jur. civ. c. 9.* *Contr. Rittershus. ad Nov. in proœm. c. 2. n. 26.* Cur autem Imp. uxoribus tantum paupertate pressis subvenire voluerit, ejus duplicem affert rationem in *Nov. 53. c. 6. §. 2.* quarum primam hisce exprimit verbis: *nam si aliunde forsan habeat &c. non erit iustum gravare filios per successionem; & alteram in d. §. ut &c. & inopia conjugis per divitias salvetur alterius.* Nam magna etiam afficeretur injuria maritus locuples, si post mortem ejus oporteret uxorem mendicare. *Carpzov. de Jur. fœm. decad. 8. pos. 4. n. 11.* Quicquid autem uxori a marito per legatum relinquitur, illud in hanc quartam imputare debet. *d. autb. præterea. C. und. vir & ux.* cujus rationem vide sis apud *Reinh. Bachov. ad Tr. v. 2. d. 16. tb. 6. tit. d. vers. imo amplius.* non tamen maritus uxori inopi hanc portionem ultima voluntate auferre vel minuere potest. *Andr. Gail. 2. obs. 119.* *Math. Wesemb. d. l. ad fin.* ubi hoc commun. receptum esse asserit *Bachov. d. lit. d. in princ.* *Magnif. Dn. D. Struv. d. tb. 38.* aut in fraudem illius aliquid alienare. laudat. *Dn. Struv. d. l.* An vero uxor modicam habens dotem, non tamen ad alimentationem sui sufficientem, hanc portionem petere possit, dubitare forsan licet, quia Imp. hoc beneficium concessit eo tantum in casu, ubi matrimonium indotatum. *d. autb. Præterea.* Verum ex mente Imperat. omnino affirmandum erit: nam in *d. autb. & d. Nov. 53. c. 6. §. 2.* non titulus dotis, sed qualitas ejus & sufficientia consideratur. *Ant. Perez. in C. tit. und. vir. & ux. n. 4.* *Bened. Carpz. d. dec. 8. p. 4. n. 17.*

An uxor
modicam
habens
dotem ad
quartam
admitta-
tur.

Elegans insuper privilegium habent mulieres ab Imper. Constantino in *l. un. C. quand. Imp. int. pup. vid. vel al. mis. person.* ubi illius, quod pupillis, aliisque miserabilibus personis indulgit, viduas quoque participes fecit. Concessit nimir. ibi viduis duplex privilegium: primo, ut citatæ ad curiam principis possint ob sumtus & alias molestias atque vexationes eam cognitionem deprecari ac declinare; secundo, ut adversarios suos convenientes, possint statim in prima instantia, omisso iudice inferiori, auditorium sive curiam Principis adire Matth. Wesenb. in *C. d. t.* Erasmi. Ungepaur. in *comm. ad lib. 2. Decretal. tit. 2. n. 32.* Georg. Frantzk. in *comm. ad ff. tit. de Judic. n. 60.* Conf. Henr. Nemenhan/ de *Jur. & priv. viduit. sect. 5. p. 99.* quod posterius privilegium certe multas præscindit expensas alias ob litium diuturnitatem erogandas. Et æquissime viduis hoc privilegium concessum, cum sint personæ miserabiles, & in SS. scriptura Principium fidei solícite commendatæ. Erasmi. Ungep. *d. l.* Docent quidem Andr. Gail. *1. obs. 1. n. 40.* Tobias Paurmeist. *2. de iurisdic. 4. n. 97. & 99. c. 8. n. 92.* Herm. Vultej. *ad d. t. C. quand. Imper. int. n. 20.* hodie in Camera viduis aliisque personis miserabilibus non decerni processus intermedio iudice omisso, nisi in casu denegatæ & protractæ iustitiæ: quia hodie per pactum speciale ipsi Principes & Status Imperii de harum causis cognoscunt. add. Georg. Obrecht de *iurisdic. lib. 2. c. 18.* Hillig. ad Donell. *lib. 17. c. 20. lit. D.* Veruntamen ad Statuum & Principum Imperii summa Tribunalia eas adhuc immediate confugere posse, attestatur practicarum rerum scientissimus, Benedict.

Privilegiū

l. un C.

quand.

Imper. in

ter pupill.

Et c.

Carpzov. *lib. 2. Resp. Elect. 19.* Et hoc privilegium, si personæ illustres inter se litigent, vel quando vidua privata aliquam ex personis beneficio Austregarum gauden-
tibus convenire intendat, excludere beneficium Austre-
garum tradit. Georg. Schubhard, *de Austreg. Imper. cap. 9. p. 1. n. 11. & seqq.* ubi addit, ita causam Margarethæ de Schönburg matris viduæ contra Ditericum filium reje-
ctis exceptionibus Austregarum in Camera acceptatam
fuisse, *Mens. Jan. Anno 83.* add. laudat Carpzov. *d. resp. 19. n. 27. & seqq.* Expressum autem est in *d. l. un. C. quand. imp. & c.* verbum *viduæ*, quod, quia in jure varie accipitur,
And. l. un. extendatur ad virgines? dubitandi ansam præbuit: utrum virgines quoque hoc primæ instantiæ beneficio gaudeant? Ex Labeone refert quidem J. Crus Javolenus, non solum eam dici viduam, quæ aliquando nupta fuisset sed & eam quoque, quæ vi-
rum nondum habuisset, in *l. 242. §. 3. ff. de V. S. & genera- liter pro qualibet muliere non impubere vacante accipi*, docet Joh. Rebhan. *in Hodeg. Jur. cl. 2. clim. 2. parall. ult. p. 879.* add. Joh. Nevizan. *sylv. nupt. lib. 6. n. 30. p. 857.* Et ita generaliter sumi in *d. l. un.* statuunt Jul. Pacius *in Anal. Cod. ad d. tit. ibiq.* Bartol. *n. 5.* Hillig. *in Donell. d. l. p. 17. c. 20. lit. b.* alique plurimi; Verum vix ac ne vix quidem existimamus, Imper. in *d. l. un.* viduam in generaliiori hoc significato accepisse: Voluit enim tantum personis for-
tunæ injuria miserabilibus, quidus viduas æquiparavit, succurrere; Notum autem est, viduam proprie & specia-
liter vocari illam, quæ marito est spoliata (vidua enim di-
citur a Viro, aut potius a ve & iduo, id est, morte a marito separata. Christian Becman. *de Orig. Lat. Ling. verb. Idus p. 543.*) §. 4. *l. de publ. jud. l. 22. ff. de ann. legat. l. 6. §. 1. ff. ad L. Jul.*

L. Jul. de adult. Andr. Gail. *d. obs. 1. n. 24.* multisque hominum injuriis exposita. Bened. Carpzov. *de Jur. fœm. dec. 9. p. 6. n. 27.* Vix itaque ad virgines *d. l. un.* extendi poterit: neque loquitur JCtus in *ind. l. 242. §. 3.* tam de nominis viduæ proprietate, quam ejus interpretatione seu notatione laud. Carpz. *d. l. n. 26.* Meretrices quoque, quamvis sint personæ miserabiles, ac propterea meretricem ad pudicitiam convertentem & ducentem, rem DEO gratam facere dicatur, secund. *c. fin. § pen. 32. q. 1.* Conf. Dn. Carpz. *l. 4. Respons. 99.* Erasm. Ungesp. *Ex. Just. 3. quest. 9. in Neg. Petr. Heig. p. 1. quest. 21. n. 16.* Imper. tamen eas ab hoc privilegio voluisse exclusas, putamus cum Georg. Schubhard. *d. c. 9. n. 17.* Carpzov. *d. pos. 6. ad fin.* non enim luxuriantibus, sed caste viventibus beneficium datur. *Nov. 18. c. 5. fere in fin.* Notand. tandem est, quod ratione viduarum hic nihil intersit, sive pauperes sint sive divites. Henr. Newenhan. *d. sect. 5. p. 100.* generaliter enim & indistincte loquitur *d. l. un.* Dn. Johann. Georg. Nicolai. *in Process. Judic. c. 28. n. 2.* & causa movens Imper. Constant. fuit conditio viduitatis, non divitiæ. Gail. *d. l. n. 40.* utut enim, inquit Carpzov. *d. pos. 6. n. 30.* satis est alimentorum & expensarum viduis divitibus, nihilominus tamen & illæ hominum injuriis expositæ, adeoque commiseratione procul dubio dignæ, ac conseq. privilegio Constantini comprehensæ.

L.

Non minoris pretii cum priore habendum est & illud privilegium, quod mulieribus de non incarcerando est indultum. Ob causas enim civiles & pecuniarias, seu debita nullam mulierem carceri includendam prohibuit

Privileg. de non incarcerando.

Justinianus in N. 134. c. 9. unde desumpta. *Autb. sed hodie. C. de offic. divers. jud. & autb. hodie C. de cust. reor.* Andr. Gail. 2. obs. 90. n. 3. Frid. Pruckmann. ad l. 9. ff. de stat. bom. p. 2. art. 5. Matth. Wesenb. ad ff. tit. de cession. bon. n. 3. in fin. quod Dd. comm. ita interpretantur, ut idem dicendum sit, licet mulier speciali pacto ad carcerem se obligaverit. Matth. Berlich. p. 2. concl. 27. n. 12. Matth. Coler. de process. exec. p. 1. c. 6. n. 109. Ant. Hering. de fidejuss. c. 17. n. 77. Dan. Moller. ad p. 2. c. 21. num. 8. quos refert & sequitur Bened. Carpzov. 3. F. p. 2. c. 21. def. 8. & Joach Wibel. de contr. mul. c. 3. §. 6. n. 49. idque ob periculum pudicitiae, quod subit in loco aliquo solitario constricta. laud. Dd. Limitant quidem hoc privilegium in muliere tutrice, quam ob debitum pupillare incarcerari posse, docent Gail. d. l. n. 4. Boërius decis. 349. n. 11. Joh. Ruding. cent. 5. observ. 54. n. 9. Petr. Peck. de Jur. sistend. c. 5. n. 14. quod tamen forsan de consuetudine, vix autem de Jure Justiniano affirmari poterit, propter d. Nov. 134. c. 9. Sed quamvis hoc privilegio de non incarcerando sint munitae, non tamen eo ipso beneficium cessionis bonorum amittunt: bonis enim cedere possunt tam masculi, quam foeminae. l. 7. C. qui bon. ced. poss. & hac cessio inventa est non solum ob liberationem a carcere. l. 1. l. fin. C. d. t. l. 2. C. de exact. trib. verum etiam, ut post cessionem bona acquisita debitores sibi licet creditotibus adhuc teneantur. vid. Magnif. Dn. D. Strub. Ex. 44. thes. 29. & seq. Wesenb. d. l. n. 6. acquirant. vid. l. 4. l. 6. l. 7. ff. de cess. bon. non tamen mulieres ad carceris inclusionem evitandam bonis cedere tenentur, quia alias privilegium d. Nov. 134. c. 9. ipsis inutile & elusorium redderetur. Reinh. Bachov. ad Tr. v. 2. disp. 24. th. 4. lit. C.

**Habent
etiam mu-
lieres be-
neficium
cessionis
bonor.**

Maxime præterea mulieres sibi gratulari possunt ob participationem dignitatis maritorum. Uxor enim nobilitate & radiis fulget mariti *l. pen. in med. ibi: & sentiat ejus fulgorem. C. de nupt.* illiusque honoris sequela & pars est. Georg. Schönborner. *1. pol. 6. p. 41.* Et mulieres, inquiunt. Impp. honore maritorum erigimus, genere nobilitamus, *in l. 13. C. de dignit.* Maritus itaque Nobilis, si uxorem duxerit plebejam, illam omnium jurium ac privilegiorum, quibus mulieres natura nobilis gaudent, participem reddit. Bened. Carpzov. *J. F. p. 3. c. 37. d. 2.* Conf. Henric. Newenhan. *de iur. & priv. vid. sect. 4. p. 94. & seq.* & denominationem quoque uxor ab officio mariti sortitur. Mart. Benekendorff, *ad l. 2. ff. de R. J. fall. 1. m. 3. p. 2. art. 1. n. 3.* Hinc enim Doctor ducens mulierem plebejam, illam etiam nobilem privilegiisque suis coruscantem reddit, per *d. l. 13. C. de dignit. Nov. 22. c. 36.* Doctores enim non solum nuda appellatione Nobilibus annumerantur, sed & ipsorum reapse gaudent privilegiis. *l. 7. C. de postul. vid. Halbritter. in Orat. de privileg. Dd. p. 333.* Andr. Tiraquell. *de Nobilitat. c. 5. d. c. 8. n. 68.* Jac. Benius. *de Privileg. Jctor. p. 3. priv. 56.* elegant. Joh. Harpprecht. *ad §. ult. J. de Jure person. num. 11. & seqq.* Imo in Recessibus Imperii aliquoties Equitibus Auratis annumerantur, paribusque privilegiis cum illis expresse donantur. Sic in Rec. Imperii zu Augspurg *de Anno 1500. tit.* Von Überflüssigkeit der Kleider dicitur: Die von Adel / so nicht Ritter oder Doctores sind / sollen kein Gold / noch Perlen öffentlich tragen. Dn. Joh. Otto Tabor. *in Armament. Justin. cap. 3. th. 20.* vid. Ord. Camer. *de anno 1555. p. 1. c. 43.* Rec. Imp. zu Eßln. *de Anno*

Privileg.
honoris
marit.

Doctores
sunt nobi-
les.

Anno 1512. S. Item sollen / & Recess. Imp. zu Speyer. de Anno 1570. S. weiter nach dem &c. ad Assessoratum Camerae cum Nobilibus admittuntur, Ord. Camer. p. 1. tit. 47. ibi: cinem Doctor / Licentiaten oder Edelmann 500 fl. possunt etiam insignia Nobilium, Wappen mit offenen Helm / sine speciali Imperatoris permisso assumere; modo non alterius certae familiae sint propria Chassan in Catal. Gl. mun. p. 1. confid. 38. Josias Nolden. de Nobilit. c. 5. n. 38. Dn. Tabor. d. l. th. 12. Magnif. Dn. D. Richter ab autb. habita. C. ne fil. per patr. disp. 5. p. 93. Harpprecht. d. l. n. 62. Confer. Recess. Imper. zu Augspurg. de An. 1548. & Rec. zu Frankfurt. de Anno 1577. ubi ratione habitus Doctoribus, eorum uxoribus liberisque majora Nobilibus sunt concessa privilegia. vid. laudat. Harpprecht. d. l. n. 60. Hinc beneficio quoque de non torquendo gaudent, uti Dd. comm. docent. Henr. Bocer. de quest. & Tort. c. 4. n. 51. & seqq. Wesenb. ad ff. tit. de question. n. 10. Joh. Zang. de quest. & tort. c. 1. n. 72. & seq. Ant. Gomez. var. resol. tom. 3. c. 13. n. 3. Coler. de process. Exec. p. 2. c. 3. n. 176. Bened. Carpzov. Pract. Crim. p. 3. quest. 118. n. 8. & seqq. aliique quos refert & sequitur Joh. Harppr. ad §. ult. J. de Jur. pers. n. 29. Hic occasione hujus materiae quaerere lubet: an etiam Licentiatum eorumque uxoribus eadem cum Doctoribus & eorum uxoribus, libera facultas vestimenta, ornamenta, aureas catenas annulosque gestandi in dd. Recess. Imper. concessa sit? quod de Licentiatum titulatis & solenniter promotis parum habet dubii: Hi enim communi Interpp. voto & consuetudine generali Doctorum gaudent immunitatibus & privilegiis, maxime in favorabilibus. Rutger. Ruland. de Commissar. lib. 1. c. 14. n. fin. Guid. Papae dec. 390. Matth.

An Licentiatum eorumque uxoribus eadem cum Doctoribus & eorum uxoribus, libera facultas vestimenta, ornamenta, aureas catenas annulosque gestandi in dd. Recess. Imper. concessa sit? quod de Licentiatum titulatis & solenniter promotis parum habet dubii: Hi enim communi Interpp. voto & consuetudine generali Doctorum gaudent immunitatibus & privilegiis, maxime in favorabilibus. Rutger. Ruland. de Commissar. lib. 1. c. 14. n. fin. Guid. Papae dec. 390. Matth.

Matth. Stephan. *de Jurisdic. l. 1. p. 2. c. 14. n. 98.* Nolden, *d. c. 5. tb. 27.* Joh. Limnæus *lib. 8. Jur. Publ. c. 8. n. 41. & seqq.* Dn. D. Richter, *de adverb. signif. adv. 16. odiose.* De Licentiatibus vero, quos nonnulli Candidatos vocant, ut videre est apud Dn. J. O Tabor. *tr. de Metat. & Epidem. p. 3. sect. 2. cap. 2. art. 2. tb. 5. p. 201.* qui scil. decenti prævio examine a Collegio J Ctorum licentiam ad Doctorandum impetrant, & insignia tantum aliqua ex causa omittunt atque differunt, dubitare licet per ea, quæ tradit Stephan. *d. l. n. 16.* ubi ita scribit: *Illud ultimo loco de Licentiatibus addendum, quod ad consequendum titulum & gradum Licentiatibus non sufficiat examinatum quem esse & publice disputasse, ad id, ut fruatur omnibus privilegiis Doctoribus competentibus; nisi aliter in Academia quadam receptum sit, & usu conservetur.* add. Walther. *de Stat. & Jur. Doct. c. 20. §. 146. p. 97.* Ritter. *de Honag. c. 5. n. 46.* Verum hos, cum Doctores effici meruerint, licet ipsis insignia, quæ qualitatem potius extrinsecam, quam rei præ se ferunt essentiam, collata non sint, Doctorum tamen immunitatibus & privilegiis gaudere, docet Angelus *in §. quedam 19. f. de act.* quem sequuntur plurimi, allegati ab Anton. Gabriel *in tit. de major. & obed. concl. un.* Bolognet. *in l. cum quid. n. 31. ff. si cert. pet.* Jac. Benius *de priv. J Ctor. p. 2. n. 11. arg. l. pen. ff. de test. mil.* Hinc in Camera quoque pariter cum Doctoribus pro Assessioribus habentur idoneis *p. 1. tit. 3. §. 2. deß. gleichen* Thom. Lanf. *de Academ. p. 73.* Dan. Otto. *de Jur. publ. c. 19. p. 469.* Joh. Ruding. *cent. 1. obs. 60. n. 1. & seq.* Poterunt ergo tales Licentiatibus cum uxoribus liberisque suis, eodem quo Doctores eorumque uxores incedere habitu.

*Capaces
sunt muli-
eres mari-
torum ho-
noris ipsis
quoque
mortuis.*

Nec tantum maritis viventibus mulieres eorum dignitatis atque honoris sunt capaces, verum etiam ipsis mortuis. Vidua enim mariti defuncti dignitatem retinet, ita, ut & a dignitate officioque a marito gesto nomen sortiatur; veluti si Rex vel Comes fuerit, illa in viduitate etiam Regina vel Comitissa dicetur. Barthol. in l. fin. C. de V. S. n. 2 Valent. Förster. de success. ab intest. lib. 7. c. 12. n. 5. & c. 15 cas. 3. Benekend. d. fall. 1. m. 1. p. 2. art. 1. n. 22. p. 85. & p. 163. vel si Nobilis aut Doctor fuerit, illa post mortem quoque nobilem se jactare potuerit. Tiraquell. de nobil. c. 18. n. 38. Vidua enim censetur esse de familia & domiciliis mariti, atque adhuc in primo matrimonio vivere reputatur. l. fin. C. de bon. matern. Ben. Carpzov. J. F. p. 4. c. 27. def. 4. n. 7. Henr. Newenhan. d. tr. memb. 3. sect. 15. p. 139. Reinold. Curicke de privileg. c. 3 p. 43. maritique jura ac dignitatem retinet. l. 22. §. 1. ff. ad municip. l. 8. ff. de Senator. Nov. 22. c. 36. Henr. a Rosenthal. Synt. Jur. feud. c. 10. concl. 27. n. 6. Carpzov. d. p. 4. c. 21. def. 11. n. 6. Jura inquam, mariti retinet; sed duntaxat, quæ competunt ratione dignitatis: juribus enim ac privilegiis maritis ratione officii & professionis competentibus viduæ non gaudent. post Bart. & Cyn. Carpzov. d. l. n. fin. ubi hisce formalibus subjicit præjudicium: Ob nun gleich die geistliche Personen befreyet seyn; so haben doch ihre Wittwen / wann sie nach ihrer Ehemänner Absterben dergleichen Häuser bewohnen wollen / solcher Freyheit / weil selbige allein den Geistlichen wegen ihres Ampts vergönnet / sich zu gebrauchen / nicht Zug / B. R. W. add. idem de Jur. fæm. dec. 1. pos. 5. n. 8. & seqq. de viduis tamen Ministrorum Ecclesiæ

notand. quod cum ipsis, præprimis per annum gratiæ,
das Gnaden-Jahr über mitius agatur. Dn. Tabor. *laud.*
Tract. de Metat. d. c. 2. art. 1. th. 9. in fin. p. 196. add. Carpz.
J. F. p. 2. c. 5. def. 11. & nonnullis in locis, uti de moribus
Marchiæ, Pomerianæ, Ducatus Megapolitani testatur Si-
gism. Sincelthaus / *de jur. Patron. c. 6. n. 38.* viduæ & filiæ
Ecclesiæ Ministrorum singulari hoc privilegio sunt bea-
tæ, ut ambiens Parochiam vacantem non aliter ea fungi
possit, nisi unam ex illis in uxorem duxerit, quod non abs
causa rationabili fieri docet Carpz. *d. dec. ad. 1. pos. 9.* Gau-
dent tamen dignitate atque juribus maritorum, non per
totum vitæ suæ curriculum, sed (1.) donec ad secundas *i.*
convolarint nuptias. *d. Nov. 22. c. 36. d. l. 22. §. 1. ff. ad Mu-* Donec ad
nic. d. l. 8. ff. de Senat. l. ult. C. de incol. l. 10. C. de Nupt. Lu- nuptias se-
dolph. Schrad. *de feud. d. c. 2. n. 5.* Matth. Coler. *p. 1. dec.* cundas ve-
65. Carpzov. d. p. 2. c. 5. def. 11. n. 6. Magnif. Dn. D. Rich- niant.
ter. p. 1. dec. 9. n. 3. Dn. Tabor. *d. Tr. p. 2. c. 3. th. 10. p. 94.* tunc
enim posterioris jura atque conditionem sortiuntur. *dd.*
text. l. 13. C. de dignit. (2.) quamdiu castam atque hone- *2.*
stam duxerint vitam: vidua enim inhoneste vivens æqui- Quamdiu
paratur viduæ ad secunda vota transeunti. *cap. uxoratus* caste vixe-
de convers. conjug. ibiq. Interppr. *l. 7. C. de revoc. donat. ibi-* rint.
que Gothofr. *lit. b.* Henr. a Rosenthal. *d. concl. 27. n. 50.* &
mariti defuncti dignitatem atque privilegia amittit. Ros-
enthal. *d. l.* Benekend. *pag. 88. n. 24. § p. 167. n. 6.* Hyp-
pol. de Marsil. *in l. 1. C. de rapt. virg. n. 70.* Lud. Schrader.
d. c. 2. n. 11. p. 9. quia maritum ejusque familiam dehone-
stat. *Nov. 2. c. 3. in med. vers. optimum igitur est. Nov. 39. c.*
2. vers. § quoniam etiam hæc. Bened. Carpz. *in Pract. Cri-*
min. p. 2. quæst. 65. n. 53.

*Privileg.
Justiniani
Imper. in
Nov. 117. c.
14.*

*Hodie
mariti li-
mites ca-
stigatione
exceden-
tes arbi-
trari puni-
untur.*

Pretiosum insuper Antidotum. Imper. Justinianus præbuit mulieribus a maritis suis supra modum castigatis. Mariti enim uxores suas flagellis vel fustibus, extra causas, ob quas repudium concessum, castigantes, ipsis ex propria sua substantia, etiam constante matrimonio, quantum tertia pars antenuptialis facit largitatis, dare obstricti sunt. *Nov. 117. c. 14.* Imo hodie mariti, qui limites castigationis excedunt, arbitraria plectuntur poena. Bened. Carpzov. *in Pr. Crim. p. 1. quest. 12. n. 51.* Georg. Schönborner. *1. pol. 6. p. 49.* inficias quidem haud imus, maritis modicam uxorum immorigerarum castigationem permitteri, juxta. *l. 24. §. 5. ff. sol. matr. arg. l. 5. in fin. cum l. seq. ad L. Aquil. ibique Gloss. Decian. in tr. crim. l. 9. c. 11. n. 14. Gothofr. ad d. c. 14. Nov. 117. lit. c. &* hanc potestatem maritis non esse invidendam, qua injuriam ab uxoribus ipsis illatam verberibus etiam repellere valent, ne vecordiae suspicionem incurrant, jureque mariti se indignos reddant inquit B. Dn. Carpzov. *Jurispr. Consist. lib. 2. tit. 12. def. 212.* maritus enim uxoris est dominus, ipsique uxor honorem atque reverentiam debet. *l. 14. in fin. sol. matr. &* oportet eum regimen habere domesticum, quod ita gerat, ne mariti nomen exuat, maritelli vero induat; & non semper, ut Michael Habermann. loquitur, maritus omnia sua verba sesamo, papavere ac violis vestire, sed obloquentem mulierem increpare imo increpidare ei fas est, de *Jur. Connub. lib. 3. tit. 8. §. lib. 4. tit. 4. obs. 6.* Ut tamen non nimis asperum se ostendat, raroque & non, nisi summa postulante necessitate, ad verbera descendat, svadent Ed. comm. vid. Petr. Gregor. Tholos. *lib. 11. c. 4. num. 15.*

Georg.

Georg. Schönborn *d. l. p. 36. & seq.* Magnif. Dn. D. Georg. Ad. Strub. *tr. de vind. privat. c. 8. n. 13.* sapientem enim omnia prius tentare, quam pugnis experiri oportet, & vile est uxorem absque causa sufficienti verberare. Decian. *d. n. 14.* Excessu autem si peccant mariti, eos hodie, *ut dict.* pro arbitrio Judicis, uti Bataviæ quibusdam in locis observari testatur Henr. Brouvver. *de Jur. Connub. lib. 2. c. 29. n. 11. in fin* vel carcere, relegatione, vel interdum etiam fustigatione puniri: docet Carpzov. *d. l.* ubi concurrentibus circumstantiis divortium quoque quoad thorum & mensam mulierem petere posse cum Joach. a Beust. *de spons. & matrim. p. 2. c. 9.* statuit. *d. quest. 12. n. 53.* & hac de re etiam tria affert præjudicia, quorum ultimum huc apprime faciens referre placuit: So wird H. R. solcher Begünstigung wegen / wofern er derselben geständig / oder überführet / 12. Tage lang mit Gefängnis gestrafft / und ist nachmahls seinem Eheweib gnugsame caution, daß er hinführo derselben mit Vernunft beywohnen wolle / und sie nichts thätliches von ihm zu befahren habe / zubestellen schuldig / darneben ihm untersagt wird / von solchen übeln Beginnen und scævicien gegen seinem Weibe abzustehen / damit er nicht in wiedrigem Fall mit gebührender / auch wohl einer Leibsstraffe belegt werde / und auffn Fall er gebühelichen caution zubestellen und auf zubringen nicht vermöchte / oder aber das Weib über vermahren und zureden / damit nicht zufrieden seyn wolte / würde sie zu Bett und Tische von ihm abgesondert / und wäre er den also nichts weniger dem Weibe gebührenden Unterhalt zu reichen pflichtig / in Verbleibung dessen würde sie in die Güter ihres nothdürfftigen Unterhalts sich daraus zuverscholen /

holen / immittiret / und dabey bittlich beschützet. Ex quo præjudicio etiam notand. quod uxor a marito interim ali debeat, licet seorsim ab eo, *culpa scil. ipsius*, habitet add. Magnif. Dn. D. Christ. Phil. Richter *p. 1. dec. 9. in fin.* ubi id ipsum quoque præjud. confirmat Johan. Nevizan. *Sylv. Nupt. lib. 1. n. 38. p. 55.* Et tantum de privilegiis mulieribus in causis civilibus.

§. III.

LIV.

Memores sumus promissi nostri *sup. tb. 13.* pergimus ad privilegia, quibus mulieres in causis gaudent criminalibus; in quibus tamen proponendis ad finem properantes Laconicis limitibus sermonem nostrum includemus. *Privileg.* Æquissimo autem Judicio favorabilior reddita est causa *in crimine* mulierum, primum in crimine lesæ Majestatis. Notum *lesæ Maj.* enim est poenam in hujus criminis reos de Jure nostro statutam esse capitalem, gladii scil. cum publicatione & confiscatione omnium bonorum, memoriæque ejus damnatione. §. 3. *I. de publ. jud. l. 5. C. ad. L. Jul. Majest. Aur. Bull. Car. IV. c. 24.* Joh. Harppr. *ad d. §. 3. n. 40.* Christ. Besold. *dissert. de pœn. tb. 5.* Dn. D. Struv. *Ex. 48. tb. 20.* Imo pro ratione circumstantiarum severius interdum statuitur mortis genus; veluti dissectio in quatuor partes, quæ vulgo dicitur die *Biertheilung* / addita forcipum candentium adustione, das *Reissen mit glühenden Zangen* / vel trahæ impositione, die *Schleiffung*. *Ordin. Crim. Car. V. art. 224.* Vid. Jul. Clar. *lib. 5. sentent. §. lesa Majestate. n. 8. vers. sed quero.* 20. Henr. Bocer. *Tr. de Crim. les. Maj. c. 3. n. 13.* Jodoc. Damhoud. *in Prax. rer. crimin. c. 62. n. 6.* Bened. Carpz. *in Pract. Crim. p. 1. quest. 41. n. 92. & seqq.* Nec solummodo ipsi Rei; Verum etiam illorum filii (contra l. 22. C. de

C. de pœn.) hujus criminis pœnam luere debent: hi enim omnium successio-
 num atque hereditatum fiunt incapaces, notantur infamia, testamenti factio-
 ne privantur, talesque redduntur, quibus mors solatium & vita sup-
 plicium est: quia in hisce paterni criminis exempla metu-
 untur. *d. l. 5. §. 1. C. ad L. Jul. Maj.* quo facit illud Medico-
 rum dogma: mores solent sequi temperamentum corpo-
 ris, illudque vulgatum: malum corvum, malum ovum. E-
 rasmi. Roterod. *in Adag.* quæ tamen filiorum pœna, an æ-
 quitati justitiæque sit conveniens, patet huic, qui summus
 est justitiæ sacerdos, summaque Majestas. Doctores quam-
 plurimæ eam vocant crudelem, eamque legi Divinæ & ve-
 ritati justitiæ repugnare dicit Arn. Vinn. *ad d. §. 3. l. de publ. crim. Ma-*
jud. n. 2. per c. 14. vers. 6. lib. 2. Reg. & c. 25. lib. 2. Chronic. jest. filios
add. omnino Ezech. c. 18. v. 20. Deuter. 24. v. 16. Wilhelm. etiam pu-
Ludvv. Ex. ult. tb. 3. lit. in fin. Conf. Reinh. Bachov. ad nire.
Tr. v. 2. d. 32. tb. 1. lit. k. & magis factam ad terrorem, quam
 ad futuram observantiam, sentit Alciat. *cons. 467. incip. in*
propof. quæst. n. 15. Hinc Imper. Ludovicum Bavarum,
 cum fratris sui in ipsum delinquentis filios conspexisset,
 dixisse ferunt: Pater, non filii in me deliquerunt, ideoque
 non est æquum, ut alieni sceleris pœnam luant. Tri-
 them. *Chron. Duc. Bav. fol. 113.* quem refert Christ. Besold.
d. dissert. d. 1. & Imp. Marcum Antonium, cum liberis Cas-
 sii veniam a Senatu peteret, ipsum adjecisse testatur Vul-
 cat. *in Cass.* hanc revera non esse veniam, cum liberi non
 peccaverint referente Bachov. *d. lit. k.* Verum utut sit,
 lex lata est: de qua non disputandum, sed ei potius obtem-
 perandum est: siquidem lex etiam dura observanda est,
 quia scripta est. *l. 12. §. 1. ff. qui & a quib. man. lib.* Accedit
 jus

Jus Noviss. Aur. Bull. d. c. 24. ubi d. l. 5. clarissime confir-
 matur. Quamvis autem hac rigerosa poena afficiantur fi-
 lli; Notabiliter tamen excipiuntur filiae: circa has enim
 mitior est sententia, illisque quotlibet numero fuerint,
 Falcidia ex bonis matris, sive testata sive intestata deces-
 serit, conceditur. d. l. 5. §. 2. *Et in d. c. 24. A. B. ibi: Ihren*
Töchtern zwar / so viel deren an der Zahl seyn werden / wol-
len wir / daß allein ein vierthel Theil / oder Falcidia, aus ih-
rer Mütterlichen Nahrung / die Mutter seye gleich mit da-
der ohne Testament verstorben / zukomme. etc. quod certe
 æquissima nititur ratione: in hisce enim ob sexus infirmi-
 tatem cessat præsumptio paterni, id est, hereditarii crimi-
 nis. d. l. 5. §. 2. *Et d. c. 24.* Denn das Urtheil sol denselben
 etwas milder seyn / als zu denen wir das Vertrauen haben /
 daß sie / wegen Blödigkeit ihres Geschlechts / nichts fürs
 nehmen oder unterstehen werden. Jul. Clar. d. l. n. 10. Frid.
 Pruckm. ad l. 9. de stat. bom. part. 2. pr. art. 7. n. 5. Speculat.
 lib. 1. p. 3. rubr. de procurat. n. 3. ibi: *Septimus in bonorum*
condemnati. Wilh. Ludw. d. lit. d. Magnif. Dn. D. Chri-
 stoph. Phil. Richter. p. 1. decis. 1. n. 25. cum aliis quoque in
 pœnis infligendis (in casibus scil. jure expressis. l. fin. C. de
 iur. *Et fact. ign.* Bened. Carpz. in Pract. Crim. p. 1. q. 12. n. 15.
Et in J. F. p. 4. c. 3. d. 6. n. fin. vel quando Judicis arbitrio
 supplicii determinatio est commissa. Idem in Tr. de Jur.
 fœm. dec. ult. p. 1. n. 25.) sexus imbecillitas mitigationem
 mereatur. l. 6. pr. ff. ad L. Jul. pecul. l. 38. §. 7. ff. ad L. Jul. de
 Adult. c. sicut 6. extr. de homicid. c. indignantur. c. 32. quest. 6.
 Matth. Wesenb. ad ff. tit. de pœn. n. 10. Vid. Andr Tira-
 quell. de leg. Connub. n. 69. *Et mult. seqq.* Prosp. Farinac. in
 Tract. Crim. p. 3. q. 9. Jac. Novell. Tr. ad defens. c. 1. n. 84.
 vers.

vers. mulieres. Dn. Joh. Otto Tabor. *in racem. anal. expos.*
art. 159. Ord. Crim. Car. V. tb. 24. p. 484. Johan. Ruding.
cent. 5. obs. 54. n. 10.

LV.

Clementiam porro Imperatoris nostri Justiniani er- *Privileg.*
 ga mulieres videmus maximam in puncto adulterii. Cum *in pœna*
 enim jure Romano (an ex lege Julia & Jure Digest. vid. Be- *adulterii.*
 ned. Carpzov. *in Pr. crim. p. 2. q. 52. n. 26. seqq.* Joh. Goed.
ad l. 101. ff. de V. S. Helfr. Ulric. Hunn. ad Tr. v. 2. d. 32. tb. 2. q.
27. an vero jure Codic. vid. Hug. Donell. ad l. 18. C. de
Transact. n. 6. Joh. Harpprecht. *ad §. 4. J. de publ. iud. n. 18.*
 Reinhard. Bachov. *ad Tr. d. Dissp. 32. tb. 2. lit. d.* quibus as-
 sentitur ipse Carpzov. *J. F. p. 4. c. 22. d. 1. n. 3.* Henric. Bo-
 cer. *de adulter. c. 5. n. 74.* Arn. Vinn. *ad d. §. 4. J. de publ. iud.*)
 utrique adulterorum, tam viro quam uxori pœna statuta
 fuerit gladii. *§. 4. J. de publ. iud. l. 30. in fin. C. ad L. Jul. de*
adult. Imper. Justin. pœnam in uxoribus adulteris mitiga-
 vit, & constituit, ut virgis coesæ in monasterium detru-
 dantur in perpetuum, nisi mariti intra biennium ipsis i-
 gnoscere & recipere eas voluerint. *Nov. 134. c. 10.* cui nata-
 les debet. *Auth. sed bodie C. ad L. Jul. de adult.* Causam
 impulsivam hujus mitigationis quidam magni nomi-
 nis Jcti consistere putant in imbecillitate & fragilitate
 sexus, ex qua facilius viris in hoc crimen sese præcipitent.
 Matth. Stephan. *in not. ad Ord. Carol. art. 120. n. 3.* Matth.
 Berlich. *p. 4. concl. 27. n. 28.* Christ. Besold. *d. dissert. de pœn.*
tb. 23. alii hanc proferunt, quod gravius in viris quam
 in foeminis hoc delictum reputetur, cum mariti uxoribus
 majore fide sint obstricti, quam hæ illis. Jod. Domhoud *in*
prax. crim. c. 89. n. 109. quo facit, quod tanto gravius vitos
 N puniri

puniri oporteat, quanto magis ad eos pertinet & virtute vincere & exemplo regere foeminas *c. 32. c. indignantur. q. 6.* Joh. Ruding. *d. obs. 54. n. 10.* Neutrum tamen non immerito placet Dn. Carpzov. *p. m. in. P. Crim. p. 2. q. 53. v. 12. § 19.* Imperatorum itaque Justin. hanc ob causam vocat uxorium & iniquum Reinh. Bachov. *d. tb. 2. lit. e § v. 1. D. 2. tb. 1. lit. c. vers. ideoque in statutis. in fin. & Gallorum Politicus: a Theodora Augusta ex nudo tantum favore erga sexum proprium hanc mitigationem profectam esse putat, lib. 1. de Republ. c. 3. p. 26. referente Carpz. *d. num. 15.* cum ipsissimo repugnet Juri divino. *Deut. 22. vers. 21. Levit. 20. vers. 10.* Unde Theodor. Beza hanc mitigationem præposteram clementiam vocat, qua mulieri adulteræ vita ad corporis simul & animæ æternum exitium prorogatur. Et Impp. Justinianum & Leonem *Nob. 32.* hoc tantum in gratiam Episcoporum, quibus jam tum summæ curæ fuit adulteria excusare, fecisse scribit *in tr. de Repud. § divort. p. 201. § seq.* Hinc miratur quoque Matth. Wessenb. hanc Justiniani mitigationem, cumque eo severius sexum foemineum tractare debuisse dicit, quo hoc delictum in illo turpius est, *ad d. t. de adult. n. 9.* & ab antiquis quoque turpius in foemina creditum est. Andr. Tiraquell. *de leg. Connub. d. l. 1. n. 45.* Petr. Heig. *p. 2. q. 29. n. 71.* cum major castitas in foemina, quam in masculo requiratur. *arg. l. 1. C. de mulier. quæ serv. propr. junct. l. ult. C. comm. de manum.* Joh. Goëdd. *d. n. 4.* Unde Hippomenes IV. Rex Atheniensium, cum adulterum quendam cum Limone filia deprehenderet, eum equis discerpere, filiam vero vinctam una cum equo carceri includere, neutrique alimenta præbere jussit, unde equus actus tandem in rabiem puel-*

lam vivam devoravit. *Suidas*. Et Rex Tenedius legem adulteris constituit, ut corpus utrique securi discenderetur, uti ex aliis refert *Tiraquell. d. tr. l. 13. gl. 1. n. 6.* Verum ut sit, laudi tamen Justiniani nihil detractum volumus, cumque propterea sugillare piaculum ducimus. Ex historicis enim compertum habemus, apud diversas gentes diversas quoque poenas hoc delictum habuisse, rarissime tamen ultimum supplicium. De Gortynensibus vid. *Ælian. lib. 12. de var. histor. c. 12.* De Ægyptiis, *Diodor. Sicul. l. 1. c. 6.* de Cumæis *Plutarch. in problem. græc. q. 2.* Henning. Arnif. *tr. de Jur. Connub. c. 5. sect. 8. n. 6.* De Parisiis refert *Boërius*, quod olim vir adulter sedens super asinum, facie ad caudam versa, per totam villam, uxore per capistrum trahente ducebatur, præcone ante eos proclamante: qui sic faciet, sic accipiet. *decis. 297. num. 12.* de Germanis vid. *Tacit. de mor. German.* Nicol. *de Gent. mor. Histor.* de Neapolitanis *Francisc. Viv. in Tract. commun. opin. lib. 2. verb. adulteri n. 4.* De Romanis autem sub libera Rep. in obscuro est, quomodo hoc delictum puniverint. *Reinh. Bachov. d. tb. 2. lit. d.* Henn. Arnif. *d. sect. 8. n. 15.* *Ludvvel. Ex. ult. tb. 4. lit. g.* Testatur tamen *Augustinus lib. 5. de Civit. Dei. c. 15.* Veteres Romanos, quamvis aliqua damnatione, nunquam tamen morte foeminas adulteras mulctasse. *Carpzov. p. 2. q. 52. n. 12. & seqq.* vid. *Dion. Halicarnas. lib. 2. antiq. Roman.* *Sueton. in Tiber. c. 55.* *Liv. lib. 10. Id. lib. 9.* Ex quo excusandum putamus Imperat. nostrum Justinianum. Cum enim ex moribus plurimarum Gentium hoc delictum pro peccatillo saltem haberi videret, poenam gladii in foeminis, tanquam rigorosam, quiescere, & in viris tantum confirmare voluit. *d. N. 134. c. 10.* *Garpzov. quest. 53. n. 21. & J. F. p. 4. c. 19.*

d. 1. idque non sine omni prorsus ratione: Virenim adulter non solum marito adulteræ gravissimam infert injuriam, sed & familiam ejus conspurcat. l. 30. C. ad L. Jul. de adult. Bald. in l. un. C. de rapt. virg. num. 5. scilicet per falsi partus suppositionem & stirpis adulterinæ illationem. Matth. Wesenb. d. l. n. 9. quod per se grave est delictum: summis enim injuriis afficit Rempubl. falsi partus subjectione, l. 1. §. 13. ff. de ventr. insp. Petr. Greg. Thol. Syntag. Jur. univ. l. 9. c. 6. n. 20. cum seqq. § lib. 36. c. 3. n. 5. Andr. Dalner de Jur. Homin. tom. 2. lib. 4. part. 1. n. 10. & crimen falsi committit. l. 19. §. 1. l. 30. ff. ad L. Corn. de fals. quod merito de adulterio, non vero de adultera dicitur, cum ille proprie agere, illa vero pati dicatur, post Arist. Cujac. Carpzov. d. l. Deinde etiam foemina minns injusta dici potest ratione liberorum in aliam familiam translatorum: ipsa enim in partu & post partum matris officium circa liberos facere tenetur; at quod adulter circa suos liberos præstare debebat, id callide transfert in alterum, ratiocinante Dn. Joh. a Felden / quem refert Nicol Pfretschn. in diss. Inaug. de familiis, Altorffi habit. cap. 6. §. 10. Ex quibus patet, Justin. non omni plane ratione destitutum, indulgisse foeminis hanc mitigationem; Imo ad hanc Justiniani dispositionem sese expresse remittit Carol. V. in Ord. Crim. art. 120. ibi: So ein Ehemann einen umb des Ehebruchs willen / den er mit seinem Weibe verbracht hat / peinlich beklagt / und des überwindet / derselbe Ehebrecher sampt der Ehebrecherin sollen nach Sage unserer Vorfahren und unser Keyserlichen Rechten (quo Jus Justinianum indigatur Dn. Hahn. ad Wesenb. tit. de furt. n. 8. p. 933. Dn. J. O. Tabor. in racem. ad art. 164. Car. V. tb. 9.)

gestrafft werden. 2c. Cæterum, cum hodie plurimis in locis, inprimis Ecclesiarum Reformatarum, Monasteria ad alios, quam in Papatu, destinantur usus, idcirco Dd. existimant, ut uxores adulteræ virgis cœsæ in perpetuum mittantur exilium; quodque per totam pene Europam consuetudine probatum esse testatur consil. apud Adam. Volckmann. *in Proc. Crim. p. 3. cons. 40. n. 5.* & hoc ipsum observari in terris Saxoniae, extra tamen Electoratum, testantur Matth. Wesenb. *d. n. 19. vers. Saxones apud quos.* Matth. Coler. *p. 1. decis. 176. n. 11.* Matth. Berlich. *p. 4. c. 27. n. 25.* Ben. Carpzov. *p. 4. c. 19. d. 1. in fin. & Prax. Crim. d. quest. 53. n. 31.* ubi subjectum præjudic. hic quoque referre placuit: p. p. & c. So viel aber die Weibsperson belanget / so bleibt dieselbe Vermöge gemeiner beschriebener Keyserlichen Rechte mit der Todes-Straff verschonet / sie wird aber / wofern das Kloster-Leben des Orts abgethan / billich zur Straupe geschlagen und der Keussischen Gerichte ewig verwiesen. Licet autem mulieres in hoc adulterii crimine de communi & Noviss. Cæsareo jure poena plectendæ sint mitiori; plurimis tamen in locis cessat hoc Privilegium, & pari cum maritis plectuntur poena Joach. Beust. *de LL. Connub. part. 2. c. 18.* Ioh. Gœdd. *in l. 101. ff. de V. S. n. 4. sub fin.* de Jure Saxon. *vid. p. 4. c. 19.* ubi vir & uxor poena gladii plectuntur. *ibid.* Dn. Carpzov. *def. 6. & in Tr. Crim. quest. 54. n. 15. & seqq.* de Jure Würtenb. *vid. Fürstl. Würtenb. Lands Ordn. tit. 94. junct. Nov. Const. Wurt. de An. 1586. §. 16. & 17.* ubi adulterium prima vice commissum non criminaliter, sed tantum carcere punitur, & poenitentia publice peracta, rei, tanquam infames, ab omnibus honestorum virorum consortiis repelluntur; ita vero

punitum & reiteratum sine distinctione inter masculos & foeminas ultimo punitur supplicio, gladio scil. Dn. Wolfg. Adam Lauterbach. in disp. de differ. Jur. Comm. & Württ. in claus. crimin. tb. 19.

LIV.

Privileg. in
pena furti.

Singulare quoque praesidium mulieribus accedit in poena criminis furti. Historicorum quidem monumenta produnt, hoc delictum sine differentia sexus diverse a diversis Legislatoribus punitum esse. Nam hi poena pecuniaria, illi membri abscissione; hi fustigatione, illi flagellatione; hi oculorum effossione, illi gravius hoc delictum vindicarunt. vid. Bodin. de Republ. lib. 6. Alex. ab Alex. 6. dier. genit. 10. Nec ipsis Romanis una semper eademque poena hujus delicti fuit, uti videre est apud Bachov. ad Tr. v. 2. d. 30. tb. 3. lit. b. & c. & in Comm. ad Inst. §. 5. de oblig. quae ex del. ibique Dd. comm. & aliam furti constituit poenam Imper. Justinianus in Nov. 134. c. ult. & auth. sed novo. C. de serv. fugit. aliam Imp. Fridericus 2. feud. 27. §. ult. aliam quoque Imp. Carolus V. art. 157. & seqq. Ord. Crim. quae, tanquam posterior, omnibus aliis praeferenda arg. l. 4. ff. de Legib. l. 1. ff. ad L. Aquil. eamque per totam pene Europam servari testantur Dd. passim. Udalg. Zas. in §. 18. J. de act. n. 3. Welsenb. ad ff. tit. de furt. n. 15. Jul. Clar. lib. 5. sentent. §. furtum n. 8. & 15. Carpzov. in Pract. Crim. p. 2. q. 77. Arn. Vinn. ad §. 5. J. de oblig. quae ex del. n. 3. alique ab his relati. Per dictam autem Carolinam legem hoc delictum vindicatur poena laquei sive suspendii, d. art. 157. quam poenam licet gravem & abominandam, genusque mortis informe dicat Pontifex Leo in c. sceleratior. 33. q. 3. de poenit. dist. 3. & Plinius eam praeposte-

ram

ram appellitet, ob inclusum spiritum, cui potius excitus
 quæri deberet. *lib. 2. cap. 25.* iustitiam tamen ejus eleganter
 evincunt Doctores Clarissimi, tam Theologi, quos inter ex
 recentioribus videri potest Joh. Gerhard. *disp. Theol. rom.*
2. fol. 260. Andr. Osiander. ad cap. 22. Exod. lit. a. ibique Bren-
tius p. 203. lit. b. Conrad. Danhaavver. Hodomor. Catv. Phan-
tasm. 6. §. 57. quam J. Cti. Dn. Jod. Otto Tabor. *in rac. crim.*
p. (mibi) 473. tb. 9. §. seqq. §. p. 503. tb. 18. §. seq. Dn. Henr.
 Hahn. *ad Wes. tit. de furt. num. 15.* Magnif. Dn. D. Georg.
 Adam. *Stens. Ex. 48. tb. 23.* Bened. Carpz. *in Pr. Crim. d.*
q. 77. Erasmi. Ungepaur. *Exerc. Justin. 13. q. 3.* quorum sen-
 tentiam & Ego defendi *in disput. de FURTIS Anno 1664. M.*
Aug. in hac Incl. yta Salana Academ. publice exhibit a, ubi vid.
tb. fin. At quamvis gloriosissimus Imperator Carol V de-
 lictum furti suspendio puniendum sanciverit, id tamen
 restrinxit ad mares, eosque tantum hac ignominiosa poe-
 na mulctari voluit: mulieres vero ab hoc vilissimo, igno-
 miniosissimo, foedissimoque supplicio excepit, illisq; poe-
 nam constituit submersionis. Ita autem inquit *art. 159.*
Darumb in diesem Fall der Mann mit dem Strang / und
das Weib mit dem Wasser gestrafft werden sol. §. art. 162.
und darumb der Mann mit dem Strang / und die Frau
mit dem Wasser gestrafft werden. Confer laudat Dn. Ta-
 bor. *ad dd. art.* Ob quod supplicii genus mulieres non exi-
 guam poenæ mitigationem sentiunt: quis enim delin-
 quentium non mallet poenam suffocationem in aquis pa-
 ti, quam in patibulo? suffocatio quippe in aquis est saltem
 poena momentanea, in patibulo vero, ut ita dicam, per-
 petua: nam laqueo suffocatus non solum tempore execu-
 tionis presentibus; sed quotquot annis pendet cadaver
 ejus,

eius, omnibus quoque prætereuntibus indelebilem fere flagitii commissi attractæ infamiae memoriam relinquit, quod secus est in suffocato in aquis, ut cuivis facile patet. Cæterum Hodie rarissime mulieres ob furti delictum poena submersionis plectuntur, sed plurimis in locis poena gladii mulctantur, uti testatur Colleg. Argent. *Resp Epistolari*, quod refert Dn. JO. Tabor. *rac. crim.* p. 527. quamvis in foro Saxon. adhuc poena suspendii tam in foeminis, quam in masculis vigeat, uti Juris Saxon. Interpp. comm. testantur, multisque præjudiciis confirmat Carpzov. p. 2. *quest.* 82. n. 7. & *seqq.* add. Magnif. Dn. D. Richter. p. 1. *decis.* 1. n. 36.

LVII.

*Pregnantes torque-
ri non poss.* Favorabile insuper & illud est, quod foeminae a tormentis sint exemptæ. Principaliter quidem in favorem partus hoc constitutum est, uti apparet ex l. 8. l. 18. ff. de *stat. hom. junct.* l. 5. §. 2. ff. eod. pr. 7. de *ingen.* quia tamen foeminae prægnantes ut plurimum infimæ & debilis sunt constitutionis, adeoque ob tormentorum dolores facillime damnum vitæ sentire possunt. arg. l. 14. §. 2. ff. de *edit. Edit.* l. 2. §. 4. ff. *si quis caut. jud. sist.* idcirco & illarum quoque causa constitutum esse, dici potest. De his autem mulieribus ita loquitur JCtus Ulpian. *pregnantis mulieris consumenda damnata poena differtur, quoad pariat.* Ego quidem & ne questio de ea habeatur, scio observari, quamdiu *pregnans est*, in l. 3. ff. de *pæn.* Matth. Wesenb. ad ff. *tit. de quest.* n. 10. Jul. Clar. l. 5. *sentent.* §. *fin.* q. 64. n. 23. Ant. Gomez. *resol. lib.* 3. c. 13. *vers.* item reperitur. & n. 37. *vers.* quod *extende.* Pruckmann. ad l. 9. de *stat. hom.* 1. *part. princ. m. 1. art.* 14. n. 5. Henr. Bocer. de *quest.* & *Tort.* c. 4. n. 25. & *seqq.* Petr.

pétr. Loriot. *de concept. ax. 3.* Joh. Zanger. *de tortur. c. 1. n. 41.* Magnif. Dn. D. Richter. *p. 1. dec. 1. n. 35.* Franc. Pfeil. *in cons. apud Adam Volckmann. in Process. Crim. p. 3. cons. 43. num. 8.* Mulier quippe prægnans valetudinaria dicitur. Jac. Menoch. *arb. iud. quest. 2. cent. 1. cas. 6. num. 6.* Hinc mulier gravida citata, licet non compareat, ipœnam tamen contumaciæ non incurrit *d. l. 2. §. 4. ff. si quis caut. in jud. sist.* Guid. Papæ *decis. 256. n. 1.* Joh. Jac. Plebst. *ad J. P. W. disp. 1. t. b. 41.* Nihil autem interest (1.) mulier prægnans paucos ante dies, puta 10. vel 20. conceperit; tunc enim propter spem futuræ animæ tormentis subjicienda non est. Prosp. Farinac. *in Prax. Crim. lib. 1. tit. 5. quest. 41. n. 83.* vid. Henr. Bocer. *d. c. 4. n. 27.* Bened. Carpzov. *in Pract. Crim. p. 3. q. 118. n. 55.* nec (2.) refert, mulier prægnans sit ex coitu licito, an illicito: semen enim hominis ex qualicumque homine Dei creatura est, ac propterea custodiendum *c. undecunquedist. 56.* Erasmi. Ungepaur. *in Comm. super Decret. lib. 1. tit. de fil. Presbyt. 17. n. 5.* & erga spurios quosvis omne officii ac charitatis genus exercendum est. *c. pascere. c. non satis. c. est probanda. dist. 86.* nec calamitas matris nocere debet ei, qui in ventre est, dicente Imp. *in pr. 1. de ingen. & Jcto Marcian. in l. 5. §. 2. ff. de stat. hom. add. l. 26. ff. de pœn.* Prosp. Farinac. *d. tit. 5. q. 11. n. 82.* Extendunt hoc Dd. (1.) etiam ad puerperam, ut & illa post partum intra 40. dies purgationis torqueri haud debeat. Jul. Clar. Gomez. *ad. 4.* Conrad. Lag. *jur. civ. method. p. 6. c. 7. n. 14.* Pruckm. *d. art. 14. n. 6.* Farinac. *d. tit. 5. q. 41. n. 79.* Bocer. *d. c. 4. n. 28.* Joh. Zang. *d. c. 1. n. 19.* Ben. Carpz. *d. l. n. 57.* ubi plures allegat. Sana quidem dicitur puerpera *in l. 14. §. 3. ff. de Edil. Edict.* quia tamen adhuc debilis

*Ampliat.
1.*

lis est, & per tormenta facillime lac maternum corrumpi, ac proinde infantulus perire posset, non immerito per id tempus tortura differtur. laud. Carpzov. *d. l. n. 38.* ubi ita Dnn. Scab. Lips. respondisse refert: Es wird aber die scharffe Frage / weil die Gefangene schwangers Leibs ist / biß so lang sie ihrer Weiblichen Bürden entlediget / und des Kindes genesen / auch / die 6. Wochen umb seyn / billich eingestellet / und hernach dermassen verrichtet / daß / uffn Fall sie ihr Kind selbstn nähret / demselben an der Nahrung kein Abbruch geschehe. (2) Extendunt quoque ad mulierem partum lactantem. Jul. Clar. *d. n. 23.* Petr. Gregor. Tholos. *Synt. jur. univ. lib. 48. c. 12. n. 28.* Frid. Pruckm. *d. art. 14. n. 13.* Farinac. *d. q. 41. n. 80.* (3.) denique statuunt Dd. ut mulier prægnans ne quidem terreri debeat. Territio quidem quamvis torturæ opponatur, & minis potius (inprimis illa, quam vocant nudam & verbalem. vid. Carpzov. *quest. 117. n. 47.*) quam cruciatu perficiatur. Dn. J. O. Tabor. *racem 5. tb. 11.* quia tamen ex territione & comminatione facile quoque abortus sequi posset, ideo non immerito etiam Judex eam differre debet. *arg. l. 32. ff. ad L. Aquil. l. 108. ff. de V. Obl.* Ant. Gometz. *d. lib. 3. c. 13. n. 4.* Carpzov. *quest. 118. n. 62.* In hoc autem torturæ puncto non cuilibet mulieri gravidam se esse dicenti fides adhibetur, sed Judex, si dubitet, illam censuræ obstetricum & Medicorum juratorum submittere, atque secundum illorum effatum sententiam formare debet, uti testatur post Farinac. *d. quest. 41. num. 85.* Ludov. Carer. *in Pract. Crim. in 2. tract. de indic. & tort. §. circa certum. qua vers. torq. poss. num. 34.* Cason. *de Torment. c. 10. n. 6. & 7.* Dn. Bened. Carpzov. *d. q. 118. n. 63.*

Ob eandem rationem, qua tortura, etiam poenæ ^{Differuntur poenæ in mulier. prægnant.} executio in prægnante muliere differtur: ne scil. foetus cum ipsa matre extinguatur & pereat, *per d. l. 3. ff. de poen. junct. l. 18. ibidemq. Oldendorp. ff. de stat. hom. Jul. Clar. lib. 5. sentent. §. fin. quest. 98. n. 5. & ibid. Joh. Bapt. Bajard. in addit. n. 3. & seq. Ant. Gomez. d. c. 13. n. 37. pr. Georg. Schönborn/ 3. polit. 20. n. 2. p. 286. Petr. Loriot. d. ax. 3. Didac. Covarruv. var. resol. lib. 4. c. 4. Magnif. Dn. D. Struve/ Ex. 3. tb. 3. in fin.* etiamsi unius saltem diei prægnans, vel in ipsa custodia imprægnata sit. Gothofr. *ad d. l. 3. poen. lit. 2.* quod tamen ita intelligendum puto, si poena mortis dictanda sit, *per d. rationem*: ne innocens foetus extinguatur; si vero poena fustigationis mulieri uniusdiei, vel per paucos dies prægnanti dictanda veniat, minime differenda est ejus executio: quia tunc cessat dicta ratio, periculum scil. partus, cessare ergo etiam debet dispositio; cum moderatione tamen tunc fustiganda est, ne venter damnum sentiat, docente Magnif. Dn. D. Richter/ *p. 1. dec. 7. n. 3. in fin.* ubi ita Dnn. Scab. Jen. respondisse refert: **So wird S. B. solches begangenen und bekanten Ehebruchs und Hurerey halben mit Ruthen öffentlich ausgestrichen/ doch hierinnen gebührliche Bescheidenheit gebraucht/ damit der Leibes Frucht kein Schade zugefugt werde und des Lands ewig verwiesen.** Aliud tamen dicendum, si ad medium pariendi tempus pervenerit, wann sie über die Helfste ist/ tunc enim, quia facilius abortus sequi potest, merito fustigatio differenda est. Similiter nec relegatio in muliere prægnante executioni mandanda est, si ex ea ventri periculum immineat, puta, si iter asperum si subeundum, aut

salvo ventre ex regione, ultra quam releganda, haud migrare queat. Dn. Henr. Hahn. *ad Wesenb. cit. de stat. bom.*

Quid in puerperis. n. 3. Imo quamvis mulier partum jamjam ediderit, & in puerperio adhuc constituta sit, non tamen Judex statim ad poenæ corporis afflictivæ (secus si capitalis dictata est poena) properare debet, sed exactis demum 6. septimanis poenam dictatam exequi curet, per ea, quæ in t. b. præc. dix. quia verosimile est, illam post effluxum hoc temporis spatium vires iterum recuperasse, & tunc demum poenam sine periculo mortis pati posse, post Petr. Theodor. in *Coll. Crim. disp. 10. t. b. 5. lit. f.* Bened. Carpzov. in *Pr. Crim. p. 3. q. 137. n. 22.* ubi hunc in modum respondere dicit Dnn. Scab. Lips. So wird N. N. solcher ihrer Verbrechen wegen mit Staupschlägen des Landes ewig billich verwiesen. Dies weil aber die Bettel schwangers Leibs ist / so wird die Execution solcher Leibstraff / biß sie des Kindes genesen / und ihre 6. Wochen umb sein / billich eingestellt und folgendes dermassen verrichtet / daß dem Kinde / da sie es selbst nahren wird / an seiner Nahrung kein Abbruch geschehe. & hunc in modum etiam respondiße Dnn. Scab. Jenens. refert laudat. Dn. D. Richter. d. dec. 7. n. 6. Mens. Jun. Anno 1628. Daß Maria Blumentheils Wittib / welche am 7. dieses Monats Junii ein gesundes vollkommenes Söhnlein zur Welt gebracht / und Peter Arnolden einen Ehemann zum Vater angegeben / wann von Zeit an der Genesung 40. Tage verflossen / mit öffentlichen Staupenschlägen des Landes ewig zuverweisen / iedoch ist mit den Streichen gebührliche Bescheidenheit / damit dem säugenden Kinde an der Milch kein Schade geschehe / zugebrauchen.

Favorabilissimum præterea remedium mulieribus sup-
peditavit Jus divinum in causa stupri. De jure quidem *Privileg.
in stupro*
Civili stuprum passæ parum habent solaminis: eo enim
jure, secundum communioem & verioem Dd. senten-
tiam stupratores honesti publicatione dimidiæ partis bo-
norum; humiles vero corporis coërcitione, puta fustiga-
tione cum relegatione puniendi sunt, per text. in §. 4. *J. de
publ. judic.* Matth. Wesenb. *ad ff. tit. ad L. Jul. de adult.*
n. 21. Joh. Harpp. *ad d. §. 4. n. 40. ibique* Arnold. Vinn. *in
fin.* Wilh. Ludvvel. *Exerc. ult. tb. 4.* Jac. Menoch. *lib. 2.
arb. quest. cent. 3. cas. 288. n. 10.* Eraslm. Ungepaur. *ad De-
cretal. lib. 5. tit. 16. de adult. & stupr. n. 8.* Christ. Besold.
in dissert. de pœn. tb. 26. aliique plurimi relati a Dn. Bened.
Carpzov. *in Pract. crim. p. 2. q. 68. n. 3.* Reinh. Bachov. *ad
Tr. v. 2. d. 32. tb. 3. lit. c.* Joh. Rebhan. *Hodeg. Jur. cb. 2. cl. 4.
parall. ult. n. 16.* Verum aliud sancitum Jure Divino. *Exod.
22. vers. 16. & seq. Deut. 22. vers. 28.* ubi præcipitur, ut stu-
prator stupratam & ducat & dotet. Quod ipsum etiam
sequitur Jus Canon. *in cap. 1. extr. de adult.* cujus verba
hæc sunt: *si seduxerit quis virginem non desponsatam, dor-
mieritque cum ea, dotabit eam & habebit uxorem, si vero pa-
ter virginis dare noluerit; reddet pecuniam juxta modum
dotis, quam virgines accipere consueverunt.* *add. cap. 2. eod.*
Conf. elegant. Henr. Brouvver. *de Jur. Connub. lib. 1. c. 26.*
quia autem hæc poena copulativa interdum procedere
non potest: veluti si quis duas pluresve stupraverit, has
enim simul ducere non licet, vel conjugatus aut propin-
quus fuerit; Idcirco consuetudo & mores in terris Imperii
copulativam, ET, in alternativam, AUT, resolverunt, ut
O 3 hodie

hodie stuprator stupratam *aut* ducere *aut* dotare cogatur,
 uti præter alleg. Dd. testantur Jodoc. Damhoud. in *Prax.*
Crim. c. 92. n. 6. Prosp. Farinac. *part. 5. oper. crimin. quest.*
147. n. 113. Matth. Berlich. *p. 4. concl. 38. num. 7.* Jul. Clar.
lib. 5. sentent. §. stuprum n. 3. vers. quicquid. Ægid. Boss. in
Tract. Crim. tit. de coit. damn. Ben. Carpzov. *J. F. p. 4. c. 27.*
d. 1. Henr. Brouvv. *d. c. 26. n. 40.* & non immerito: sicut
 enim nemo bona sua jactare præsumitur. *l. 25. ff. de probat.*
 ita nec stupratori virgo florem virginitatis decerpere, vel
 vidua concubitum absque ulla spe concessisse censetur.
 Vid. Alex. Trentacinq. *lib. 3. resolut. de matrim. n. 2.* Est
 igitur electio apud stupratorem Matth. Berlich. *d. concl. 38.*
n. 17. & si stupratam (sub qua intellige virginem viduam-
 ve honeste viventem §. 4. *l. de publ. jud. l. 101. de V. S.* vid.
 Carpzov. *d. p. 4. c. 27. def. 4.* & in *Tract. Crim. quest. 68. n. 23.*
 & seq.) dotare malit, dotis determinatio relinquitur judi-
 cis arbitrio, qui eam moderetur, prout Dd. æquissime
 suadent, secundum qualitatem & facultatem stupratoris,
 & nativitatem ac dignitatem stupratæ puellæ. vid. *elegant.*
 Magnif. Dn. D. Richter. *decis. 88. n. 7. & seqq.* Jac. Menoch.
d. cons. 288. n. 10. & seqq. Prosp. Farinac. *d. q. 147. n. 124.*
 & seqq. nec remittitur stupratori hæc poena, licet præten-
 dat: virginem aut viduam ab ipso stupratam esse paupe-
 rem, aut e humiliori natam familia. Matth. Berlich. *d.*
concl. 38. n. 77. Didac. Covarruv. in *epit. sponsal. part. 2. c. 8.*
 §. 2. *n. 24 in pr. & vers. que tamen de vitibus &c.* aliique ab
 eo allegat. Mich. Havemann. *de Jur. Connub. lib. 4. tit. 4.*
pos. 4. cum nec divina lex inter vitiatam infimæ sortis vel
 majoris familiæ puellam distinguat. Henr. Brouvv. *d. c.*
26. n. 45. tali enim virgini vel viduæ multo magis succur-
 rendum,

rendum, cum ob miseram conditionem non facile aliud solamen expectandum habeat, per *l. 7. C. de incest. nupt.* Bened. Carpzov. *de Jur. foemin. dec. ult. pos. 7. n. 18.* Hinc in casu, quo Nobilis quidam Juvenis ancillam suam stupraverat, ita pronunciarunt Dnn. Scab. Lips. hat N. N. befant/ daß er mit der verhaßten M. S. fleischlichen zugehalten/ und dieselbe beschaffen ze. So ist N. N. die geschwängerte M. S. wofern er sie zu ehelichen nicht bedacht / mit 40. fl. zu dotiren schuldig. apud laud. Carpzov. *q. 68. n. 60.*

LX.

Extendunt Dd. hunc mulierum stupratarum favorem latissime, eumque etiam obtinere volunt (I.) etiam si mulieres falsis persuasionibus, gestibusque veneris masculos incitaverint, vel nimis prompte in simplicem illorum petitionem consenserint, aliove modo causam stupri præbuerint, veluti post. Joh. Schneidevv. *ad §. 23. J. de act. n. 14.* Farinac. *d. q. 147. n. 54.* Berlich. *d. concl. 38. n. 30.* Bened. Carpz. *de quest. 68. n. 41.* idque propter generalitatem constitutionis Saxon. Elect. *27. part. 4.* Verum in hoc dubito vel maxime: prædicta enim constitutio Saxon. ut & consuetudo in terris Imperii Ius, hoc in puncto, sequuntur divinum & Canonicum, illudque confirmat, uti ipse docet B. Carpzov. *d. q. n. 8. & J. F. p. 4. c. 27. def. 1. num. 7.* mutata scil. particula ET in aut, *uti in tb. præc. dict.* Ita autem loquitur Jus divinum & Canon. illud *Exod. 22. vers. 16.* hoc *cap. 1. extr. de adult. & stupr. si seduxerit quis virginem &c.* ex quibus clarissime apparet a stupratoribus suasionem aut seductionem fieri debere; merito itaque idem necessum erit de Constit. Sax. & moribus Imperii: mulier
siqui-

Amplians

Dd.

h

siquidem stupri causam præbens injuriam pati non cen-
 setur. *arg. l. 203. ff. de R. J. c. damnum 86. de R. J. in 6. l. 46.*
§. 5. ff. de procurat. imo hujus concessio ejusdem criminis
 frequentiam causaret: non enim deessent forsan foeminae
 inprimis deformes, viliores & pauperculæ, qui exinde oc-
 casionem a vide captarent, omnibusque modis studerent,
 quo mares, in primis bonis qualitatibus præditos, ad stu-
 prandum inducerent & persuaderent: acciperent enim
 quod vellent, dotem scil. vel matrimonium. Sed hoc
 ipsis indulgendum non est: mulierum enim malitia &
 calliditas beneficium non meretur. *l. 2. §. 3. l. 30. ff. ad SCt.*
Vellej. & hanc sententiam etiam expresse apud Frisios con-
 firmatam esse *in art. 1. & 2. tit. 4. lib. 1.* docet Henr. Brouw.
d. c. 26. n. 44. & secundum eam quoque in inclyto hujus
 Provinciae Dicasterio responsum esse, docet Magnif. Dn.
 D. Richter. *d. dec. 88. n. 20.* hunc in modum: **Es wäre auch**
die leichtfertige Dirne und schlechte Bauersmagd / welche
ein geyles fürwiziges Mensch / den Wittber zur Unzucht
gereizet / sich in sein Bette zum öfftern gemacht / durch ein
unkensch Leben ihn zur ehlichen Zusage zubewegen / und
der gestalt in seine Haushaltung / dessen Kindern zum
Nachtheil / sich einzubringen Gelegenheit gesucht / etwas
zur Mitgiffte oder Ehegeld zu fordern nicht befugt. Ne-
 que tamen stupratur hoc in casu plane impunitus manet,
 sed arbitraria coërcetur poena. Ludov. Molin. *de J. & J.*
tr. 3. disp. 104. n. 12. Hæc autem dixisse volumus, si ipsa stu-
 prata coram Judice confessa, vel alias notorium sit, eam
 stupri causam præbuisse; secus vero si de hoc non constet,
 tunc enim præsumitur eam a stupratore deceptam atque
 seductam esse. Alex. Trentacinq. *d. lib. 3. resol. de matrim.*

n. 2. Molin. *d. l. n. 11.* & consequenter aut duci aut dotari debet: (2) Extendunt Dd. hunc favorem ad eum quoque *Ampl. 2.* casum, quando stuprator, antequam stuprata dotationem petierit, ad conjugium & amplexus alterius foeminae jam tum pervenerit: nam licet hoc in casu stuprator stupratam ducere non possit, & sic electionem propria sua culpa miserit, dotare tamen eam cogitur, quia alias quilibet hoc modo stupri poenam evitare posset, docente post Berl. *d. conclus. n. 34.* Carpz. *d. q. 68. n. 49. § seqq. § 7. F. p. 4. c. 27. def. 3.* (3) Licet stuprata intra quinquennium nihil petierit, nihilominus hoc temporis spatio elapso adhuc stupratorem illam aut ducere, aut dotare debere, tradunt laudat. Berlich. *d. l. n. 23. §* Carpz. *d. q. 68. n. 44. § seqq.* ubi *n. 48. prejud. addit. add.* Mod. Pistor. *p. 4. q. 127.* Henr. Brouvv. *d. l.* Imo (4) licet stuprata antequam nubat, moriatur, tamen ad infantem vel alios heredes dotem transmitti, iterum docent Berlich. *d. l. n. 26.* Ioh. Bapt. Bajard. *ad Jul. Clar. lib. 5. sent. §. stuprum n. 24.* Ant. Perez. *in tit. C. ad L. Jul. de adult.* Carpz. *d. l. n. 24. ubi n. 40. prejud. add.* Brouvv. *d. l.* Falluntur autem virgines viduaeque, si eundem favorem sibi competere persuasum habeant, etiamsi matrimonia stupratorum fastidiant & recusent. Jac. Menoch. *d. cas. 288. n. 22.* Joh. Damhoud. *d. c. 92. num. 7.* Magnif. Dn. D. Richter *d. dec. 88. n. 25.* hodie enim stuprator alternative, *uti paulo sup. dix.* obligatur, vel ad ducendum, vel ad dotandum; quia itaque dotatio in locum matrimonii hodie surrogata, si scil. stuprator ducere stupratam nolit, ideo, si eam ducere vult, obligationi suae satisfacit, & consequ. si stuprata hoc recuset, nec eam dotare tenetur. Carpz. *d. q. 68. n. 84. § (eq.* Deinde falluntur etiam foeminae hunc fa-

P vorem

vorem sibi pollicentes, si cum stupratoribus pro concubitu de certo convenierint pretio. Joh. Bapt. Bajard. *d. l. n. 28.* Berlich. *d. concl. 38. n. 66. § 68.* Magnif. Dn. D. Richter *d. decis. 88. n. 28.* vel si ad quæstum sedeant, & nundinato pudore cuilibet prostent. Henr. Brouvv. *d. l. 45.* tales enim foeminae ob pretii conventionem vitam meretriciam vixisse videntur. *l. 22. C. ad L. Jul. de adult.* cum meretricibus autem vel aliis jam tum corruptis stuprum non committitur. *§. 4. ibi: honeste viventem. l. de publ. judic. d. l. 22. C. ad L. Jul. de adult.* Matth. Wesenb. *ad ff. tit. eod. n. 21. vers. nam in vilibus.* Arnold. Vinn. *ad d. §. 4. n. 1.* merito ergo cessare quoque debet poena stupri. Ægid. Boss. *in Tr. Crim. Tit. de coit. damn. n. 25.* Matth. Berlich. *d. concl. 38. n. 72.* Bened. Carpzov. *d. q. 68. num. 76.* Jacob. Menoch. *d. cent. 3. c. 288. n. 15.* Ioh. Nevizan. *lib. 3. sylv. nupt. n. 22. p. 332.* aliique plurimi, quos refert Prosp. Farinac. *sæpe alleg. quest. 147. n. 82.* nam cum hisce, quæ venalem formam exhibent, fornicatio saltem committitur, quæ de iure nostro Civ. nulla coërcetur poena. *l. 13. §. 2. ff. ad L. Jul. de adult. l. 22. l. 29. in fin. C. eod.* Hodie vero arbitrarie. vid. Carpzov. *in Pr. Crim. quest. 70.* Matth. Wesenb. Arn. Vinn. *ad d. ll.* Wilh. Ludvv. *Ex. ult. tb. 4. lit. e.* Ioh. Rebhan. *Hod. deg. cb. 2. cl. 3. par. 1. n. 62.* Plures alias limitationes proponit Dn. D. Richter *in sæpe laud. decis. 88. an. 21. usq. ad n. 31.* ubi omnino vid.

LXI.

*Privileg.
mulierum
stuprata.
De non a-
dend. lib.*

Sunt præterea mulieres stupratae & hoc solamine beatae, ut, si imprægnatae fuerint, ab onere quoque alimentationis sint liberae. Si namque tantum se exercuit juvenis, ut verbis proferam Henr. Brouvv. *d. cap. 26. n. 51.*
ut

ut testis libidinis in cunis lusitet parvulus Aeneas, obligatus est stuprator & ferre puerperii expensas & alere infantem, per *l. 9. C. de patr. pot. c. cum. haberet. s. vers. ult. extr. de eo qui dux. in matr.* Matth. Coler. *de Aliment. lib. 1. c. 6. n. 4. & seqq.* Ioh. Nevizan. *d. lib. 3. n. 25.* Carpzov. *d. q. 68. n. 104. & in J. F. d. c. 27 def. s.* Dn. D. Richter. *d. dec. 88. n. 31.* nec relevatur ab hoc onere, licet se stuprum quidem commisisse semel confiteatur, patrem tamen se esse neget: militat enim contra eum præsumptio, donec alium patrem probaverit. laud. Carpzov. *d. q. 68. n. 11.* ubi responsum Dnn. Scab. Lipsi. ita refert: *So seyd ihr dem Kinde / biß es sein Brod selbst erwerben kan / seinen Unterhalt zu verschaffen schuldig: ihr könnet dann darthun und erweisen / daß berührte M. N. auch mit einem andern fleischliche Ungucht getrieben / und von demselben geschwängert worden / dessen genöset ihr billich / B. N. B. add. Dn D. Richter. d. dec. n. 53.* Jac. Menoch. *lib. 2. arbitr. iud. quest. 169.* si tamen stuprator indicibus & præsumptionibus alium patrem ostendere, vel præsumptiones contra stupratam proferre possit, simplici stupratæ assertioni fides adhibetur nulla, sed gravatur ipse iuramento purgationis, per *can. consulisti. 2. q. 4. c. ex tuarum 8. c. ult. extr. de purg. canon.* in delictis enim facti transeuntis, (quale etiam est stuprum) quia ut plurimum in occultis fiunt, & nulla relinquunt vestigia, conjecturata quoque probatio admittitur. Aegid. Boss. *d. Tract. tit. de delict. n. 20.* Jul. Clar. *in Pract. §. fin. q. 66. pr.* Farinac. *Tract. Crim. p. 1. q. 2. n. 12.* quod ipsum etiam aliquando observatum memini ab Ampliss. Senatu Academ. Tubingensi in causa cujusdam studiosi contra ancillam quandam. Neque præterea stuprator hoc

onus alimentationis evitare potest, etiamsi maritatus sit. Carpzov. d. p. 4. c. 27. def. 10. Imo, etiamsi ab alio jam corrupta, aut scortum publicum fuerit, ab ipso autem conceperit, quod tamen stuprata jurato obtinere debet. Carpzov. in Jurispr. Eccles. lib. 2. def. 239. & lib. 3. def. 81. Hoc vero notand. quod si ipse stuprator paupertate sit pressus, neque habeat unde vivat, nedum infantem alere possit, tunc stuprata hoc nutritionis onus subire debeat. arg. l. 8. ff. de agnos. & al. lib. add. sup. l. b. 46. Sed si stuprator tantum in bonis habeat, ut infanti de alimentis prospicere possit, tunc, eo licet mortuo, non tamen stuprata, sed heredes ejus hoc onere gravantur arg. l. 5. §. 17. ff. d. t. infante vero mortuo, si stuprator ipsi alimentorum loco certam pecuniæ summam promiserit, illa summa non ad ipsum revertitur, sed ad matrem transmittitur. Joach. a Beust. de Conub. p. 1. c. 29. & seq. aliud tamen ducend. si nihil promiserit, tunc enim quia præstatio alimentorum personalis est, ideo cum persona illa, cui debetur, finitur. l. 8. §. 10. ff. de transact. & propterea nec stuprata aliquid petere potest. Bened. Carpz. d. q. 68. n. 113.

LXII.

Mulieres
ab omni
stupri pœ-
pa non sunt
immun.

At quamvis mulieres stupratæ his beneficiis fruuntur, ab omni tamen pœna immunes haud manere, secus quam putat Ioh. Harppr. ad d. §. 4. J. de publ. jud. num. 41. alique ab eo citati, cum Dn. Carpzov. J. F. p. 4. c. 27. d. 9. existimo. Utut enim mulieres stupratæ in dubio dicantur deceptæ, multisque persuasionibus inductæ, stupratoribus tamen consentiunt, & ita consentiendo delinquant: ipsis enim dissentientibus, stuprum, quod vocant simplex, committi non potest; merito ergo vel ex hac sola ratio-

ne poena aliqua afficiendæ sunt *arg. l. 51. ff. ad L. Aquil. l. 13. ff. de off. præs. l. 31. ff. de pos.* deinde probamus hoc per *l. 13. §. 7. l. 39. ff. l. 20. C. ad L. Jul. de adult.* ubi a poena excipitur mulier vi stuprata: exceptio autem in casibus non exceptis confirmat regulam *l. 12. §. 43. ff. de instruct. vel instr. leg. l. 18. ff. de testib. l. 4. §. fin. ff. de pen. leg.* Henr. a Rosenthal *de feud. c. 5. concl. 7. gloss. d. Ioh. Harppr. ad §. 2. J. de donat. n. 158. Li-* Sed mitius
cet autem mulieres stupratæ poenam quoq; sustinere debe- masculis
ant; attamen mitius stupratoribus solutis puniendas esse puniuntur.
putamus, per *l. 6. pr. ff. ad L. Jul. pecul. l. 5. §. 3. C. ad L. Jul. Maj. c. sicut. 6. ext. de homic. & ea quæ tradit. Carpz. de Jur. fœm. dec. ult. pos. 1. n. 25. & seq. add. sup. tb. 54. ad fin. licet Idem exi-*
stimet, eas pari poena cum stupratoribus plectendas esse, in
J. F. alleg. def. 9. n. 2. Si vero viris uxoris fœminæ solutæ co-
piam sui fecerint, nullum est dubium, quin mitiori ple-
ctendæ sint poena: maritus enim fœminam cognoscens so-
lutam, quia secundum Ius Canon. (quod hic non immeri-
to ob *Matth. c. 19. vers. 9. & Marc. 10. vers. 11.* moribus receptū)
adulterium perpetrat. *c. nemo blandiatur. 32. q. 4. can. lex est. 2. caus. 36. q. 1.* vid. Reinh. Bachov. *d. disp. 32. tb. 2. lit. b.*
Ioach. a Beust. *de Connub. p. 2. cap. 17. & seq.* Ioh. Gerhard.
tom. 3. loc. de lege DE In. 162. add. Dn. Carpzov. Pract. Cr. q. 52. n. 55. ubi n. 49. & seqq. de Iure quoque Civili contra com-
munioem Dd. sententiam hoc in casu adulterium com-
mitti pluribus defendit; ideo non quidem ultimo puni-
tur supplicio, quia defecit principalis ratio, suppositio scil.
falsi partus. *l. 6. §. 1 ff. de adult.* Carpz. *J. F. p. 4. c. 19. d. 4. in*
fin. sed virgis cœsus in perpetuum relegatur. Matth. We-
senb. *ad d. t. de adult. n. 19. vers. eodemque modo.* Iul. Clar.

in §. adulterium. n. 2. Matth. Stephan. ad art. 120. Constit. Carol. Petr. Heig. p. 2. q. 29. n. 5. & sqq. Carpz. d. 1. alii que quos ibidem refert; foemina vero poena arbitraria, carcere nimir. vel temporali relegatione punitur laud. Dd. dd. ll. hac enim delictum stupri vel fornicationis tantum hoc in calu committit, quod hodie arbitrarie punitur. Carpzov. d. c. 19. d. 9. & in Pr. Crim. q. 69. & 70.

LXIII.

*Benefic.
mulier in
causa stu-
p violent.*

Juri favorabili, quo pollent mulieres in causa stupri, ut vocant, simplicis, subnectere placuit Jus singulare favorabile, quo gaudent in causa stupri violenti, non quidem ex jure positivo, de hoc enim omne Jus Cæsareum silet, sed justas ob causas ex jure consuetudinario. Notissimum enim est stupratores violentos capite plecti, *ex. Ord. Crim. art. 119. ibi: So iemand einer unverleumbden Ehefrauen oder Jungfrauen mit Gewalt/ und wider ihren Willen/ ihre Jungfräuliche Ehre nehme/ derselbe Ubelthäter hat das Leben verwürcket/ und sol auf Beflagung der Benthigten in Ausführung der Missethat einem Räuber gleich mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode gestrafft werden. Conf. ibid. Criminalist. Eadem etiam poena, secundum veriore sententiam, coërcentur de Jure Civ. per L. 1. §. fin. ff. de extraordin. crimin. l. 3. §. 4. ff. ad L. Jul. de vi publ. Matth. Wesenb. ad ff. tit. de adult. n. 22. vers. vera tamen. Carpzov. J. F. p. 4. c. 30. d. 1. Wilh. Ludvv. ad Ex. ult. th. 8. lit. f. Ioh. Schneidevv. ad §. 4. l. de publ. judic. n. 2. add. Bachov. ad Tr. d. disp. 32. tb 3. lit. f. ita ut nec hujus poenæ mitigationem mereantur, etiamsi vi compressas in uxores ducere velint. Carpz. d. c. 30. def. 8. in Pract. Crim. p. 2. q. 25. n. 70. ubi Anno 1608. M. Jul. in casu simili ita Dnn. Scab.*

Scab. Lips. respondisse docet: So möchte H. T. von wegen solcher an C. W. begangenen und bekanten Nothzucht / seines gethanen Erbletens / daß er die Benothzüchtige ehelichen wolte / ungeachtet / mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode gerichtet. Verum ex favore puellarum pudicitiae suae atque honoris deprædatarum receptum est, ut ejusmodi stupratores soluti, mutata poena gladii in poenam relegationis, ipsis associantur, si pro iis intercedere, iisdemq; nubere velint. Bened. Carpz. *d. q. 75. n. 65.* ubi quidem hoc tantum in Elect. Saxon. Scab. observari testatur; sed ob rationes seqq. non immerito etiam aliis in regionibus, nisi consuetudo loci vel circumstantiae aliud suadeant, observandum puto. Nam (1.) *ex l. 13. §. 7. ad L. Jul. de adult.* patet, mulierem vim passam nihil delinquere, ac propterea nullam incurrere poenam. *arg. l. 53. ff. de furt.* at maxima afficeretur poena, si pudicitia sua privata etiam matrimonio privaretur: stuprata enim in primis si insuper laboret vitio aliquo vel corporis, vel fortunæ; veluti si gibbosa, lusca, deformis, pauperrimæve conditionis sit, non facile, aliam conditionem nubendi inventura est ut quivis sani Judicii fatebitur; merito ergo talis conditio nubendi ipsi dene-ganda haud est, cum alias quoque magnus sit matrimonii favor. *l. 1. ff. sol. matr.* (2.) ut talis mulier de jure nulla infamiae macula notetur, *l. 20. C. ad L. Jul. de adult.* Magnif. Dn. D. Richter *de Adverb. Signif. adv. corrupte.* 47. p. 176. apud vulgum tamen, licet falso, in sinistram opinionem incurrit, quod honestis vitamque inculpatam agentibus personis haud est exigua afflictio; imo sola violenta corruptio stupratoris stupratae latet afflictionis: Si autem ita afflictæ matrimonium cum stupratore inire, & per hoc igno-
mini-

miniam ex sinistra vulgi opinione conceptam purgare volens, voti sui compos non fieret, quis negaret, poenam infligi sine delicto, siue afflictæ addi afflictionem contra æquissimam juris regulam in *l. 14. ff. de offic. Pres. l. 28. in fin. C. de Episc. audient. l. omnes 23. C. de pæn. Henr. a Rosenthal. de feud. c. 7. concl. 27. n. 10. fundatam Carpz. d. l. n. 67. (3) si uxori fores matrimonii cum marito adultero non sunt præclusæ, per *Nov. 134. c. 10. Magnif. Dn. D. Strub. Ex. 49. tb. 33. Jodoc. Damhoud. in Prax. Crim. c. 89. n. 45. Petr. Heig. p. 2. q. 29. in fin. Bachov. d. h. 2. lit. e. vers. si autem solutus. Wesenb. d. l. n. 19. Matth. Berlich. p. 4. concl. 27. n. 92. & seqq. Matth. Coler. p. 2. decis. 176. n. 15. Bened. Carpzov. J. F. p. 4. c. 19. d. 10. Magnif. Dn. D. Christ. Phil. Richter. dec. 88. n. 88. idque in honorem matrimonii, quæ ratio expresse additur in *Constit. Elect. Saxon. 19. part. 4. cur eandem ob rationem puellæ vi compressæ fores stupratori nubendi præcluderentur? arg. l. 32. ff. ad L. Aquil. l. 108. de V. O. vid. l. 5. §. 2. ff. ad L. Jul. de vi publ. Imo (4.) si foemina raptæ licet stupratorem in maritum exposcere c. ult. extr. de rapt. vid. *thes. seq.* cur non idem liceret foemina vi stupratæ in violentum stupratorem? cum hæc duo delicta talem affinitatem invicem habeant, ut nonnulli Dd. ea interdum, licet perperam, confundant, docente B. Dn. Ludvv. d. *Ex. ult. tb. 8. lit. f.* & argumentum a raptu ad stuprum violentum, tanquam a majori ad minus, negative procedere, docet Matth. Berlich. p. 5. concl. 41. n. 13. & ex eo Dn. Bened. Carpz. d. p. 4. c. 19. d. 7. n. 7. Hinc Idem ita Dnn. Scab. Lips. respondisse refert: *So möchte N. N. von wegen solcher an oberwähnten Dienstmägdelein begangenen / und bekanten Nothzucht / mit dem Schwerdt vom****

vom Leben zum Tode gestrafft werden; Es wäre dann/
daß das Mägdlein selbst ihn zur Ehe begehren und ha-
binwolte / auf den Fall möchte ihm aus Gnaden die Los-
des Straffe erlassen werden / er würde aber gleichwol
nach vollzogener Ehe des Landes ewig verwiesen/
und sie wäre ihm mit wesentlicher Wohnung zu folgen
schuldig / B. X. W.

LXIV.

Hicce jam dictis Coronidis loco non piget addere ^{privileg.}
jus mulieribus non minus favorabile in causa raptus. ^{in causa}
Ita enim loquitur Imperat. in l. un. §. 1. C. de rapt. virg. ^{raptus.}
*si autem in ingenuam personam tale facinus perpe-
tretur, etiam res mobiles seu etiam immobiles, & se
moveres, tam raptorum, quam eorum sodalium, comi-
tum vel sequentium, qui eis auxilium praeberint, ad
dominium raptarum mulierum liberarum transferan-
tur providentia Judicum, & cura Parentum earum,
vel maritorum, vel tutorum seu Curatorum. Et si non
nuptae mulieres alii cuilibet, praeter raptorem, legiti-
me conjungatur, in dotem mulierum liberarum easdem
res, vel quantas ex his voluerint, procedere: siue mari-
tum nolentes accipere, in sua pudicitia manere volue-
rint, pleno dominio eis sancimus applicari. Ex quibus
patet, mulierum raptarum favorem de Jure Justinia-
neo esse magnum; At majorem cernimus, si jus intue-
mur Pontificium: hoc enim jure insuper raptae datur
facultas, ut raptorem in maritum petere possit. cap.
ult. extr. de raptor. ubi Pontifex ita inquit: Rapta pu-
ella legitime contrahet matrimonium cum raptore, si
prior dissensio transeat postmodum in consensum & quod*

ante displicuit, tandem incipiat complacere. add. *ibid.*
 Dd. Erasmi. Ungep. *ad Decretal. d. t. de rapt. n. 2.* Justinianus quidem hoc ipsum expresse prohibuit in *d. l. un. §. 1. vers. nec sit facultas* & Nov. 143. Verum Jus Pontificium hoc in casu hodie in terris quoque Imperii receptum, eique standum esse, docent Dd. comm. Jod. Damhoud. *in Prax. Crimin. c. 97. n. 16.* Jul. Clar. *in prax. §. raptus n. 7. & seq.* Magnif. Dn. D. Christ. Phil. Richter *de Adverb. signif. adv. caste 10. p. 66.* Joh. Schneidevv. *ad §. 10. J. de publ. jud. n. 3.* Prosp. Fari-nac. *in Tr. Crim. p. 5. p. 145. n. 26.* aliique plurimi quos referendo sequitur Bened. Carpzov. *de q. 75. n. 68.* Si igitur puella rapta matrimonium cum raptore inire velit, ipsi, mutata poena ordinaria in extraordinariam, matrimonio quidem jungitur; sed patrimonium raptoris aliorumque auxilium præbentium non ad puellam, verum ad parentes non consentientes, aut his non extantibus, ad fiscum de jure transfertur, per *d. Nov. 143. vers. sancimus itaque.* Ludvvel. *d. tb. 8. lit. g. in fin.* Gothofr. *ad d. l. un. §. 1. lit. g. C. de rapt.* Fachin. *lib. 3. controu. c. 46.* quam tamen patrimonii translationem hodie observatam nusquam legi vel audivi. Sed notand, hunc favorem competere saltem mulieribus honestis, non vero vitam viventibus meretriciam. *d. l. un. pr. ibi: raptores virginum honestarum. C. de rapt.* Reinh. Bachov. *d. disp. 32. tb. 3. lit. C.* nam lex earum nequitiam non patitur ulcisci, quæ pudorem suum aliis prostituunt, & passim venalem formam exhibent. *l. 20. C. ad L. Jul. d. adult.* Nobiliss. Dn. D. Ernest. Frider. Schröter *in Resolut. leg. difficil. Cod. lib. 9. tit. 13. q. 1.*
 quam-

quamvis illarum quoque raptus impunitus non manere, Dn. J. O. Tabor, *in racem. crim. 2. tb. 30.* sed extraordinem puniri debeat Wilh. Ludvv. *d. tb. 8. lit. f.* laudat. Dn. D. Schröter *d. l.*

Et hic in recensendis mulierum privilegiis, ad iter suscipiendum paratus, subsistam. Reliquum quidem esset, ut etiam effectus privilegiorum proponeremus; Verum, quia ex his ipsis propositis privilegiis satis patet qualis cujuscunque sit effectus, ideo gratias agens DEO T. O. M. præter votum ad eundem nihil addo: Tu igitur Trinitas adoranda, Trinitas benedicta & gloriosa, Tu, ut & in reliquis vitæ meæ diebus mihi sis rosa plantata, instillans prudentiæ odorem; Cypressus, submittens virium magnitudinem; oliva, instillans oleum sanitatis, rogo & precor devotissime,

SOLI DEO GLORIA.

2021 DEC 13

Bechmann, Johann Volkmar, / Feyerabend, Johann David, / Burgkmann, Johann Martin.

Joh. Volk. Bechmanns, J^Cti & Antecessoris longe celeberrimi, Consilarii
Saxonici, Facultatis Juridicæ, Dicasterii Provincialis & Scabinatus
Assessoris gravissimi, h. t. Decani spectatissimi, Tractatus De
Privilegiis Mvliervm = Von den Weiblichen Frey- und Gerechtigkeiten

Lipsiæ 1712

4 Diss. 830#Beibd.3

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10668026-0

VD18 14834227